(g)een man overboord!

Justin Weeteling & Laura Vernhout

In opdracht van: VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang
Begeleider: Adrie Vermeulen

Christelijke Hogeschool Ede
Begeleider: drs. Anja Vrijmoeth

© Christelijke Hogeschool Ede, mei 2011

Inhoudsopgave

1 | Samenvatting 7
1.1 Onderwerp 7
1.2 Doelstelling 7
1.3 Methode 7
1.4 Resultaten, conclusies en aanbevelingen 7
2 | Achtergronden van het project 9
2.1 Aanleiding 9
2.2 Doelstelling 10
2.3 Vraagstelling 11
3 | Methode 13
3.1 Onderzoeksmethoden 13
3.1.1 Literatuuronderzoek 13
3.1.2 Congresbezoek 13
3.1.3 Interview 13
3.1.4 Enquête 14
3.2 Respondenten 14
3.3 Meetinstrumenten 15
3.3.1 Interview hulpverleners 15
3.3.2 Interview cliënten 16
3.3.3 Enquête cliënten 17
3.4 Procedure 17
4 | Zelfstandig wonen 25
4.1 Wat is het 8-fasenmodel en wat zegt dit over zelfstandig wonen? 25
4.2 Wat zegt de theorie over empowerment over zelfstandig wonen? 27
4.3 Wat zegt de strength-based theory over zelfstandig wonen? 29
4.4 Wat verstaan medewerkers van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang onder zelfstandig wonen? 31
4.5 Definitie van zelfstandig wonen 31
4.6 Samenvatting 32
5 | Wie zijn de cliënten van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang? 33
5.1 Vormen van geweld 33
5.2 Kenmerken en achtergrond van de cliënten van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang 35
5.3 Nieuwe onderzoeksgegevens 38
5.4 Onze beeldvorming van de cliënten 39
5.5 Samenvatting 39
6 | Hulpvragen en doelen van de cliënten 41
6.1 Hulpvragen van de cliënten 41
6.2 Doelen van de cliënten 42
6.3 Samenvatting 44
7 | Methodische vaardigheden uit het 8-fasenmodel 47
7.1 Het herleiden van methodische vaardigheden vanuit ‘werkwijze’ en ‘tips’ 47
7.2 Lijst met methodische vaardigheden 48
7.3 Samenvatting 48
8 | Vergelijking methodische vaardigheden 49
8.1 Interviews met de hulpverleners 49
8.2 Evaluaties, horend bij de hulpverleningsplannen 50
8.3 Interviews met de (ex-)cliënten 50
8.4 Enquêtes met (ex-)cliënten 50
8.5 Vergelijking 51

8.6 Samenvatting 52
9 | Helpende methodische vaardigheden 55
9.1 Helpende methodische vaardigheden vanuit de interviews 55
9.2 Helpende methodische vaardigheden vanuit de enquêtes 56
9.3 Samenvatting 57
10 | Niet helpende - en gemiste methodische vaardigheden 59
10.1 Niet helpende methodische vaardigheden vanuit de interviews 59
10.2 Niet helpende methodische vaardigheden vanuit de enquêtes 59
10.3 Gemiste methodische vaardigheden vanuit de interviews 60
10.4 Gemiste methodische vaardigheden vanuit de enquêtes 61
10.5 Samenvatting 61
11 | Aansluiting methodische vaardigheden bij behoeften van de cliënten 63
11.1 Behoeften van de (ex-)cliënten 63
11.2 Methodische vaardigheden die als helpend zijn bevonden 63
11.3 Overige methodische vaardigheden 63
11.4 Samenvatting 64
12 | Conclusie en aanbevelingen 65
12.1 Conclusies 65
12.2 Aanbevelingen 67
12.3 Beperkingen van ons onderzoek 69
13 | Literatuurlijst 73

Bijlage A | Opzet interview hulpverleners 75
Bijlage B | Interviews met de hulpverleners 77
Bijlage C | Opzet interview cliënten 85
Bijlage D | Interviews cliënten 87
Bijlage E | Opzet enquête 101
Bijlage F | Enquêtes 103
Bijlage G | Resultaten uit de hulpverleningsplannen 111
Bijlage H | Doelen van de cliënten 121
Bijlage I | Methodische vaardigheden 8-fasenmodel 125
Bijlage J | Methodische vaardigheden uitgevoerd door de hulpverleners 127
Bijlage K | Vergelijking van de methodische vaardigheden 131
Bijlage L | Helpende methodische vaardigheden uit de interviews 137
Bijlage M | Uitgevoerde methodische vaardigheden, waarvan (vooralsnog) onbekend is of ze aansluiten bij de behoeften van de cliënt 139

Voorwoord

Voor u ligt het verslag dat wij hebben geschreven naar aanleiding van ons onderzoek dat we hebben uitgevoerd bij VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang. Dit onderzoeksverslag behandelt de methodische vaardigheden ten aanzien van zelfstandig wonen, die door de hulpverleners van VieJa Utrecht (kunnen) worden ingezet om aan te sluiten bij hun cliënten. Aan de hand van onze bevindingen hebben wij aanbevelingen gedaan waarvan wij hopen dat ze zullen leiden tot verrijking van de hulpverlening. Het is geschreven voor de hulpverleners van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang en degenen die in de toekomst in de mannenopvang zullen verblijven.
Door middel van literatuuronderzoek en een congresbezoek hebben wij ons verdiept in degenen die een beroep doen op de mannenopvang van VieJa Utrecht. Daarnaast hebben we gebruik gemaakt van interviews en enquêtes om de hulpverleners en (ex-)cliënten van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang, zelf aan het woord te laten.
In dit onderzoeksverslag komt eerst de achtergrondinformatie aan bod met daarin o.a. aanleiding, doelstelling, vraagstelling en onderzoeksmethoden. Vervolgens geven we antwoord op de door ons opgestelde deelvragen, waarop we afsluiten met de hoofdstukken waarin het verzamelde materiaal vanuit voorgaande hoofdstukken wordt geanalyseerd om zo te komen bij de eindconclusie met bijbehorende aanbevelingen.
Alvorens u verder leest willen wij van deze gelegenheid gebruik maken om iedereen te bedanken die heeft bijgedragen aan ons onderzoek. Belangrijk hier te noemen zijn de hulpverleners en (ex-)cliënten van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang, die bereid waren om deel te nemen aan de interviews en/of enquêtes. Speciale dank gaat uit naar onze begeleiders. Dit waren A. Vermeulen, die onder andere het uitvoeren van ons onderzoek binnen de mannenopvang van VieJa Utrecht mogelijk heeft gemaakt, en onze begeleider vanuit de Christelijke Hogeschool Ede drs. A. Vrijmoeth. Beiden hebben ons voorzien van waardevolle en kritische feedback ter verbetering van dit onderzoeksverslag.

Justin Weeteling en Laura Vernhout
Utrecht, 6 mei 2011

1 | Samenvatting

Voor u ligt de samenvatting van het onderzoek '(g)een man overboord!'. Hierin vindt u opeenvolgend het onderwerp, het doel, de methode en de belangrijkste resultaten, conclusies en aanbevelingen. Voor een uitgebreidere beschrijving van ons onderzoek verwijzen wij naar ons onderzoeksverslag.

1.1 Onderwerp

Dit onderzoek is gedaan bij VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang. Zij bieden opvang en (ambulante) begeleiding aan mannelijke slachtoffers van huiselijk geweld, eergerelateerd geweld en mensenhandel. In de afgelopen paar jaar heeft VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang, 39 mannen in begeleiding gehad. Wij willen onderzoeken of de geboden hulp aansluit bij de behoeften van de cliënt.

1.2 Doelstelling

De doelstelling van dit onderzoek is om inzicht te krijgen in de behoeften van de clienten van de mannenopvang Utrecht ten aanzien van zelfstandig wonen en inzicht te krijgen in hoe de hulpverleners van de mannenopvang daarbij aansluiten in hun begeleiding. Deze doelstelling heeft geleid tot de volgende onderzoeksvraag: *Wat geven (ex-)cliënten van de mannenopvang Utrecht aan nodig te hebben om zelfstandig te gaan wonen en welke methodische vaardigheden worden daarbij gevraagd van de hulpverleners van de mannenopvang die hen hierin begeleiden?*

1.3 Methode

Om deze vraag te kunnen beantwoorden zijn er drie onderzoeksmethoden gebruikt. Er is literatuuronderzoek gedaan naar de definitie van zelfstandig wonen en naar de gebruikte methodiek, te weten het 8-fasenmodel. Er hebben interviews plaatsgevonden met de hulpverleners van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang, om tot een definitie te komen van zelfstandig wonen en om methodische vaardigheden te ontdekken in hun handelen. Er hebben interviews plaatsgevonden met (ex-)cliënten, waarbij er in is gegaan op de aspecten van de hulpverlening die (niet) helpend waren of werden gemist. Daarnaast is er een enquête afgenomen onder de (ex-)cliënten van de mannenopvang Utrecht die ook tot doel had om de helpende en niet-helpende methodische vaardigheden van de hulpverleners in kaart te brengen. Dit heeft tot de volgende resultaten en conclusies geleid.

1.4 Resultaten, conclusies en aanbevelingen

Uit de resultaten blijkt dat het 8-fasenmodel weinig zegt over methodische vaardigheden die uitgevoerd moeten worden, maar hier zou de nieuwe methodiek 'krachtwerk' mogelijk meer invulling aan kunnen geven. De hulpverleners geven hier ook zelf al invulling aan en daar zijn de cliënten erg tevreden over, wat betekent dat de hulpverleners aansluiten bij de behoeften van de cliënten. Twee leefgebieden komen weinig aan bod en dat zijn 'zingeving' en 'opvoedingshulpverlening'. Bij het leefgebied zingeving is het aan te bevelen dat de hulpverleners onderling bespreken hoe ze hier nu mee omgaan en hoe ze dit concreter naar voren kunnen laten komen in de hulpverlening. Ook is ons advies om de aspecten op het leefgebied 'opvoedingshulpverlening' bij elke cliënt die vader is te bespreken en uit te voeren.

2 | Achtergronden van het project

Een vrouw in Rotterdam ving al enige tijd mannen op die moesten onderduiken. Dit waren slachtoffers van verschillende vormen van geweld. De Rotterdamse kon de opvangplekken op een gegeven moment niet meer bekostigen en besloot daarom subsidie aan te vragen. Deze vrouw signaleerde dat er mannen waren die een veilig adres nodig hadden en nog voordat dit onderwerp landelijk op de agenda werd gezet had zij de eerste mannenopvang in het leven geroepen. Omdat haar opvangplekken niet voldeden aan de officiële veiligheidsnormen kreeg ze de subsidie niet.
(Ontleend aan de inleiding gegeven door drs. A. Polychronakis die sprak over 'geweld tegen mannen' tijdens het congres 'Oost west, thuis best', gehouden op 30 maart 2011)

Nu ligt dit gelukkig anders. Het onderwerp is niet lang na deze situatie op de landelijke agenda gekomen waarop vervolgens in de zomer van 2008 een pilot is gestart met als doel het opzetten van vier mannenopvangen.
In dit hoofdstuk zullen we ingaan op de achtergrond van ons project. We beschrijven waarom we onderzoek doen bij VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang. We kijken naar het 'probleem' dat er speelt en laten zien hoe ons onderzoek een bijdrage kan leveren aan een oplossing hiervan.

2.1 Aanleiding

Dit onderzoek voeren we uit voor de mannenopvang van VieJa Utrecht. Zij doet mee aan een landelijke pilot, waarbij VieJa Utrecht tien opvangplekken biedt voor mannen die te maken hebben (gehad) met huiselijk geweld[1], eergerelateerd geweld[2] of mensenhandel[3]. VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang biedt begeleiding aan deze mannen om hun leven weer zelfstandig op te pakken om zo een leven zonder geweld op te kunnen bouwen.
Huiselijk geweld is al menig jaar een veelbesproken onderwerp in de media. Men weet dat er vrouwen zijn die slachtoffer zijn van geweldpleging door hun man, maar er lijkt veel onbegrip te bestaan als de situatie omgekeerd is en een man met geweld wordt benaderd door zijn vrouw. Uit de landelijke politiecijfers blijkt dat 16% van de slachtoffers man is (Ferwerda 2006) en onlangs bleek uit een onderzoek dat zelfs 40% van de slachtoffers van huiselijk geweld man is (Veen & Bogaerts, 2010). Bij het onderzoek van Veen en Bogaerts worden vraagtekens gezet bij de onderzoeksmethoden en bij Ferwerda wordt er uitgegaan van een onderregistratie. Maar er kan geconcludeerd worden dat een significant percentage van de slachtoffers, van minimaal 16%, mannelijk is. Er lijkt een taboe te heersen waar het gaat om dergelijke mannelijke slachtoffers. Bij deze mannen zelf kan schaamte een grote rol spelen of angst voor gezichtsverlies (W. van Genugten, 1998, pag. 128). Dit zorgt er tot nog

[1] Onder huiselijk geweld wordt verstaan: 'partnermishandeling, kindermishandeling en mishandeling van ouderen. Het geweld kan bestaan uit lichamelijk geweld, seksueel geweld en psychisch geweld (bedreigen, vernederen, treiteren, stalken, financiële uitbuiting). De plegers zijn partners, ex-partners, gezinsleden, familieleden en huisvrienden. Geweld komt niet alleen voor in heteroseksuele, maar ook in homoseksuele relaties'. (VieJa Utrecht, 2009)

[2] "Eergerelateerd geweld omvat elke vorm van geestelijk of lichamelijk geweld, gepleegd vanuit een collectieve mentaliteit in reactie op een (dreiging van) schending van de eer van een man of een vrouw en daarmee van zijn of haar familie, waarvan de buitenwereld op de hoogte is of dreigt te raken" (Movisie: Hilde Bakker, 2010)

[3] 'Sinds 1 januari 2005 is het nieuwe strafrechtsartikel mensenhandel 237a, (medio 2006 vernummerd tot 237f) inwerking getreden. Door de wetswijziging werd niet alleen gedwongen in de prostitutie werken strafbaar gesteld (het oude artikel 250aSr) maar ook overige vormen van uitbuiting. Onder overige vormen van uitbuiting vallen uitbuiting in arbeid en diensten buiten de seksindustrie, slavernij en met slavernij gelijkende praktijken en de handel in organen.' (CoMensha, 2008)

toe voor dat velen hun verhaal niet naar buiten zullen brengen, waardoor onderregistratie ontstaat. De weg naar hulp blijft voor deze mannen daardoor vaak uit.

Lange tijd waren de overheid en de hulpverlening niet ingesteld op het helpen van deze doelgroep, maar sinds juli 2008 is er een pilot waarbij er opvangplekken zijn voor deze mannen in de vier grote steden (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht). De pilot is gestart om te onderzoeken hoe groot de behoefte is aan opvang voor mannelijke slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties en zo kan er ervaring opgedaan worden met de vormgeving van de hulpverlening voor deze doelgroep.

In het onderzoek 'Als de nood aan de man is' (Dijkstra, 2009) werd onderzoek gedaan naar de aard en omvang van de problematiek van slachtoffers in de mannenopvang. Maar er is nog geen onderzoek gedaan waaruit blijkt in hoeverre de hulpverlening aansluit bij deze cliënten. Wat hebben deze mannen nodig om hun leven weer zelfstandig op te pakken en past dit binnen de hulp die er nu gegeven wordt door VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang? Dit zal het onderwerp zijn van dit onderzoek. Hierbij wordt er gericht gekeken naar het leven weer zelfstandig oppakken, wat in dit onderzoek 'zelfstandig wonen' genoemd zal worden. VieJa Utrecht verwoordt het in de omschrijving bij de visie als volgt: *"(…) dat cliënten binnen afzienbare tijd (weer) zo zelfstandig mogelijk kunnen functioneren in een veilige situatie"* (VieJa Utrecht, 2007). Uit het onderzoek zal nader blijken wat hieronder wordt verstaan. In de mannenopvang Utrecht wordt de hulpverlening vorm gegeven door middel van de methodiek 'het 8-fasenmodel'. In ons onderzoek zal deze methodiek de basis vormen, vanwaar er gekeken wordt hoe de hulpverlening vorm gegeven wordt.

Nu de pilot van de mannenopvang een aantal jaren loopt willen wij graag weten wat de cliënten van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang (niet) helpend vinden in de begeleiding die ze ontvangen en wat ze hebben gemist.

2.2 Doelstelling

Vanuit de vraag in hoeverre de hulpverlening aansluit bij de behoeften van de cliënten kent dit onderzoek de volgende doelstellingen.

- Inzicht krijgen in de behoeften van de cliënten van de mannenopvang van VieJa Utrecht ten aanzien van zelfstandig wonen.
- Inzicht krijgen in de methodische vaardigheden die de hulpverleners van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang toepassen en die aansluiten bij de behoeften van de cliënt ten aanzien van zelfstandig wonen.

In eerste instantie is dit onderzoek bedoeld voor de medewerkers van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang. Dit onderzoek wordt gedaan bij hun (ex-)cliënten en er wordt naar hun handelen gekeken. De vergelijking van de behoeften van de (ex-)cliënten en het aanbod van de hulpverleners die wordt getrokken kan leiden tot aanbevelingen. Maar de informatie die naar voren komt met onze vraagstelling is ook bruikbaar voor andere organisaties die een mannenopvang hebben. Zij werken met eenzelfde doelgroep en hebben dan ook materiaal om hun eigen handelen te vergelijken met dat wat de mannen, die slachtoffer zijn van geweld in afhankelijkheidsrelaties, aangeven nodig te hebben.

De mannenopvang zit nog in de situatie waarin ze een pilot is en het nog onduidelijk is of de mannenopvang structureel doorgezet gaat worden. De resultaten uit dit onderzoek geven aan hoe de mannenopvang ervaren wordt door de cliënten. Dit is van belang om te weten of het nuttig is om de mannenopvang in deze vorm door te laten gaan.

2.3 Vraagstelling

Zoals al eerder genoemd is de mannenopvang van VieJa Utrecht een pilot. Aan de hand van de resultaten van de pilot zal worden besloten of de mannenopvang kan blijven bestaan. Het is nog onduidelijk in hoeverre de hulpverlening binnen de mannenopvang aansluit bij de cliënt. Ons hoofddoel is daarom dat we helder krijgen met welke methodische vaardigheden de hulpverleners, van de betreffende mannenopvang, aansluiten bij de cliënt en met welke niet, om daaropvolgend een aanbeveling te kunnen doen. Om dit concreet te maken, bespreken wij in dit onderzoeksverslag de volgende onderzoeksvraag:

Wat geven (ex-)cliënten van de mannenopvang Utrecht aan nodig te hebben om zelfstandig te gaan wonen en welke methodische vaardigheden worden daarbij gevraagd van de hulpverleners van de mannenopvang die hen hierin begeleiden?

Om antwoord te kunnen geven op deze vraag zullen wij de volgende vragen behandelen:

1. Wat verstaan het 8-fasenmodel en de hulpverleners van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang onder zelfstandig wonen?
2. Wie zijn de cliënten van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang?
3. Wat zijn de hulpvragen van – en welke doelen hebben de (ex-)cliënten ten aanzien van het zelfstandig wonen?
4. Welke methodische vaardigheden t.a.v. de begeleiding naar zelfstandig wonen worden vanuit de gebruikte methodieken gevraagd van de hulpverleners van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang?
5. Komen deze methodische vaardigheden overeen met de methodische vaardigheden die gebruikt worden door de hulpverleners van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang?
6. Wat geven (ex-)cliënten aan helpend te vinden aan de begeleiding door de hulpverleners van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang, naar het zelfstandig wonen toe?
7. Wat geven (ex-)cliënten aan niet helpend te vinden aan de begeleiding door de hulpverleners van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang, naar het zelfstandig wonen toe en wat hebben ze aan begeleiding gemist?
8. Welke methodische vaardigheden, behandeld bij deelvraag 5, komen overeen met de behoeften van de (ex-)cliënten t.a.v. het zelfstandig wonen?

Met de toevoeging zelfstandig wonen in de hoofdvraag wordt het onderzoek ingeperkt. We focussen ons in ons onderzoek alleen op de behoeften van de cliënt die ze op dat gebied hebben en de methodische vaardigheden die daarbij aansluiten. Hieronder vindt u een korte toelichting op elke deelvraag.

Ad 1. In eerste instantie zullen we op zoek gaan naar de definitie van zelfstandig wonen. Hiervoor kijken we naar de methodiek van het 8-fasenmodel, de theorie over empowerment en de strength-based benadering. Ook kijken we naar de definities van zelfstandig wonen van de hulpverleners van de

mannenopvang Utrecht, waarmee we tot een definitie komen van zelfstandig wonen die we in dit onderzoek zullen hanteren.

Ad 2. Bij deze deelvraag zal worden beschreven wat de vormen van geweld in afhankelijkheidsrelaties zijn bij de cliënten van de mannenopvang. Daarnaast kijken we welk profiel de cliënt heeft die een beroep doet op de mannenopvang van VieJa Utrecht.

Ad 3. Bij deelvraag 3 wordt er ingegaan op de hulpvragen van de cliënt waarmee ze binnenkomen in de opvang en de doelen die ze zich hebben gesteld gedurende hun traject bij VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang.

Ad 4. Eerst zal er ingegaan worden op de manier waarop de methodische vaardigheden zijn vervaardigd uit het 8-fasenmodel. Daarna wordt deze lijst met methodische vaardigheden inhoudelijk toegelicht.

Ad 5. De methodische vaardigheden die gebruikt worden door de hulpverleners zullen besproken worden aan de hand van de interviews met de hulpverleners, de evaluaties die horen bij hulpverleningsplannen en met de interviews en enquêtes met (ex-)cliënten. Dit wordt vergeleken met de methodische vaardigheden uit deelvraag 4. Er wordt ingegaan op de overeenkomsten en de verschillen tussen deze methodische vaardigheden.

Ad 6. Het gaat hierbij om de begeleiding door de medewerkers van VieJa Utrecht en niet over begeleiding die geboden wordt door andere hulpverleners. Er wordt gekeken naar alle aspecten die de cliënten als helpend hebben ervaren, waarbij de focus ligt op methodische vaardigheden.

Ad 7. Ook hier gaat het alleen om de begeleiding vanuit VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang. Het gaat om de facetten, waarin de methodische vaardigheden centraal staan, die als niet helpend werden ervaren of werden gemist door de (ex-)cliënten.

Ad 8. Bij deze deelvraag worden de behoeften van de (ex-)cliënten vergeleken met de methodische vaardigheden zoals deze zijn toegepast door hulpverleners.

3 | Methode

In het vorige hoofdstuk werd duidelijk waarom we dit onderzoek gaan doen en wat het doel is. In dit hoofdstuk zullen we ingaan op de manier waarop we het onderzoek uit gaan voeren.
We zullen op de volgende vier aspecten ingaan:

3.1 Welke methoden gebruiken we en waarom?
3.2 Wie zijn onze respondenten?
3.3 Welke meetinstrumenten hebben we gebruikt?
3.4 Op welke manier hebben we ons onderzoek uitgevoerd?

3.1 Onderzoeksmethoden

Om antwoord te kunnen geven op onze onderzoeksvraag, zullen we verschillende onderzoeksmethoden toepassen. We beginnen met een literatuuronderzoek en we halen informatie uit een congresbezoek. We houden daarnaast interviews en enquêtes met (ex-)cliënten en deskundigen. Hieronder zullen wij toelichten waarom we voor deze methoden van onderzoek hebben gekozen.

3.1.1 Literatuuronderzoek

Wij hebben voor literatuuronderzoek gekozen in ons onderzoek, omdat we voor we kunnen beginnen met ons onderzoek, enige basiskennis nodig hebben. In de hoofdvraag hebben we het over zelfstandig wonen, maar wat houdt dat precies in? En wie zijn eigenlijk de cliënten waar we over praten? Deze informatie kunnen we al halen uit bestaande bronnen. Daarbij kan gedacht worden aan boeken, internet, instellingsdocumenten en eerder gepubliceerde onderzoeken. We bouwen voort op de kennis die al aanwezig is en relevante onderzoeken die eerder zijn gedaan. Ook kijken we naar doelen die zijn opgesteld in de hulpverlening, dit kunnen we vinden in hulpverleningsplannen. Met ons literatuuronderzoek leggen we een basis, het schept de randvoorwaarden, waarbinnen we ons praktijkonderzoek kunnen doen.

3.1.2 Congresbezoek

Op woensdag 30 maart 2011 hebben wij het congres ‘Oost west, thuis best?’ bezocht. Dit congres ging over de aanpak van huiselijk geweld, de mannenopvang en eergerelateerd geweld. Tijdens dit congres werd er informatie gegeven over de doelgroep waar we onderzoek naar doen en werd onze kennis verdiept over ‘eergerelateerd geweld’. Dit congres draagt bij aan ons onderzoek door de kennis die we er hebben opgedaan. Er werd een presentatie gegeven door Drs. A. Polychronakis, uit zijn presentatie hebben we informatie gehaald over vooral de doelgroep.

3.1.3 Interview

Wij hebben twee verschillende interviews opgesteld. De eerste interviews waren met de hulpverleners van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang. De informatie uit de interviews zijn voor verschillende doelen gebruikt (zoals hieronder te lezen is bij procedure). Met de interviews wilden we de persoonlijke visie van de hulpverleners op de hulpverlening die ze bieden, onderzoeken. De andere interviews waren met de (ex-)cliënten van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang.

Met deze diepte-interviews hoopten we de persoonlijke mening te weten te komen van de cliënten. Door de kleine doelgroep was het juist belangrijk om hier de informatie vandaan te halen.

3.1.4 Enquête

Naast de interviews hebben we gebruik gemaakt van een enquête. Deze enquête was voor de (ex-)cliënten van de mannenopvang. Met deze enquête wilden we erachter komen welke methodische vaardigheden door de hulpverleners zijn toegepast en of dit helpend was. In een interview zou dit te uitgebreid zijn om allemaal te bespreken en in een enquête konden we op een efficiënte manier veel informatie vergaren. Daarnaast heeft een enquête als voordeel dat mensen die geen tijd hebben voor een interview of dat te confronterend vinden (of welke andere reden dan ook) toch mee kunnen doen, door middel van een enquête. Het helpt ons aan specifieke informatie en meer respondenten.

Dit zijn de onderzoeksmethoden die wij hebben gebruikt in ons onderzoek. Onder het kopje procedure vindt u hoe we dit concreet hebben toegepast. Maar eerst kijken we naar de groep die wij als respondenten hebben uitgekozen en hebben benaderd voor ons onderzoek.

3.2 Respondenten

Ons onderzoek richt zich op de cliënten van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang. In totaal zijn er 38 mannen begeleid door de hulpverleners van deze afdeling in ruim twee jaar tijd. Dit aantal omvat de cliënten die in de opvang hebben gezeten en de cliënten die ambulante begeleiding hebben ontvangen. Vanaf het begin dat de opvang werd opgezet (juli 2008), tot en met de cliënten die nu begeleiding ontvangen. Het gaat om 100% van de cliënten van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang die we hebben getracht te benaderen voor ons onderzoek. We hebben alle ex-cliënten, waarvan het postadres nog bekend was, benaderd met een schriftelijke uitnodiging voor ons onderzoek. En een week later nagebeld om ze telefonisch nog een keer uit te nodigen. De ex-cliënten die niet schriftelijk te benaderen waren hebben we gebeld en telefonisch uitgenodigd. Er waren elf ex-cliënten waarvan geen gegevens meer bekend waren. Deze vielen dus af voor ons onderzoek.

Figuur 1 Medewerking van cliënten

Uiteindelijk hebben we zeven interviews kunnen houden. Vijf (ex-)cliënten daarvan hebben ook een enquête ingevuld. Met de andere twee (ex-)cliënten was het interview met een telefonische tolk en was de tijd (één uur) te beperkt om ook de enquête af te kunnen nemen. Er zijn twee (ex-)cliënten geweest die een enquête hebben ingevuld en terug hebben gestuurd.

In totaal hebben er aan ons onderzoek negen mannen meegewerkt. Dit is 24% van het totale aantal cliënten. Drie (ex-)cliënten gaven aan nog mee te willen werken, maar bedachten zich of waren niet meer bereikbaar.

De 29 (ex-)cliënten die niet mee hebben gewerkt aan ons onderzoek hadden hier verschillende redenen voor. Elf (ex-)cliënten hiervan waren niet benaderbaar. Met een aantal anderen waar we wel contactgegevens van hadden, lukte het niet om contact te krijgen.
Weer anderen hadden het traject bij VieJa Utrecht afgesloten en wilden daar ook niet meer mee bezig zijn, voor hen was het een periode die afgesloten was.
Daarnaast wilde een aantal cliënten geen contact meer met VieJa Utrecht omdat het negatieve herinneringen had overgehouden aan de instelling. De ruimte die we hen wilden geven om hier wel met ons over te komen praten, wilden ze niet benutten. Helaas weten we daarom niet meer dan dat ze het negatief vonden, terwijl het voor ons onderzoek interessant was geweest om te weten waarom het voor hen negatief was.

3.3 Meetinstrumenten

Zoals bij de omschrijving van de methode al bleek hebben we twee verschillende interviews afgenomen. Met de hulpverleners één en één met de (ex-)cliënten van de mannenopvang. Daarnaast hebben we ook nog een enquête afgenomen bij de (ex-)cliënten. Hieronder zullen we per meetinstrument beschrijven wat het inhoudt en hoe we hiertoe zijn gekomen.

3.3.1 Interview hulpverleners

Vrij in het begin van ons onderzoek hebben wij interviews gehouden met de twee hulpverleners van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang. De opzet van deze interviews kunt u vinden in bijlage A. In deze interviews gingen we op zoek naar een definitie van zelfstandig wonen. Wij hadden zelf uit literatuuronderzoek al een aantal omschrijvingen of kenmerken gevonden dat we voor wilden leggen aan de hulpverleners zodat ze aan de hand hiervan een eigen definitie konden vormen. De omschrijvingen en kenmerken die we hebben gevraagd in de interviews volgden uit ons literatuuronderzoek dat u kunt lezen in hoofdstuk 4. Veel van de interviewvragen zijn dan ook vragen waar een bepaalde omschrijving wordt gegeven van zelfstandig wonen, waar we de mening van de hulpverleners over vragen. Één vraag gaat over de visie van VieJa Utrecht, gekoppeld aan een vraag over zelfstandig wonen. Deze vraag is niet opgesteld vanuit ons literatuuronderzoek. Deze hebben wij toegevoegd omdat wij ervan uit mogen gaan dat de hulpverleners werken volgens de visie van de instelling. Als de visie iets zegt over zelfstandig wonen, dan zouden de hulpverleners hier in hun handelen iets van moeten laten zien. Het kan de hulpverleners helpen om hun definitie van zelfstandig wonen te vormen en vandaar dat we ook op de visie van de instelling zijn ingegaan in ons interview.
Naast een definitie van zelfstandig wonen zijn we ook ingegaan op de vaardigheden die cliënten moeten hebben als ze zelfstandig wonen, hoe ziet dat zelfstandig wonen eruit? Deze informatie heeft ons geholpen om een overweging te maken over de uiteindelijke definitie van zelfstandig wonen. Door naar de concrete vaardigheden te kijken, wordt duidelijk wat zelfstandig wonen in de praktijk inhoudt en dit hebben we getracht te vatten in een alomvattende definitie van zelfstandig wonen. De uiteindelijke vraag over zelfstandig wonen is welke definitie de hulpverleners zouden geven van zelfstandig wonen. Dit deel van het interview gebruikten we voor de eerste deelvraag: ‘Wat wordt er verstaan onder het begrip ‘zelfstandig wonen’?’
De andere vragen ging over methodische vaardigheden die de hulpverleners aangeven nodig te hebben om een cliënt naar zelfstandig wonen toe te begeleiden. De informatie uit deze vragen hebben we gebruikt in het hoofdstuk waar we de methodische vaardigheden, die de hulpverleners uitvoeren,

vergelijken met de methodiek. Waarbij de informatie uit het interview geldt als wat de hulpverleners doen aan methodische vaardigheden.
Achteraf bleek dat de vraagstelling niet volledig aansloot bij het doel dat we ermee voor ogen hadden, namelijk weten welke methodische vaardigheden de hulpverleners uitvoeren. Daarvoor hadden we de interviewvragen teveel als hypothese gesteld in plaats van als een praktijkgerichte vraag wat de hulpverleners nu aan methodische vaardigheden toepassen. Voor een nadere toelichting op deze beperking van onze vraagstelling verwijzen wij u naar hoofdstuk 13, over beperkingen.

3.3.2 Interview cliënten

Het tweede interview dat we hebben opgesteld was voor de (ex-)cliënten van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang. Met dit interview hadden we tot doel om te ontdekken wat de (ex-)cliënten zochten aan hulp bij de mannenopvang en waar ze uiteindelijk aan hebben gewerkt en daarnaast wat ze van de begeleiding helpend vonden of juist niet. De opzet van het interview vindt u in bijlage C. De eerste paar vragen was erop gericht om met elkaar kennis te maken en te kijken of wij en de (ex-)cliënt dezelfde verwachtingen hadden van het interview. Dit, zodat we van elkaar wisten wat we verwachtten en we de kans op misverstanden later in het interview konden verkleinen. De vragen over de reden van aanmelding en de doelen die opgesteld zijn, stelden we om antwoord te kunnen geven op onze derde deelvraag: 'Wat zijn de doelen en hulpvragen van de cliënten?'. Met de vraag over de reden van aanmelding werd duidelijk waar de (ex-)cliënten tegenaan liepen en op welk gebied ze hulp zochten. Dit gaf hun behoefte aan op dat moment, datgene wat op dat moment het belangrijkste was voor hen om bij geholpen te worden. De vraag over de doelen die zijn opgesteld laat zien waar er in de hulpverlening daadwerkelijk aan is gewerkt. Vaak komen hier meer aspecten naar voren waar ze hulp bij wilden dan dat er duidelijk werd in de hulpvraag bij aanmelding. De doelen die opgesteld worden bij VieJa Utrecht, zijn verdeeld over tien leefgebieden. Een lijst van deze leefgebieden hebben we in het interview met de (ex-)cliënt doorgenomen om een zo volledig mogelijk beeld te vormen. Het doel dat we met deze vragen hadden was om te weten wat de behoeften zijn van de cliënt van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang. Toen dit helder werd konden we gaan kijken of de hulpverlening daarbij aansloot. Over deze aansluiting ging het tweede gedeelte van het interview.

Het tweede deel van het interview bestond uit de vragen wat uit de begeleiding als helpend werd ervaren of juist niet en wat er is gemist door de (ex-)cliënten. Deze vragen zijn vrijwel letterlijk de deelvragen 6 en 7 Het is goed om te weten wat helpend is en wat niet, maar in het interview vragen we ook naar een onderbouwing, waarom iets wel of niet hielp? Dit zal helpen om de resultaten die we zien en de conclusies die we daaruit trekken te kunnen onderbouwen. De antwoorden op deze vragen gebruikten we om te kunnen kijken of het handelen van de hulpverleners aansluit bij de cliënten. Het handelen van de hulpverleners hebben we geformuleerd in methodische vaardigheden die ze uitvoeren, dus hebben we ook de helpende en niet helpende aspecten van de begeleiding als methodische vaardigheden moeten formuleren om dit te kunnen vergelijken.
Aan de (ex-)cliënten konden we niet vragen: 'Welke methodische vaardigheden waren helpend voor u?' Dit sluit niet aan bij de cliënt, omdat ze waarschijnlijk nog nooit van methodische vaardigheden hebben gehoord. Vandaar dat we dit hebben omgezet in: waarmee heeft de hulpverlener u (niet) geholpen? Wij maakten daarna zelf de vertaalslag van de woorden van de cliënt, naar methodische vaardigheden, zodat we deze gegevens verder konden gebruiken in ons onderzoek.

3.3.3 Enquête cliënten

Uit het literatuuronderzoek is een lijst met methodische vaardigheden gevormd, vanuit het 8-fasenmodel. Onze vraag was in hoeverre dit is toegepast door de hulpverleners en wat hier (niet) helpend van was of werd gemist in de begeleiding. Omdat deze lijst vrij uitgebreid is geworden, was dit te groot om in een interview allemaal te kunnen behandelen en vandaar dat we hebben gekozen om ook een enquête op te stellen, die te vinden is in bijlage D. Van elke methodische vaardigheid die we hadden gevonden in het 8-fasenmodel wilden we een stelling maken om de cliënten te vragen of dit helpend was of niet en of het was toegepast dan wel gemist werd. Het bleek dat niet alle methodische vaardigheden gevraagd konden worden. Een deel van de vaardigheden waren voor een cliënt niet (direct) zichtbaar, bijvoorbeeld of een hulpverlener zijn eigen grenzen erkent. Deze vragen hebben we uit de enquête gehaald. Ook was het verschil tussen sommige vaardigheden te klein om het verschil duidelijk te kunnen houden voor de (ex-)cliënten. Deze hebben we daarom samengevoegd. De methodische vaardigheden hebben we geprobeerd zoveel mogelijk letterlijk over te nemen uit de lijst zoals wij die hadden samengesteld. Maar voor de duidelijkheid en leesbaarheid voor de (ex-)cliënten hebben we veel vaardigheden simpeler verwoord. Zo zijn we gekomen tot de stellingen die we in de enquête hebben opgenomen. Daarnaast was er ook de vraag welke informatie we precies uit de enquête wilden halen. Uiteindelijk hebben we voor de volgende verdeling gekozen waar de (ex-)cliënt per vaardigheid uit kon kiezen:

Het was voor mij helpend dat mijn hulpverlener:

Ja, was helpend	Soms, was soms helpend	Nee, was niet helpend	Werd (nog) niet gedaan en heb ik gemist	Niet van toepassing	Weet ik niet

De eerste drie kolommen lijken helder; iets is gedaan en was helpend, iets was soms helpend (of is soms gedaan) of iets was niet helpend. Hiermee kunnen we de deelvragen 6 en 7 beantwoorden. Het kan ook zijn dat iets niet is gedaan, soms omdat dit niet nodig was (niet van toepassing), maar mogelijk ook dat het wel gemist wordt door de (ex-)cliënt (werd niet gedaan en heb ik gemist). Wat gemist werd kunnen we terugkoppelen aan de hulpverleners, zodat zij deze vaardigheid kunnen aanleren en/of gaan toepassen. Als laatste mogelijkheid konden de (ex-)cliënten aangeven dat ze het niet weten. Zonder deze mogelijkheid zullen (ex-)cliënten altijd een andere kolom aan moeten vinken, ook als dat niet past bij hoe ze tegenover de stelling staan. Daarmee zouden de resultaten beïnvloed worden en met zo'n kleine groep respondenten zou dat gevolgen kunnen hebben op de resultaten. Vandaar dat we ook deze kolom hebben toegevoegd.

In deze paragraaf hebben we gekeken naar het interview dat we hebben opgesteld voor de hulpverleners, het interview voor de (ex-)cliënten en de enquête voor de (ex-)cliënten. Hieronder zullen we aangeven hoe we deze meetinstrumenten, en de eerder genoemde methoden, hebben toegepast in ons onderzoek.

3.4 Procedure

Hier zullen we puntsgewijs uitleggen welke stappen wij hebben genomen in ons onderzoek om tot de resultaten en conclusies te komen. Om dit overzichtelijk te houden zullen wij dit in deelvragen onderverdelen. De volgorde van de deelvragen is ook de volgorde waarin het onderzoek heeft plaatsgevonden.

Deelvraag 1: Wat verstaan het 8-fasenmodel en de hulpverleners van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang onder zelfstandig wonen?

Bij deze deelvraag hebben we gebruik gemaakt van literatuuronderzoek en de interviews met de hulpverleners. Om te kijken wat het 8-fasenmodel zegt over zelfstandig wonen hebben we boeken en internet geraadpleegd over het 8-fasenmodel. Het was belangrijk om eerst te weten wat dit is, voordat er ingegaan kon worden op wat het zegt over zelfstandig wonen. Na de beschrijving van het 8-fasenmodel (met kenmerken van zelfstandig wonen) zijn we verder gaan kijken in de theorie van empowerment en de strength-based benadering, aangezien het 8-fasenmodel weinig aangaf over zelfstandig wonen. Empowerment en strength-based theory zijn de beginselen van het 8-fasenmodel. Vandaar dat we deze benaderingen hebben bekeken. Alle definities en kenmerken van zelfstandig wonen hebben we meegenomen in het interview dat we hebben opgesteld om te houden met de hulpverleners van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang. Met iedere hulpverlener hebben we een uur gezeten voor dit interview. Het interview werd gehouden in een spreekkamer van de instelling. In het interview hebben we soms doorgevraagd op aspecten die onduidelijk waren. Deze interviews hebben we uitgewerkt en ter controle laten lezen door diegene waarmee we het interview hebben gehouden. Met de reacties die hierop kwamen hebben we de interviews nog aangepast. Alle definities en kenmerken over zelfstandig wonen hebben we naast elkaar gelegd om uiteindelijk tot een conclusie te komen. Hierbij waren voor ons de definities van de hulpverleners leidend, aangezien hierin de theorie al was meegenomen.

Deelvraag 2: Wie zijn de cliënten van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang?

Deze deelvraag hebben we getracht te beantwoorden aan de hand van:

- Literatuuronderzoek
- Congresbezoek
- Interviews met (ex-)cliënten

Deze deelvraag begint met het verwoorden van de drie soorten geweld waar cliënten van de mannenopvang slachtoffer van kunnen zijn. De gegevens die nodig waren om de definities en omschrijvingen te verwoorden komen van internet en uit het congres ‘Oost west, thuis best?’ (verder te noemen congres). In dit congres zijn de onderzoeksresultaten uit het onderzoek ‘Als de nood aan de man is’ gebruikt en deze informatie is gebruikt om een omschrijving te geven van de doelgroep. Hiervoor zijn de tabellen gebruikt uit het onderzoek en na het analyseren van deze gegevens hebben we bij iedere tabel een toelichting gegeven met daarin onze analyse met bijbehorend commentaar.
Omdat er een nieuw onderzoek aan komt over de kenmerken van de doelgroep hebben wij geprobeerd deze nieuwe onderzoeksresultaten te bemachtigen. Deze informatie mocht nog niet vrijgegeven worden, wat beschreven staat in paragraaf 3.

Door het voeren van de interviews met (ex-)cliënten (zie later in de procedure) vormden wij ons zelf ook een beeld van de cliënten. Deze informatie kregen we bijvoorbeeld door de vraag ‘Kunt u kort iets vertellen over wie u bent?’. Deze gegevens vormen de basis voor de paragraaf vooraf aan de samenvatting.

De vele informatie die in dit hoofdstuk aan bod komt is samengevat in de samenvatting. Dit beschrijft de essentiële en opvallende resultaten uit dit hoofdstuk.

Deelvraag 3: Wat zijn de hulpvragen van en welke doelen hebben de (ex-)cliënten ten aanzien van het zelfstandig wonen?

Het eerste deel van deze vraag gaat over de hulpvragen van de cliënten. In het interview met de (ex-) cliënten kwam de vraag terug: 'U heeft uzelf met een bepaalde reden aangemeld voor hulp. Waarbij wilde u hulp ontvangen van uw hulpverlener?' De antwoorden op deze vraag geven antwoord op het eerste deel van de vraag. Daarna kijken we wat de verbanden zijn tussen de hulpvragen, zit hier overeenkomst in en wat zegt dit? Het interview, waar tevens deze vraag uit komt, hebben we individueel met de (ex-)cliënten gehouden. De (ex-)cliënten kwamen naar het hoofdkantoor van VieJa Utrecht, waar we een uur lang, per (ex-)cliënt, een spreekkamer hadden om het interview af te nemen. Aan het begin van het interview geven we aan dat ze geen antwoord hoeven te geven op vragen waar ze dat niet willen en dat als ze vragen hebben, ze die kunnen stellen. Na de interviewvragen hebben we de enquête afgenomen, bij de (ex-)cliënten waarbij dat lukte (qua tijd). Waar het nodig was is er gebruikt van een telefonische tolk, zodat de (ex-)cliënt in zijn eigen taal duidelijk kon maken wat hij bedoelt.

Het tweede deel van de deelvraag gaat over de doelen van de cliënten. Ook dit is gevraagd in het interview. Maar naast het gebruik van de interviews hebben we ook de hulpverleningsplannen erbij gehaald. We hebben hulpverleningsplannen en evaluaties ingezien van tien cliënten van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang.

Bij (ex-)cliënten die in de opvang hebben gewoond hebben we de volgende gegevens gebruikt:

- Eerste begeleidingsplan + tussenevaluatie
- Laatste begeleidingsplan vóór de nazorg + evaluatie
- Eerste nazorgplan + eindevaluatie

Bij (ex-)cliënten met ambulante begeleiding:

- Eerste begeleidingsplan + tussenevaluatie
- Laatste begeleidingsplan + eindevaluatie

Wij hebben geprobeerd steeds deze formule aan te houden. Het kan voorkomen dat er een document als hierboven niet beschikbaar was. Daarvoor wordt geen vervangend document gebruikt. Uit de hulpverleningsplannen halen we de doelen die een cliënt heeft, per leefgebied.
De evaluaties geven ons informatie over de methodische vaardigheden die de hulpverlener in de evaluatie aangeeft te hebben gedaan. De evaluaties zijn niet van belang bij deze deelvraag, maar komen aan bod bij deelvraag 5.

Bij deze deelvraag gaat het om de doelen die de cliënt opstelt. Deze voegen we samen met de doelen uit de interviews, waardoor er één lijst ontstaat met alle doelen van de cliënten. Het kan zijn dat er overlap ontstaat; dat er een interview met een cliënt plaatsvindt, waarvan ook het hulpverleningsplan is ingezien. Het is dan belangrijk om deze samen te bekijken en als doelen in het hulpverleningsplan en in het interview voorkomen, deze maar één keer mee te tellen. Dit voorkomt dat deze doelen dubbel

geteld worden en de resultaten te hoog uitvallen. De lijst met doelen die er ontstaat bestaat uit veel losse doelen die mogelijk samengevoegd kunnen worden, omdat ze een gemeenschappelijke deler hebben of onder een groter doel te clusteren zijn. Dit maakt de lijst met doelen overzichtelijker, zodat er gemakkelijker gezien kan worden wat opvallende zaken zijn. Hierbij kan gedacht worden aan de hoeveelheid doelen per leefgebied of het aantal cliënten dat hetzelfde doel aangeeft. Over deze resultaten kan gekeken worden of er een logische verklaring te geven is (bijvoorbeeld vanuit de theorie) en kunnen er conclusies geschreven worden.

Deelvraag 4: Welke methodische vaardigheden t.a.v. de begeleiding naar het zelfstandig wonen worden vanuit de gebruikte methodieken gevraagd van de hulpverleners van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang?

Voor het beantwoorden van deze deelvraag hebben we het boek 'Het 8-fasenmodel, Planmatig werken in de maatschappelijke opvang' gebruikt. Hierin wordt per fase een 'werkwijze' beschreven. In deze werkwijze staat beschreven wat er in de betreffende fase moet gebeuren en er staat een aantal handelingen in die de hulpverlener kan/moet doen om verder te komen in de hulpverlening. Dit geeft impliciet aan welke methodische vaardigheden een hulpverlener moet hebben om het 8-fasenmodel uit te voeren. Op deze manier hebben wij methodische vaardigheden gehaald uit de werkwijze. Daarnaast hebben we geput uit de leefgebiedenwijzer van het 8-fasenmodel, een niet vrij te geven instellingsdocument. Er staan in deze leefgebiedenwijzer, per leefgebied 'tips' benoemd die voorbeelden geven van hoe je doelgericht kunt handelen als hulpverlener op het betreffende leefgebied. Deze tips zijn te lezen als methodische vaardigheden op het betreffende leefgebied. Daarom hebben we deze tips in dit hoofdstuk meegenomen als methodische vaardigheden. De methodische vaardigheden onttrokken uit de 'werkwijze' en 'tips' hebben we samengevoegd tot een lijst methodische vaardigheden vanuit het 8-fasenmodel.
De methodische vaardigheden worden zoveel mogelijk verdeeld onder de leefgebieden. De overlap kan eruit gehaald worden en vaardigheden die niet onder een leefgebied te clusteren waren, komen onder het kopje 'algemene methodische vaardigheden'. Een uitzondering hierop is dat er enkele methodische vaardigheden zijn die onder het kopje 'algemene methodische vaardigheden' staan en tevens staan onder één of meer leefgebieden. Onder het leefgebied wordt dan van de methodische vaardigheid een specifiekere omschrijving gegeven.

Deelvraag 5: Komen deze methodische vaardigheden overeen met de methodische vaardigheden die gebruikt worden door de hulpverleners van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang?

Hier wordt gekeken wat de overlap is tussen de methodische vaardigheden vanuit het 8-fasenmodel en de methodische vaardigheden die worden toegepast door de hulpverleners. Bij de vorige deelvraag is uitgelegd hoe de lijst met methodische vaardigheden uit het 8-fasenmodel is ontstaan. Deze lijst nemen we voor dit hoofdstuk over. Dan moet er alleen nog gekeken worden naar de lijst met methodische vaardigheden die door de hulpverleners worden toegepast. Hiervoor gebruiken we vier bronnen, te weten: de interviews met de hulpverleners, de evaluaties die horen bij de hulpverleningsplannen, de interviews met cliënten en als laatste de enquêtes met de cliënten.
Bij deelvraag 1 is beschreven hoe het interview met de hulpverleners is vormgegeven. Uit de interviews gebruiken we de vragen die gaan over de methodische vaardigheden. Hier wordt een lijst van gevormd. Hier voegen we de methodische vaardigheden aan toe die we halen uit de evaluaties.

Daarin wordt beschreven wat de hulpverlener heeft gedaan om mee te werken aan de doelen van de cliënten. Uit deze omschrijving kunnen methodische vaardigheden geformuleerd worden. Het kan helpen om de lijst methodische vaardigheden (uit deelvraag 4) ernaast te leggen om te zien hoe ze geformuleerd kunnen worden. Als derde wordt er gekeken naar wat de (ex-)cliënten aangeven te hebben gezien in het handelen van de hulpverleners. De handelingen die de (ex-)cliënten noemen als helpend of niet helpend, zijn te zien als methodische vaardigheden die zijn uitgevoerd. Als laatste zijn er de enquêtes. De stellingen hierin zijn direct afgeleid van methodische vaardigheden. Alle stellingen die als helpend of niet helpend worden ervaren zijn methodische vaardigheden die uitgevoerd zijn en met deze informatie is de lijst met uitgevoerde methodische vaardigheden, compleet. Deze kan naast de lijst met methodische vaardigheden uit het 8-fasenmodel gelegd worden om zo te kunnen vergelijken. Hier kunnen drie resultaten uit komen: 1. De methodische vaardigheden die een overlap hebben (komen voor in de theorie en in de praktijk). 2. Methodische vaardigheden uit het 8-fasenmodel die niet zijn toegepast. 3. Methodische vaardigheden die niet in het 8-fasenmodel voorkomen, maar wel zijn uitgevoerd door de hulpverleners. Over deze resultaten kan gezegd worden wat er opvalt en wat daar een reden voor kan zijn. De vraag die daarbij gesteld kan worden: 'Zijn hier resultaten die overeenkomen met eerdere resultaten of conclusies?'.

Deelvraag 6: Wat geven (ex-)cliënten aan helpend te vinden aan de begeleiding door de hulpverleners van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang, naar het zelfstandig wonen toe?

In het hoofdstuk waarin wij antwoord geven op deze deelvraag hebben wij gebruik gemaakt van de interviews en enquêtes met de (ex-)cliënten. Er zijn (ex-)cliënten die hebben meegewerkt aan een interview en een enquête. Sommigen hebben alleen een interview ondergaan (de (ex-)cliënten waarbij het interview telefonisch werd getolkt) en anderen hebben alleen een enquête ingevuld (per post of e-mail)).

In de interviews vroegen wij de (ex-)cliënten waarmee de hulpverlener(s) van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang hen had geholpen. Hieruit volgde als antwoord vele handelingen die door de hulpverlener(s) zijn uitgevoerd. Deze werden eerst verdeeld per leefgebied en daarna onder 'algemene methodische vaardigheden'. De lijst geeft de helpende methodische vaardigheden aan die zijn uitgevoerd door de hulpverleners. Deze lijst is te analyseren en daaruit zijn conclusies te trekken.

Ook in de enquêtes konden (ex-)cliënten aangeven wat helpend was voor hen of niet. De (ex-)cliënten kregen de volgende instructies: Kunt u per stelling aangeven (een kruisje zetten) of u dit in de begeleiding door uw hulpverlener als helpend hebt ervaren, of dat het soms helpend was of niet helpend. Ook kan het zijn dat het bij u (nog) niet is voorgekomen, terwijl u dit wel had gewild; kruist u dan het hokje 'Werd (nog) niet gedaan' aan. Ofwel het gaat hier om wat de hulpverlener (nog) niet heeft gedaan en u heeft gemist. Is de stelling niet op u van toepassing, zet dan een kruisje in de kolom 'niet van toepassing'. Wanneer u het niet (meer) weet, kruist u dit dan aan in de meest rechtse kolom.

De mogelijkheden 'Ja, was helpend' en 'Soms, was soms helpend', waren van belang voor het beantwoorden van deze deelvraag. Wanneer één van deze mogelijkheden werd aangekruist zei de (ex-)cliënt dat de betreffende methodische vaardigheid in ieder geval één keer helpend was voor hem. Deze resultaten zijn samengevoegd en vormen de basis, waarna er conclusies getrokken kunnen worden, vooral gebaseerd op het aantal keren dat iets als helpend werd ervaren.

Deelvraag 7: Wat geven (ex-)cliënten aan niet helpend te vinden aan de begeleiding door de hulpverleners
van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang, naar het zelfstandig wonen toe en wat hebben ze aan begeleiding gemist?

Voor het beantwoorden van deze deelvraag is dezelfde aanpak gehanteerd als bij deelvraag 6. In de interviews vroegen we welke methodische vaardigheden de (ex-)cliënten als niet helpend hebben ervaren en wat ze gemist hebben. In de enquête ging het om de antwoorden in de kolommen 'Nee, was niet helpend' en 'Werd (nog) niet gedaan en heb ik gemist'. De gegevens die hieruit komen kunnen op eenzelfde manier als bij deelvraag 6 geanalyseerd worden om vervolgens daaraan conclusies te verbinden.

Deelvraag 8: Welke methodische vaardigheden, behandeld bij deelvraag 5, komen overeen met de behoeften van de (ex-)cliënten t.a.v. het zelfstandig wonen?

Bij deze deelvraag komt veel van de eerder opgedane kennis uit dit onderzoek samen Het begin is om te kijken naar de behoeften van de cliënten. Dit is al weergegeven bij de deelvraag 'wat de hulpvragen en doelen zijn van de cliënten'. De conclusie daarvan kan hier kort beschreven worden. De volgende stap is om de gebruikte methodische vaardigheden (door de hulpverleners) te vergelijken met de helpende vaardigheden die in de interviews en enquêtes met de (ex-)cliënten naar voren kwamen. Van de helpende methodische vaardigheden weten we namelijk al dat dit aansluit bij de behoeften van de cliënten, anders hadden ze dit niet aangegeven als helpend. We weten nu dat deze vaardigheden aansluiten. Maar (mogelijk) niet alle methodische vaardigheden die de hulpverleners hebben laten zien, zijn ook door de (ex-)cliënten opgemerkt of benoemd in de interviews en enquêtes. Er blijft een lijst over met uitgevoerde methodische vaardigheden waarvan nog niet duidelijk is of deze helpend zijn geweest en of ze dus aansluiten bij de behoeften van de cliënt. Op dit punt moet er gekeken worden op welke manier erachter gekomen kan worden of de methodische vaardigheden aansluitend zijn. Elke mogelijkheid om daarachter te komen moet onderzocht worden en er moet beschreven worden wanneer en waarom, een methode uitgesloten wordt om zo tot een conclusie te komen.

3.5 Samenvatting

In dit hoofdstuk hebben we beschreven hoe we het onderzoek hebben uitgevoerd. We hebben gebruik gemaakt van literatuuronderzoek voor methodische vaardigheden en de definitie van zelfstandig wonen. We hebben een congres bezocht waar we informatie hebben verkregen over de doelgroep van de mannenopvang. Met de interviews en enquête hebben we informatie over methodische vaardigheden verzameld en wat helpend is in de hulpverlening, met in de interviews de persoonlijke visie van hulpverleners/(ex-)cliënten erbij.

Ons onderzoek hebben we gehouden onder de 38 (ex-)cliënten die begeleid zijn door de mannenopvang van VieJa Utrecht. Uiteindelijk hebben we zeven interviews gehouden en zeven enquêtes (waarvan vijf overlappend zijn, mannen die een interview en enquête hebben gedaan).

De volgende paragraaf ging over de meetinstrumenten die we hebben gebruikt. Deze kwamen al kort naar voren. We hebben interviews met de hulpverleners gehouden, waarin we op zoek gingen naar een definitie van zelfstandig wonen. Met de (ex-)cliënten hebben we een interview gehouden over hun behoeften en wat ze (niet) helpend vonden, dan wel hebben gemist in de hulpverlening.

Als laatste is de procedure beschreven, waarin stap voor stap staat hoe ons onderzoek uitgevoerd is en eventueel herhaald zou kunnen worden.

Nu we weten hoe we tot ons onderzoek zijn gekomen en hoe we dit hebben aangepakt is het tijd om naar de resultaten te gaan. Beginnend met het opstellen van de definitie van zelfstandig wonen, wat u in het volgende hoofdstuk vindt.

4 | Zelfstandig wonen

Wat verstaan het 8-fasenmodel en de hulpverleners van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang onder zelfstandig wonen?

Voordat we onderzoek kunnen doen naar de begeleiding naar zelfstandig wonen toe is het eerst van belang om te weten wat zelfstandig wonen inhoudt. Thesaurus Zorg en Welzijn geeft de volgende omschrijving van zelfstandig wonen:

> "*Wonen in een woning met eigen voordeur en huisnummer, in tegenstelling tot verblijf in een instelling; eventueel kan ondersteuning, begeleiding, verzorging of verpleging nodig zijn om zelfstandig te kunnen blijven wonen*."
>
> (Thesaurus Zorg en Welzijn, 2004)

Hier wordt als enige voorwaarde voor zelfstandig wonen gegeven dat men een huis met een eigen voordeur/huisnummer heeft. De vraag is of deze omschrijving voldoet om ons onderzoek op te baseren.
In de hulpverlening, door de hulpverleners van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang, wordt er ook toegewerkt naar zelfstandig wonen. Wat verstaat men daar onder zelfstandig wonen? Wordt er toegewerkt naar dat cliënten een huis met eigen voordeur/huisnummer hebben of ligt de aandacht meer bij wat er nodig is om zelfstandig te kunnen wonen?
Daar gaan we in dit hoofdstuk naar op zoek. Op zoek naar een definitie van zelfstandig wonen zoals daar naartoe gewerkt wordt in de hulpverlening door de hulpverleners van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang.

Als eerste zullen we kijken wat het 8-fasenmodel, empowerment en de strength-based benadering aangeven over zelfstandig wonen. Dit leggen we voor aan de hulpverleners van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang om hun visie hierover helder te krijgen. Met al deze omschrijvingen zullen we komen tot een definitie van zelfstandig wonen, zoals wij deze gaan gebruiken in ons verdere onderzoek.

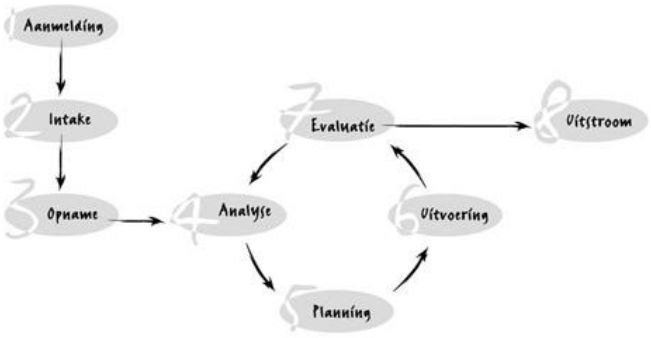
4.1 Wat is het 8-fasenmodel en wat zegt dit over zelfstandig wonen?

Het 8-fasenmodel is een model dat is ontstaan binnen de maatschappelijke opvang. Dit model is ontwikkeld voor hulpverlening aan maatschappelijk kwetsbaren. Maatschappelijke kwetsbaarheid is als volgt te definiëren: *"Een kwetsbare situatie waarin mensen verkeren die door verschillende problemen of oorzaken geconfronteerd worden met achterstand en/of sociaal isolement of die in een dergelijke positie dreigen te raken."* (Thesaurus Zorg en Welzijn, 2004)
Zoals de naam van het 8-fasenmodel al zegt bestaat het uit acht fasen. In het boek 'Het 8-fasenmodel, Planmatig werken in de maatschappelijke opvang (P. van Leeuwen-den Dekker, 2004) wordt het 8-fasenmodel uitgebreid beschreven. De omschrijving hieronder is geschreven aan de hand van dit boek. De acht fasen beschrijven stap voor stap het begeleidingsproces. Het is een doelgerichte benadering waarbij duidelijk wordt vastgelegd wat het begin en einde is van de hulpverlening. Iedere fase heeft zo zijn specifieke doelen, manier van werken, instrumenten die daarbij helpend zijn en randvoorwaarden. Het gaat om de volgende fasen:

1. Aanmelding: Het eerste contact vindt plaats tussen iemand van de instelling en de cliënt.

2. Intake: De instelling en cliënt maken nader kennis.
3. Opname: Start van de hulpverlening aan de cliënt.
4. Analyse: Het functioneren van de cliënt wordt onder de loep genomen en besproken aan de hand van acht verschillende leefgebieden.
5. Planning: Het opstellen van doelen en een begeleidingsplan.
6. Uitvoering: De uitvoering van het begeleidingsplan.
7. Evaluatie: Het terugblikken en beoordelen van fase 6.
8. Uitstroom: De afronding van de hulpverlening.

Deze gebieden worden als volgt vormgegeven in een afbeelding:

Figuur 2 Het 8-fasenmodel (P. van Leeuwen-den Dekker, 2004)

Samen met de cliënt worden de fasen doorlopen. De hulpverlener houdt per fase rekening met de mogelijkheden en onmogelijkheden van de cliënt. Er wordt dus niet alleen gekeken naar de problemen van de cliënt. Het hele functioneren van de persoon staat centraal. Dit is te herlijden naar de Strength Based benadering (krachtgerichte benadering) en Empowerment. Deze twee concepten zijn de basis van het 8-fasenmodel. (Movisie, 2010) Een positieve benadering, die terugkomt in deze concepten, staat centraal in het 8-fasenmodel. Deze manier van werken behoort terug te komen in de grondhouding van de hulpverlener.
Binnen het 8-fasenmodel wordt er gebruik gemaakt van acht verschillende levensgebieden. (P. van Leeuwen-den Dekker, 2004) Ze komen voort uit een holistische visie op de mens. Het functioneren van de mens staat daarin centraal, de mens wordt bekeken in zijn geheel. Deze leefgebieden komen in bijna elke fase terug. De leefgebieden vormen een belangrijk aspect van het hulpverleningstraject, omdat men heeft getracht met deze levensgebieden het hele leven te omvatten. Het hulpverleningstraject is dus zoveel mogelijk gericht op alle facetten van het leven waarbij wordt getracht te voorkomen dat er bepaalde aspecten niet aan bod zouden komen. Tevens helpt het de hulpverlener en cliënt om zich niet op één (probleem)gebied te focussen, maar om het hele functioneren van de cliënt te zien. Hierbij gaat het niet alleen om de problemen die er spelen, maar juist om de manier hoe een cliënt omgaat met situaties in zijn leven. (Movisie, 2010)
Het gaat om de volgende leefgebieden: (P. van Leeuwen-den Dekker, 2004)

1. Huisvesting: de woonsituatie van de cliënt
2. Financiën: het totaalplaatje van de inkomsten, uitgaven en schulden van de cliënt
3. Sociaal functioneren: manier van inhoud geven aan relaties op micro-, meso- en macroniveau

4. Psychisch functioneren: het 'welbevinden' van de cliënt inclusief eventueel psychiatrisch ziektebeeld en verslavingsgedrag.
5. Zingeving: wat de cliënt motiveert om te leven
6. Lichamelijk functioneren: fysieke gesteldheid van de cliënt en zelfzorg
7. Praktisch functioneren: vaardigheden op het gebied van taal, huishouding en techniek
8. Dagbesteding: de daginvulling van de cliënt

Dit is een korte omschrijving van hoe het 8-fasenmodel eruit ziet. De visie van het 8-fasenmodel luidt als volgt: *"Het 8-fasenmodel is een manier voor hulpverleners in de maatschappelijke opvang om planmatig, integraal en krachtgericht en vanuit een positieve grondhouding samen met maatschappelijk kwetsbare cliënten te werken aan behoud of verbetering van de kwaliteit van leven op alle levensdomeinen."* (Movisie, 2010)

De visie geeft aan dat er gewerkt wordt aan behoud of verbetering van de kwaliteit van leven op alle levensdomeinen. Dit is het doel van de hulpverlening. Maar dit zegt nog niets concreet over zelfstandig wonen. Hoe kunnen we dan toch een definitie geven van zelfstandig wonen vanuit de gebruikte methodiek? Zoals in de theorie stond beschreven zijn er twee basisconcepten waarop het 8-fasenmodel is geïnspireerd, namelijk de strength-based benadering en empowerment. Zij geven mogelijk een heldere omschrijving van zelfstandig wonen. Vandaar dat we hieronder empowerment en strengt-based benadering zullen behandelen en kijken wat deze benaderingen zeggen over zelfstandig wonen.

4.2 Wat zegt de theorie over empowerment over zelfstandig wonen?

Zoals hierboven is gebleken is empowerment één van de twee concepten van het 8-fasenmodel. (Movisie, 2010) Vandaar dat we zullen kijken wat empowerment inhoudt en wat het zegt over zelfstandig wonen.

Een omschrijving van wat empowerment is, is de volgende: *"Empowerment is een proces van versterking waarbij individuen, organisaties en gemeenschappen greep krijgen op de eigen situatie en hun omgeving en dit via het verwerven van controle, het aanscherpen van kritisch bewustzijn en het stimuleren van participatie."* (T. Van Regenmortel, 2002, pag 76)

Empowerment betekent dus greep krijgen op je eigen situatie. Daarbij is een aantal uitgangspunten van toepassing:

1. Elk mens en systeem heeft eigen krachten, mogelijkheden en hulpbronnen.
2. Mensen kunnen zelf betekenis geven aan hun ervaringen en kunnen vandaaruit hun eigen doelen vaststellen.
3. Problemen maken geen slachtoffers van mensen, maar maakt ze tot overlevers met hun eigen veerkracht.
4. De motivatie om te veranderen wordt vergroot als cliënten als volwaardig en vol gezien worden, als er een beroep wordt gedaan op hun eigen krachten en als de cliënt zijn eigen doelen op kan stellen.
5. Het ontdekken van je eigen krachten kan in een gelijkwaardige houding tussen de cliënt en hulpverlener. De cliënt blijft uiteindelijk de expert van zijn eigen situatie.

(Vries, 2010, p. 92-93)

Empowerment betekent greep krijgen op je eigen situatie, door de mogelijkheden en krachten te gebruiken die er al aanwezig zijn. Dit houdt in dat je om kunt gaan met de situatie waar je je in bevindt, door je mogelijkheden te gebruiken. Er kan gekeken worden naar greep krijgen op je situatie als individu, maar ook een organisatie of gemeenschap kan greep krijgen op de situatie waarin ze zich verkeren en ook dit is empowerment. De cliënten waar wij in dit onderzoek naar kijken zijn te zien als individuen. Vandaar dat we alleen nog kijken naar 'greep krijgen op je situatie als individu' en laten we de organisatie en gemeenschap buiten beschouwing.

Bij de omschrijving van empowerment van T. van Regenmortel kwamen er drie aspecten naar voren die nodig zijn om greep te krijgen op je situatie, namelijk: verwerven van controle, het aanscherpen van kritisch bewustzijn en het stimuleren van participatie. Wat houden deze drie aspecten praktisch in en geeft dit aan wat zelfstandig wonen in kan houden?

Verwerven van controle
P. Heyndrickx geeft meerdere aspecten aan die horen bij het verwerven van controle.
Als eerste geeft hij aan dat het controle op het leven krijgen pas mogelijk is als er basisveiligheid is. Hiermee bedoelt hij dat mensen beschikken over de fundamentele rechten: onderdak, voeding en verzorging. Zolang iemand niet over deze rechten beschikt is hij alleen bezig om te overleven en zit hij in een 'overlevingsstrategie'. Pas als iemand niet meer in de overlevingsstrategie zit, kan hij het leven gaan overzien en controle nemen.
Een ander aspect dat hoort bij controle krijgen is dat de gevoelens die iemand heeft, passend zijn bij de situatie waarin hij verkeert. Als er zich een bepaalde situatie voordoet, dan heeft dat een emotionele reactie tot gevolg, die per persoon kan verschillen. Om controle te krijgen is het nodig dat deze emotionele reactie in verhouding staat tot wat er gebeurd is. Er moet een evenwicht zijn tussen de situatie en de gevoelens die dit losmaakt. Om dit evenwicht te vinden en te houden helpt het om een degelijk sociaal netwerk te hebben. Daarnaast is een sociaal netwerk essentieel voor hoe je je voelt en hoe je omgaat met de situatie waar je je in bevindt, ook wel je emotionele welzijn.

Als laatste punt komt het besef van invloed terug in het verkrijgen van controle. Door een andere kijk op je situatie te zoeken krijg je de mogelijkheid om de situatie als meer leefbaar te zien. Een ander kijk op de situatie kan mogelijkheden laten zien, die je eerder niet zag. En door deze mogelijkheden kun je zien waar je zelf invloed kunt hebben op de situatie, waardoor je meer controle kan nemen. (P.Heyndrickx e.a. 2005, pag 185-186)

Hier komt al een aantal aspecten terug die kunnen vallen onder zelfstandig wonen, namelijk: Basisveiligheid (onderdak, voeding en verzorging); onderwijs/werk en inkomen en een emotioneel welzijn dat hiermee in evenwicht is; een sociaal netwerk hebben.

Kritisch bewustzijn
Kritisch bewustzijn is het 2e aspect van empowerment. "Doorgaans gaat het om inzicht in de eigen behoeften en verlangens en in de mogelijkheden en middelen om die behoeften te vervullen, maar ook om een kritische blik op (macht)verhoudingen en maatschappelijke posities." (NIGZ 2011)
Ook wordt het omschreven als: " Bevorderen van bewustwording als een benadering die individuele ervaringen en lijden 'contextualiseren', waardoor het zelfverwijt afneemt. Tegelijkertijd krijgt de

persoon meer zicht op de aard en impact van eigen keuzes en acties en neemt hiervoor de verantwoordelijkheid. (T. van Regenmortel, 2002, pag 79) Kritisch bewustzijn kan dus gezien worden als het bewust worden van je eigen behoeften en hoe je die kan vervullen. Om je eigen behoeften te kunnen vervullen zul je keuzes moeten maken. Kritisch bewustzijn houdt in dat je keuzes maakt, maar dat je ook ziet wat de invloed is van deze keuzes, zodat je hier verantwoordelijkheid voor gaat nemen.

Als we kijken naar het zelfstandig wonen, dan zou een onderdeel daarvan kunnen zijn dat je verantwoordelijkheid neemt voor de keuzes die je maakt en de acties die je uitvoert.

Participatie
Participatie is een veelgebruikt begrip, zonder dat er veel geschreven is over de definitie ervan. Jacobs omschrijft het als “een proces van samenwerking tussen professionals en burgers in (formele en informele) activiteiten gericht op verbeteringen in de kwaliteit van leven, de omgeving of dienstverlening.” (G.Jacobs 2005) Een korte omschrijving van T. van Regenmortel is: ‘ working with others’, ofwel samenwerken, wat een veel breder begrip is. (T. van Regenmortel 2002, pag 76) Als we kijken naar participatie in relatie met controle verwerven en kritisch bewustzijn dan kun je zien dat participatie voortvloeit uit het kritisch bewustzijn. Bij het kritisch bewustzijn beseft iemand dat zijn handelen invloed heeft op een situatie en dat hij dus ook verantwoordelijk is voor zijn handelen. Als hij dit besef heeft kan hij vervolgens gaan handelen, wat invloed heeft op het handelen van anderen. Hierin wordt duidelijk dat jouw handelen in relatie staat met het handelen van anderen, waarin een ‘samenwerking’ ontstaat. Heyndickx omschrijft participatie als het samenbrengen van invloeden en krachten. (P. Heyndickx 2005, pag 189) Door samen te werken kun je krachten bundelen en deze krachten kun je inzetten om weer greep te krijgen op je leven.

Wat zegt dit over zelfstandig wonen? Als je het begrip participatie breed trekt is het belangrijk om te participeren en samen te werken. Hieronder kun je bijvoorbeeld verstaan dat het goed is om te werken of om vriendschappen te onderhouden waarin je samen kunt werken.

Als we nu kijken wat empowerment zegt over zelfstandig wonen, dan kunnen de volgende aspecten benoemd worden:
Basisveiligheid (onderdak, voeding en verzorging) is een randvoorwaarde; onderwijs/werk en inkomen en een emotioneel welzijn dat hiermee in evenwicht is; een sociaal netwerk hebben, verantwoordelijkheid nemen voor de keuzes die je hebt gemaakt en de acties die je uitvoert, participeren en samenwerken.

4.3 Wat zegt de strength-based theory over zelfstandig wonen?

Zoals eerder genoemd maakt de strength-based theory (ook wel krachtgerichte benadering) deel uit van het 8-fasenmodel. Movisie beschrijft in een factsheet de essentie van het krachtgericht werken. “De krachtgerichte benadering heeft een positieve insteek die begint bij de grondhouding in de relatie hulpverlener-cliënt. Hierin wordt invulling aan gegeven door middel van respect, presentie en partnerschap. Daarnaast is er een aantal hoofdprincipes te noemen. Men moet inzien dat ieder mens krachten bezit en deze krachten moeten worden aangeboord zodat men een grotere motivatie kan opbrengen en men beter kan presteren. Daarnaast worden mislukkingen gezien als een leermoment.” (Movisie, 2010) Deze principes komen overeen met die van het 8-fasenmodel waarmee VieJa Utrecht werkt in de mannenopvang.

De krachtgerichte benadering bestaat uit uitgangspunten gericht op de praktijk en de theorie. Vanuit deze uitgangspunten geeft men een concrete methodische invulling aan het werken.
"De krachtenbenadering gaat ervan uit dat alle mensen en omgevingen – ook de meest grauwe milieus - een inherente capaciteit tot leren, groeien en veranderen in zich hebben. Het is de taak van de hulpverlener om deze krachten samen met de hulpvrager en zijn omgeving op te sporen en te mobiliseren. Deze krachtgerichte focus staat centraal in alle fasen van het hulpverleningsproces: zowel bij het eerste contact als bij het bepalen van de doelstelling, assessment, interventie en evaluatie. Dit houdt in dat de hulpverlener openstaat voor de potentiële krachten van iedereen, dat hij hier niet alleen in gelooft, maar er ook expliciet appel op doet. Dit vraagt om een andere attitude, andere technieken en instrumenten van de hulpverleners. Algemeen is er binnen een hulpverlening vanuit het empowermentperspectief geen plaats voor veroordeling of de wil om hulpvragers te veranderen." (Tine van Regenmortel, 2008, pag. 117)

Deze benadering richt zich, zoals de naam al aangeeft, op de krachten en mogelijkheden van de cliënt. Het gaat in de eerste plaats dus niet om het oplossen van problemen. Voornamelijk richt de hulpverlener zich op het versterken van de krachten en talenten (empowerment) bij de cliënt zodat het aspect 'mogelijkheden' kan worden uitgebreid. Op deze manier kan de cliënt een vermogen tot zelfredzaamheid ontwikkelen. Dit houdt in dat hij in (moeilijke) situaties zelf kan beoordelen hoe hij efficiënt gebruik kan maken van zijn krachten en talenten en daarnaast van (in)formele hulpbronnen in zijn omgeving. Hulpbronnen kunnen zijn een instantie, een persoon of een ding dat je kan helpen. (UMC St. Radboud, 2009) Een vermogen tot zelfredzaamheid draagt bij aan het zelfvertrouwen van de cliënt. Dit kan vervolgens bijdragen aan het zich beter kunnen presenteren naar zijn omgeving. De context (omgeving/situatie) van de cliënt heeft daarom ook baat bij deze manier van werken. Daarnaast groeit de cliënt in zelfrespect, veerkracht en een actievere houding. (Movisie, 2010) Daarbij komt nog dat de cliënt samen met de hulpverlener toewerkt naar een zo onafhankelijk mogelijke levensstijl. Hiervoor dient de cliënt vaardigheden te ontwikkelen. Een zogenaamd 'strength-based assessment' kan je inzicht geven in waar je krachten liggen. Deze krachten kunnen dan aangeboord worden om vaardigheden te ontwikkelen die je helpen om een zo onafhankelijk mogelijke levensstijl te bereiken. Samen met de hulpverlener stelt de cliënt doelen op waarin de behoefte en wensen van cliënt centraal staan. Het begeleidingsplan wat daarop volgt bestaat uit het streven naar het behalen van deze doelen. Hierbij wordt de focus gelegd op het optimaal gebruik maken van de krachten en talenten van de cliënt. Zo staat de cliënt met zijn mogelijkheden duidelijk centraal. Het is de taak van de hulpverlener de krachten en talenten van de cliënt boven tafel te krijgen door middel van een goede samenwerking. (UMC St. Radboud, 2009)

Zelfstandig wonen

Wanneer we kijken naar de term 'zelfstandig wonen', kunnen we concluderen dat de krachtgerichte benadering hier niet specifiek op ingaat. Indirect kunnen we wel wat zeggen over het zelfstandig wonen. Hierboven staat beschreven dat men met de krachtgerichte benadering toewerkt naar een vermogen tot zelfredzaamheid, wat inhoudt dat men in (moeilijke) situaties zelf kan beoordelen hoe men efficiënt gebruik kan maken van zijn krachten en talenten en daarnaast van (in)formele hulpbronnen in zijn omgeving. De definitie van zelfstandig wonen is nog niet vastgesteld, maar we kunnen alvast concluderen dat er een bepaalde mate van zelfredzaamheid bij de cliënt aanwezig moet zijn wil hij zelfstandig kunnen wonen. Daarnaast zegt de theorie dat het bij krachtgericht werken gaat om het toewerken naar een zo onafhankelijk mogelijke levensstijl. Zelfredzaamheid en een zo

onafhankelijk mogelijke levensstijl hangen nauw met elkaar samen. Echter zegt de theorie nog iets bij 'een zo onafhankelijk mogelijke levensstijl', namelijk om dit te bereiken dient de cliënt vaardigheden te ontwikkelen. Het wordt alleen niet concreet gemaakt om welke vaardigheden het hier gaat en de mate van beheersing ervan.

4.4 Wat verstaan medewerkers van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang onder zelfstandig wonen?

Wij hebben de twee hulpverleners van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang de visies en omschrijvingen voorgelegd die naar voren kwamen uit het 8-fasenmodel, empowerment, strength-based en de visie van VieJa Utrecht. Deze interviews vindt u in bijlage B. Als laatste hebben we de hulpverleners gevraagd wat hun definitie van zelfstandig wonen is; waar de volgende definities uit voortkwamen.

"*Zelfstandig wonen is het zo autonoom en zelfstandig mogelijk functioneren door zo optimaal mogelijk de vaardigheden die tot het zelfstandig functioneren leiden te ontwikkelen*." Hierbij is zelfstandig functioneren: de vaardigheden in huis hebben om jezelf overeind te houden in de maatschappij. Hier vallen woonvaardigheden niet onder. Zelfstandig wonen is dan ook wel: zelfstandig kunnen functioneren + het hebben van woonvaardigheden. Onder woonvaardigheden kunnen onder andere de volgende vaardigheden gezien worden: huishouden kunnen voeren, budgetteren, koken, wassen, (dag en week) structuur hanteren.

Een andere definitie van zelfstandig wonen die werd genoemd is de volgende: "*het zo zelfstandig mogelijk functioneren van de cliënt vanuit zijn mogelijkheden en beperkingen*." Hierbij wordt zelfstandig wonen gezien als alles wat nodig is om zelfstandig een leven op te bouwen. Zelfstandig functioneren omvat hierbij alle leefgebieden uit het 8-fasenmodel.

Bij deze definities moet aangegeven worden dat het vrijwel onmogelijk is om een definitie op te stellen die breed genoeg is om alles te dekken wat zelfstandig wonen betreft en die toch specifiek de dingen/vaardigheden aangeeft die nodig zijn om zelfstandig te kunnen wonen.

Vaardigheden waaraan gedacht kan worden die nodig zijn om zelfstandig te wonen zijn woonvaardigheden: huishouden kunnen voeren, budgetteren, koken, wassen, (dag en week) structuur hanteren. Daarnaast is het belangrijk om bij jezelf te kunnen signaleren wanneer je uit balans raakt en daarop anticiperen, door hulp te zoeken en je netwerk in te schakelen. Voorwaarden voor zelfstandig wonen is het hebben van basisveiligheid (onderdak, voeding en verzorging), het hebben van een zinvolle dagbesteding en een sociaal netwerk om op terug te kunnen vallen.

4.5 Definitie van zelfstandig wonen

Vanuit bovenstaande informatie stellen wij de volgende definitie vast:

> *"Zelfstandig wonen is het zo zelfstandig mogelijk functioneren van de persoon en het hebben van de woonvaardigheden die nodig zijn om een huishouden te kunnen voeren."*

Zelfstandig functioneren houdt volgens ons in: het in huis hebben van vaardigheden, op alle leefgebieden van het 8-fasenmodel, om jezelf overeind te houden in de maatschappij. Met deze omschrijving van zelfstandig functioneren is het naar ons inzicht overbodig om de woonvaardigheden apart te benoemen binnen de definitie van zelfstandig wonen. Het 8-fasenmodel heeft met de 8 leefgebieden gepoogd alle aspecten van het leven te omvatten, waaronder ook de woonvaardigheden. In de definitie hebben we het over zo zelfstandig mogelijk functioneren. Iemand hoeft niet volledig zelfstandig te kunnen functioneren, maar hij moet dit kunnen op een niveau dat past bij zijn mogelijkheden en beperkingen. Dit kan dus inhouden dat iemand iets niet zelf kan, maar hier wel hulp voor kan inschakelen. Kortweg gaat het dus om het zo optimaal mogelijk zelfstandig functioneren.

Dit leidt tot een herziene definitie van zelfstandig wonen:

> *"Zelfstandig wonen is het in huis hebben van vaardigheden, op alle leefgebieden van het 8-fasenmodel, om jezelf overeind te houden in de maatschappij en daarnaast het in kunnen schakelen van hulp voor die vaardigheden die je zelf niet bezit. Dit alles rekening houdend met de mogelijkheden en beperkingen van de persoon."*

4.6 Samenvatting

In dit hoofdstuk is er gekeken naar wat het 8-fasenmodel, de theorie over empowerment en de strength-based benadering als definitie geven van zelfstandig wonen. Hiermee was nog geen eenduidige definitie vast te stellen, maar na de interviews met de hulpverleners zijn we tot een definitie van zelfstandig wonen gekomen die we in de rest van dit onderzoek zullen hanteren.

Wij zijn ons er van bewust dat het mogelijk was onze definitie te voorzien van specifieke vaardigheden. We zouden deze dan alleen moeten toelichten en uitschrijven met het risico dat we vaardigheden over het hoofd kunnen zien en dat we vaardigheden uitsluiten. We hebben er daarom bewust voor gekozen om dat niet te doen.

Naast de definitie van zelfstandig wonen is het ook nodig om te weten over wie we praten in dit onderzoek; wie zijn 'de cliënten' van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang? Daar zullen we in het volgende hoofdstuk op ingaan.

5 | Wie zijn de cliënten van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang?

Wie zijn de cliënten van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang?

In dit hoofdstuk gaan we op zoek naar wat de doelgroep kenmerkt. Aan de hand van literatuuronderzoek zullen wij een omschrijving geven van de cliënten die zich aanmelden bij VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang. Voordat we daaraan beginnen behandelen we eerst de verschillende vormen van geweld waar de cliënten van VieJa Utrecht slachtoffer van kunnen zijn. Het gaat hier om ernstig(e) (dreiging van) geweld in afhankelijkheidsrelaties. In paragraaf 5.2.3 behandelen we de meest actuele onderzoeksgegevens. Vervolgens geven we onze eigen beeldvorming weer, gebaseerd op de ontmoetingen met een aantal (ex-)cliënten, bij wie we een interview/enquête afnamen.

5.1 Vormen van geweld

De afdeling mannenopvang van VieJa Utrecht is in 2008 gestart. Gegevens die wat zeggen over het profiel van de cliënt die zich bij een dergelijke opvang aanmeldt zijn schaars. Pas de laatste jaren wordt de man als slachtoffer van huiselijk geweld in de literatuur meegenomen. Eerder ging men er in boeken over huiselijk geweld vanuit dat de pleger een man was en de vrouw het slachtoffer. De man als slachtoffer van huiselijk geweld leek niet te worden gezien of erkend. De man kan slachtoffer worden van huiselijk geweld en daarom in een mannenopvang terecht komen, maar de mannenopvang van VieJa Utrecht biedt ook opvang voor slachtoffers van eergerelateerd geweld en mensenhandel. Hieronder staat weergegeven wat deze vormen van geweld inhouden met daaronder een toelichting geschreven aan de hand van de gegevens vanuit het congres 'Oost West, Thuis Best' van 30 maart 2011 en het onderzoek 'Als de nood aan de man is', maart 2010.

Huiselijk geweld

> *"Huiselijk geweld omvat: partnermishandeling, kindermishandeling en mishandeling van ouderen. Het geweld kan bestaan uit lichamelijk geweld, seksueel geweld en psychisch geweld (bedreigen, vernederen, treiteren, stalken, financiële uitbuiting). De plegers zijn partners, ex-partners, gezinsleden, familieleden en huisvrienden. Geweld komt niet alleen voor in heteroseksuele, maar ook in homoseksuele relaties."*
>
> (VieJa Utrecht, 2009)

Bovenstaande omschrijving van huiselijk geweld laat zien dat het een breed begrip is waar veel vormen van geweld onder vallen. Deze vormen worden in de definitie benoemd, maar er wordt niet van aangegeven wanneer dit specifiek onder huiselijk geweld valt. Er is geen duidelijke afbakening wanneer er wel of niet gesproken wordt van huiselijk geweld.

Eergerelateerd geweld

> *"Eergerelateerd geweld omvat elke vorm van geestelijk of lichamelijk geweld, gepleegd vanuit een collectieve mentaliteit in reactie op een (dreiging van) schending van de eer van een man of een vrouw en daarmee van zijn of haar familie, waarvan de buitenwereld op de hoogte is of dreigt te raken"*
>
> (Movisie: Hilde Bakker, 2010)

De slachtoffers van eergerelateerd geweld die zich hebben aangemeld bij VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang, kwamen meestal met één van de volgende redenen:

- Het hebben van een (geheime) relatie die niet door de familie geaccepteerd wordt
- Bedreiging van de familie vanwege hun homoseksuele geaardheid

Bij de start van de pilot werd verwacht dat 'cliënten die eerwraak moesten plegen' ook in dit rijtje zou den staan, maar dit is niet het geval.
Het verschil tussen eergerelateerd geweld en eerwraak is dat het eerste overal voorkomt en eerwraak alleen in bepaalde culturen. Daarnaast leidt eerwraak tot de dood. Eerwraak dient om te rehabiliteren, een stigma te verwijderen. Het draait om bloedvergieten om zo de familienaam te herstellen en weer mee te kunnen doen in de maatschappij/omgeving. Bij eergerelateerd geweld gaat het ook om het herstellen van de familie-eer, alleen is hier geen moord voor nodig.

Mensenhandel

> *'Sinds 1 januari 2005 is het nieuwe strafrechtsartikel mensenhandel 237a, (medio 2006 vernummerd tot 237f) inwerking getreden. Door de wetswijziging werd niet alleen gedwongen in de prostitutie werken strafbaar gesteld (het oude artikel 250aSr) maar ook overige vormen van uitbuiting. Onder overige vormen van uitbuiting vallen uitbuiting in arbeid en diensten buiten de seksindustrie, slavernij en met slavernij gelijkende praktijken en de handel in organen.'*
>
> (CoMensha, 2008)

De slachtoffers van mensenhandel die in de mannenopvang terecht zijn gekomen leiden een onzekerder bestaan dan andere cliënten in de mannenopvang. Het gaat hier over het algemeen om mannen afkomstig uit het buitenland, die tijdens hun verblijf in de mannenopvang moeten afwachten of ze een verblijfsvergunning ontvangen. Ze hebben een tijdelijke status (B9-status) gedurende het traject dat er onderzoek gedaan wordt voor een strafzaak en de strafzaak zelf (als deze er al komt) tegen hun uitbuiters. Is er onvoldoende bewijs, dan komt er geen proces en moet de cliënt weer terug naar het land van herkomst. Zo is het binnen VieJa Utrecht al eens voorgekomen dat de hulpverlening al een tijd aan de gang was, maar abrupt stopgezet werd omdat de cliënt terug naar het land van herkomst moest. Daarnaast is het bij deze groep lastig dat ze vaak alleen hun eigen taal kunnen spreken en soms gebrekkig Engels. De communicatie tussen de hulpverlener en de cliënt kan daarom moeilijker verlopen. De onzekerheid en de moeite op het gebied van communiceren kunnen spanning en frustratie veroorzaken.

De slachtoffers van één van deze vormen van geweld kunnen zich aanmelden bij de mannenopvang van VieJa Utrecht. "Het geweld waar deze slachtoffers mee te maken hebben bestaat uit fysiek en/of

geestelijk geweld, waarbij fysiek geweld varieert van slaan en schoppen tot met voorwerpen geslagen worden. Psychisch geweld bestaat uit liegen, negeren, vernederen of dat de partner dreigt zichzelf iets aan te doen. In een aantal gevallen is ook door de opgevangen cliënt geweld gebruikt, meestal in reactie op het geweld van de partner/geweldpleger." (Dr. D. van Dijk, maart 2010)

5.2 Kenmerken en achtergrond van de cliënten van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang

In maart 2010 werden de onderzoeksresultaten gepubliceerd van het onderzoek 'Als de nood aan de man is'. Dit onderzoek is gehouden bij de mannenopvangplekken van de G4, de vier grote steden in Nederland, waar Utrecht deel van uitmaakt. Een deel van dit onderzoek werd besteed aan het krijgen van inzicht in het profiel van de mannen die een beroep doen op de opvang. De kenmerken, bestaande uit o.a. leeftijd, land van herkomst en sociaal-economische status, zijn bij de onderzoeksresultaten terug te vinden. Ook 'type geweld als geregistreerd door de opvang' wordt vermeld in het onderzoek. Dit laatste gegeven laten zien waar degenen, die beroep hebben gedaan op de mannenopvang, slachtoffer van zijn.
De onderzoeksresultaten die hieronder staan weergegeven hebben betrekking op de G4 en dus niet alleen op VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang. Wij gebruiken deze onderzoeksresultaten omdat er naar de doelgroep van alleen VieJa Utrecht geen onderzoek gedaan is. Daarnaast zijn de opvangplekken van de G4 in grote mate vergelijkbaar met elkaar. Het is daarbij wel van belang te melden dat iedere opvang op een eigen manier registreert. De manier van registreren gebeurt in iedere mannenopvang van de G4 op een manier die naar eigen inzicht goed is. Dat er verschillen zitten in de manier van registreren komt doordat het begrip 'huiselijk geweld' een breed begrip is. In de praktijk blijkt het lastig te zijn de situatie van een man, die een beroep doet op de mannenopvang, het etiket 'huiselijk geweld' op te plakken. In de managementsamenvatting van het onderzoek 'Als de nood aan de man is' wordt het volgende gezegd over huiselijk geweld:

> *'Er worden verschillende vormen van geweld mee bedoeld, die qua aard en gevolgen uiteenlopen. Dit blijkt ook uit de registratie van 'huiselijk geweld' die door de opvanginstellingen verschillend gehanteerd wordt. In totaal zijn 51 gevallen geregistreerd onder de noemer 'huiselijk geweld'. Hiervan betreft het 39 maal geweld tussen (ex-) partners. Drie keer was er sprake van geweld van een ouder tegen een (inmiddels volwassen) kind. Maar ook gedwongen prostitutie door de (ex) partner werd soms geregistreerd als huiselijk geweld.'*
>
> (Dr. D. van Dijk, maart 2010)

Wanneer wij kijken naar alleen de mannenopvang van VieJa Utrecht kunnen wij, aan de hand van bovenstaand gegeven, stellen dat de onderzoeksresultaten die voor de G4 gelden niet direct gelden voor VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang. De manier van registreren is niet volledig uniform binnen de G4. Iedere mannenopvang is vrij om zelf invulling te geven naast die paar aspecten die wel vast staan. Dit kan betekenen dat bijvoorbeeld een man die een beroep doet op de mannenopvang in Utrecht en daar niet wordt toegelaten, wel wordt toegelaten voor dezelfde problematiek in een andere mannenopvang. Dit kan het voor (mogelijke) cliënten onduidelijk maken of ze wel of geen hulp kunnen ontvangen vanuit de mannenopvang. Er is een definitie van huiselijk geweld en er zijn afspraken over de registratie van de cliënten, maar in de toepassing hiervan verschillen de mannenopvangen van elkaar. Doordat er een vrije interpretatie mogelijk is binnen de afspraken

rondom het registreren zullen de statistieken als vermeld bij 'onderzoeksresultaten' niet geheel overeenkomen met de (ex-)cliënten van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang.
Onderstaande resultaten zijn het gevolg van onderzoek onder negentig mannen die daadwerkelijk zijn opgenomen. Het onderzoek liep van juli 2008 tot eind augustus 2009.

Onderzoeksresultaten
Hieronder vindt u resultaten uit het onderzoek 'Als de nood aan de man is' dat onder negentig cliënten is gehouden (Dr. D. van Dijk, maart 2010). De resultaten uit dit onderzoek werden ook door meneer Polychronakis gepresenteerd op het congres 'Oost west, thuis best?' (Drs. A. Polychronakis, maart 2011).

Er is onderzoek gedaan naar de cliënten die tot dan toe in de opvang hebben gezeten en dit is een groep van 90 cliënten (dus N=90).

Type geweld als geregistreerd door de opvang	Absoluut	Relatief
Huiselijk geweld	50	56%
Mensenhandel	19	21%
Eergerelateerd geweld	19	21%
Overig	2	2%
Totaal	90	100%

Opvallend in deze tabel is dat meer dan de helft van de cliënten slachtoffer is van huiselijk geweld. Slachtoffers van mensenhandel en eergerelateerd geweld vormen ieder op zich nog geen kwart van alle cliënten. Hieruit kunnen we niet direct concluderen dat huiselijk geweld het meeste voorkomt in Nederland. Het is ook mogelijk dat slachtoffers van eergerelateerd geweld of mensenhandel moeilijker de weg kunnen vinden naar de mannenopvang vanwege een taalbarrière of een grotere psychische druk die door de plegers wordt uitgeoefend op de cliënt. Echter is hier niets over bekend.
Over mensenhandel is te zeggen dat hier per mannenopvang maximaal twee plekken voor beschikbaar zijn, meer cliënten worden er niet opgenomen. Er zullen waarschijnlijk meer mannen zijn die met deze problematiek te maken hebben dan er geregistreerd zijn in de mannenopvang.
Over de 2% die bij 'Overig' staat kunnen wij geen uitspraak doen. In de onderzoeksresultaten die wij hebben ingezien wordt niet vermeld wie deze cliënten zijn.

Leeftijd	Absoluut	Relatief
< 30 jaar	41	45%
> 30 jaar < 60 jaar	44	49%
> 60 jaar	5	6%
Totaal	90	100%

De mannenopvang biedt plaatsen voor cliënten in de leeftijd vanaf 14 jaar. De jongste cliënt die, in de periode waarin het onderzoek is gedaan, in de opvang heeft gezeten was 18 jaar. 45% van de cliënten was dus in de leeftijd tussen de 18 jaar en 30 jaar. Iets meer cliënten waren in de leeftijd tussen de 30 jaar en 60 jaar. Er zijn maar enkele cliënten geweest die ouder dan 60 jaar waren. Deze data geven weer dat de groep jongste cliënten in verhouding het grootst is, omdat bij deze groep tussen de kaders

maar twaalf jaar zit, terwijl dit bij de tweede groep (vanaf 30 jaar tot 60 jaar) dertig jaar bedraagt. Dat het aantal cliënten dat ouder dan 60 jaar is zo klein is, kan verschillende redenen hebben. Het kan zijn dat deze cliënten al erg lang in een situatie met geweld verkeren, dat het voor hen niet anders meer denkbaar is dan om in een situatie met (dreigend) geweld te leven. Ook kan er bij deze oudere slachtoffers sprake zijn van lichamelijke afhankelijkheid, wat inhoudt dat het slachtoffer slecht te been is of zelfs verzorgd dient te worden door degene die hem het geweld toebrengt of daarmee dreigt. Voor deze mannen kan het zetten van een stap naar de hulpverlening, letterlijk en figuurlijk moeilijker zijn. Ook zijn ze in een andere tijd opgegroeid, waarin er over het algemeen weinig aandacht was voor het bespreken van emoties en ze de vuile was niet buiten hingen. Wij kunnen ons ook bedenken dat de oudere generatie moeilijker de weg naar de hulpverlening kan vinden. Binnen hun generatie is de hulpverlening minder bekend en de weg naar hulp vinden gaat vooral via moderne wegen, zoals internet. Terwijl deze cliënten van een organisatie moeten horen via bijvoorbeeld mondelinge overdracht. Als laatste kan er meespelen dat het meer tijd en energie kan kosten voor ze tot nieuwe inzichten komen of nieuwe vaardigheden aanleren. Het kan voor hen meer moeite kosten om hun gewoonten te doorbreken in vergelijking met de jongere generatie. Die pakken het aanleren van nieuwe vaardigheden gemakkelijker op en kunnen gemakkelijker accepteren dat ze mogelijk veranderingen moeten aanbrengen in hun gedragspatronen.

Land van herkomst	Absoluut	Relatief
Nederland	26	29%
Turkije	11	12%
Marokko	8	9%
Somalië	6	7%
Indonesië	6	7%
China	5	5%
Overig	28	31%
Totaal	90	100%

Uit de gegevens van de tabel valt te concluderen dat meer dan tweederde van de cliënten uit het buitenland komt. Turkije en Marokko zijn de twee landen naast Nederland waar de meeste cliënten vandaan komen. Bij Nederlandse cliënten komen eergerelateerd geweld en mensenhandel naar ons idee minder voor dan binnen de drie landen die na Nederland volgen in de tabel. Het is bekend dat in landen met een schaamtecultuur veel vaker eergerelateerd geweld voorkomt dan in landen waar een schuldcultuur heerst. Daarnaast hebben we zelf waargenomen dat de cliënten met deze problematiek (slachtoffers van eergerelateerd geweld en mensenhandel) bij VieJa Utrecht niet Nederland als land van herkomst hadden. Een uitzondering bestond waar de cliënt een buitenlandse partner had. Deze informatie hebben we uit de hulpverleningsplannen en interviews gehaald. Er heerst in de landen die naast Nederland worden genoemd vaak een schaamtecultuur, met als gevolg dat men daar minder snel een probleem naar buiten zal brengen dan in de Nederlandse samenleving waarbinnen over het algemeen een schuldcultuur heerst. Uit dit gegeven concluderen wij dat vele slachtoffers, van eergerelateerd geweld en mensenhandel, die uit een schaamtecultuur afkomstig zijn, niet snel een beroep zullen doen op de mannenopvang. Bovenstaande zou betekenen dat Nederlandse cliënten een grote plaats innemen in de groep die slachtoffer is van huiselijk geweld. In de toelichting bij tabel ‘type geweld als geregistreerd door de opvang’ staat beschreven waarom wij denken dat mannen die slachtoffer zijn van eergerelateerd geweld en mensenhandel minder snel een beroep zouden doen op

de mannenopvang. We kunnen zeggen dat het logisch is dat de grootste groep cliënten Nederlands zijn (bijna een derde), omdat de Nederlandse bevolking vooral uit personen bestaat die Nederland als land van herkomst hebben. Aan de andere kant valt er ook op dat tweederde van de cliënten dus niet Nederlands is. Maar met de problematiek is dit weer te verklaren, aangezien de slachtoffers van eergerelateerd geweld en mensenhandel, vooral uit het buitenland komen.

Sociaal-economische status	Absoluut	Relatief
Werkzaam	23	25%
Volgt een opleiding	5	6%
Geen dagbesteding	61	68%
Onbekend	1	1%
Totaal	90	100%

Uit deze tabel komt naar voren dat een kwart van de cliënten bij binnenkomst werkzaam was. Daarnaast heeft 68% geen enkele dagbesteding. Maar een kleine groep volgt een opleiding. Dit zou te maken kunnen hebben met de leeftijd van de cliënten. Aangezien de mannenopvang cliënten heeft opgevangen met de leeftijd vanaf 18 jaar is het naar ons idee niet vreemd dat er maar weinig cliënten zijn die een opleiding volgen. Veel groter is de groep die werkzaam is, wat naar ons idee een direct verband heeft met de middelbare leeftijd die de grootste groep cliënten vormt. Wij denken dat de groep cliënten zonder dagbesteding om meerdere redenen zo groot is. Als eerste denken wij aan de slachtoffers van mensenhandel. Deze mannen worden illegaal aan het werk gezet en moeten dit werk achter zich laten om opgenomen te worden in de mannenopvang. Wanneer ze dus binnenkomen zitten ze zonder werk. Als tweede denken wij aan het gevaar. Wanneer mannen naar de mannenopvang komen laten ze vaak veel achter en trekken ze weg uit de oude 'vertrouwde' omgeving. Deze omgeving staat in hun geval gelijk aan een onveilige leefomgeving. Ze zijn daarom in de eerste plaats meestal op zoek naar een veilige leefomgeving. Het kan daarom zijn dat werk valt onder de onveilige leefomgeving, of de cliënt gaat naar een mannenopvang die qua afstand te ver van zijn werk ligt, waardoor hij op die werkplek stopt. Als laatste kunnen er cliënten zijn die het psychisch niet aankunnen te gaan werken of een opleiding te volgen. Door de (traumatische)ervaringen die ze hebben meegemaakt hebben ze psychische of lichamelijke klachten die het moeilijk of onmogelijk maken om te werken. Dit kan tijdelijk zijn, maar ook voor langere tijd.

5.3 Nieuwe onderzoeksgegevens

De onderzoeksresultaten uit de vorige paragraaf hebben geleid tot vervolgonderzoek. Dit onderzoek is gedaan door A. Nanhoe, voor de GGD Rotterdam-Rijnmond en is begin dit jaar afgerond. In dit onderzoek staat centraal te weten te komen wat de doelgroep, die een beroep doet op de mannenopvang, kenmerkt. Wij hebben daarom gepoogd de onderzoeksresultaten in te kunnen zien. Helaas is dit niet gelukt, omdat het volledige onderzoeksdocument eerst via de pers moet worden gepresenteerd. De onderzoeker (drs. A. Nanhoe), waarmee wij telefonisch contact hebben gehad, gaf aan nog niets vrij te kunnen geven vanwege de gevoeligheid van het document. Eind mei zullen de resultaten bekend gemaakt worden, nadat wij dit onderzoeksdocument hebben afgerond. Dit betekent dat we met het antwoorden op deelvraag twee qua onderzoeksgegevens niet verder komen dan met de eerdergenoemde onderzoeksresultaten.

5.4 Onze beeldvorming van de cliënten

Bij het afnemen van de interviews en enquêtes kwamen wij erachter hoe divers de cliënten zijn die een beroep deden op de mannenopvang van VieJa Utrecht. De zeven cliënten die we daadwerkelijk hebben ontmoet zijn onderling bijna niet te vergelijken. We hadden te maken met o.a. een zelfstandig ondernemer, een vluchteling en een brandweerman. Daarnaast met o.a. een adolescent, cliënten van middelbare leeftijd en een 50-plusser. Mannen afkomstig uit o.a. Irak, Algerije en Nederland. Waar de één binnenkwam zonder geld of waarbij een rechtszaak liep vanwege faillissement, bleek de ander juist een succesvol zakenman.
Na deze gegevens van de cliënten te hebben geanalyseerd lijkt de enige overeenkomst slachtoffer te zijn van een vorm van geweld. Daaruit concluderen wij dat er uit de gegevens die wij tot onze beschikking hebben geen profiel valt te schetsen van degene die een beroep doet op de mannenopvang. Wij kunnen, aan de hand van de verzamelde data, stellen dat de doelgroep heel divers is qua achtergrond en kenmerken. We zijn zeer benieuwd naar de uitkomst van het onderzoek dat door drs. A. Nanhoe is uitgevoerd. Uit haar onderzoek zal blijken wat de doelgroep kenmerkt, wie degene is die een beroep doet op de mannenopvang.

5.5 Samenvatting

In dit hoofdstuk hebben we een omschrijving gegeven van de vormen van geweld waar de cliënten van VieJa Utrecht slachtoffer van zijn. Bij huiselijk geweld gaat het om mishandeling binnen de huiselijke kring, bij eergerelateerd geweld om geweld als reactie op de schending van de familie-eer en bij mensenhandel om het onder dwang werken in de prostitutie en andere vormen van uitbuiting. Huiselijk geweld is de vorm die het meeste voorkomt onder de cliënten van de mannenopvang. Binnen al deze vormen van geweld wordt gebruik gemaakt van fysiek en/of psychisch geweld.

Waar we keken naar de kenmerken van de doelgroep, was te zien dat de grootste groep cliënten jonger is dan 30 jaar en er vrijwel geen ouderen (60 jaar en ouder) zich hebben aangemeld bij de mannenopvang. Een reden dat ouderen zich minder aanmelden kan zijn dat ze minder mogelijkheden hebben om hulp te zoeken omdat ze afhankelijker zijn van hulp van anderen.
Één derde van de cliënten is in Nederland geboren, wat daarmee de grootste groep is. Maar dit houdt ook in dat tweederde van de cliënten niet uit Nederland komt. Zeker de slachtoffers van mensenhandel en eergerelateerd gweld zijn vaak van buitenlandse afkomst.
Wat verder opvalt is dat 68% van de cliënten geen dagbesteding heeft, diegene die wel dagbesteding hebben, bezitten doorgaans een baan.
Er is, aan de hand van de door ons verzamelde onderzoeksgegevens, geen eenduidig beeld te schetsen van de cliënten van de mannenopvang. Dit komt door de diversiteit in problematiek, maar ook door verschil in leeftijd, land van herkomst e.d. In een nog niet verschenen onderzoek van de GGD Rotterdam-Rijnmond zal meer duidelijk worden over de achtergrond van de cliënten. Totdat dit gepubliceerd is, zijn dit de meest actuele gegevens.

Een logisch vervolg op dit hoofdstuk zou naar ons idee moeten gaan over de problematiek van de doelgroep. We vragen ons af of er qua behoeften misschien overlap bestaat tussen de cliënten van VieJa Utrecht. Vandaar dat we nu in zullen gaan op de hulpvragen die cliënten stelden en de doelen waar ze aan hebben gewerkt.

6 | Hulpvragen en doelen van de cliënten

Wat zijn de hulpvragen en welke doelen hebben de cliënten ten aanzien van zelfstandig wonen?

In het vorige hoofdstuk hebben we gezien wie de cliënten zijn die hulp vragen/krijgen bij VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang. Er is zo een beeld ontstaan van de cliënten van de mannenopvang. In dit hoofdstuk willen we kijken wat de hulpvragen zijn van deze cliënten. Met welke vragen kloppen ze aan voor hulp en welke doelen stellen ze gedurende het hulpverleningstraject?

Op deze vragen zullen we hier verder ingaan. Eerst kijken we naar de hulpvragen van de cliënten waarmee ze binnenkomen bij de mannenopvang. Daarna kijken we naar de doelen die ze zich stellen, samen met de hulpverlener gedurende hun begeleidingstraject. De hulpvragen en doelen vormen samen de behoeften van de cliënt.

6.1 Hulpvragen van de cliënten

Zoals uit het vorige hoofdstuk bleek is de doelgroep van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang erg divers wat betreft achtergrond en kenmerken. Er zitten slachtoffers van huiselijk geweld, eergerelateerd geweld en mensenhandel. Al deze verschillende mensen met hun eigen problematiek vragen om hulp die bij hen past als individu. We gaan hier kijken welke hulp ze vragen als ze binnenkomen in de hulpverlening. We hebben dit gevraagd in het interview met de cliënten. Onze vraag luidde: “U heeft uzelf met een bepaalde reden aangemeld voor hulp. Waarbij wilde u hulp ontvangen van de hulpverlener?” Hier kwamen verschillende hulpvragen uit naar voren.

Een aantal cliënten was op zoek naar huisvesting/een veilige plek. Zij stonden (door geweld) op straat en konden nergens anders heen. Hun eerste vraag was veilig onderdak. Daarnaast gaven ze aan dat ze hulp wilden om hun leven weer op te bouwen, omdat ze bijvoorbeeld geen baan/inkomsten meer hadden, niet wisten hoe ze om moesten gaan met de situatie waar ze zich in bevonden. Deze cliënten hebben meestal (bijna) niets meer. Het eerste dat zij nodig hebben zijn de basisbehoeften (bed, bad en brood). Deze cliënten komen in de opvang, pas als ze onderdak hebben en de basisveiligheid hebben, zoals dat beschreven staat in hoofdstuk 4 kunnen ze langzaamaan hun leven weer opbouwen en naar zelfstandig wonen toe werken.

Figuur 3 De piramide van Maslow (Wikipedia, 2011)

Dit is ook terug te zien in de piramide van Maslow. Cliënten geven onderdak aan als hulpvraag, ook als er meer speelt aan problematiek. Onderdak hoort tot de primaire behoeften en daar zal eerst in voorzien moeten worden voor er naar problemen op andere niveaus gekeken kan worden.

Drs. A.Polychronakis geeft aan dat de behoeften van de mannen zijn om rust te krijgen (een veilig adres) en praktische ondersteuning, bij bijvoorbeeld huisvesting, financiën of het aanvragen van een B9-status. (A. Polychronakis, 2011) Andere cliënten zoeken hulp op een specifiek terrein. Ze komen

met een probleem waar ze gericht hulp bij willen, zoals hulp bij de juridische procedure tegen een stalker, hulp om zelf niet agressief te reageren, of hulp om in Nederland te kunnen blijven en de taal te leren.
Dit zijn in het algemeen de cliënten die niet in de opvang verblijven, maar ambulante begeleiding ontvangen. Deze hulpvragen spelen op een hoger niveau dan de lichamelijke behoeften in de piramide van Maslow. Deze mannen zijn voorzien in hun basisbehoeften, maar lopen op een ander terrein tegen een probleem aan (bijv. de behoefte aan veiligheid). Zij kunnen daarom gerichter hulp vragen.

Door de twee trajecten die VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang biedt kunnen beide groepen cliënten worden voorzien van passende hulp. De cliënten die onderdak nodig hebben, krijgen intramurale begeleiding (in de opvang), de andere cliënten krijgen ambulante begeleiding (alleen gesprekken, maar wonend in een eigen huis).

6.2 Doelen van de cliënten

Hierboven staan de hulpvragen beschreven waarmee de cliënten zich hebben aangemeld bij VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang. Dit waren de 'redenen' waarom ze zich hebben aangemeld. Nu zullen we kijken hoe het vanaf dat moment verder gaat. Waar is er in de hulpverlening aan gewerkt; welke doelen zijn er gesteld?

De doelen van de cliënten staan opgesteld in de hulpverleningsplannen. Dit vormt de leidraad in de hulpverlening. Wij hebben van tien cliënten de hulpverleningsplannen ingezien en bijgehouden welke doelen erin voorkwamen. Zoals u zult zien zijn er in de hulpverleningsplannen tien leefgebieden, waar het 8-fasenmodel er acht heeft. VieJa Utrecht heeft twee extra leefgebieden geïntegreerd in het 8-fasenmodel, namelijk 'status' en 'opvoedingshulpverlening'. Dit, omdat ze doelen op deze leefgebieden moeilijk konden scharen onder andere leefgebieden. Wij gebruiken vanaf nu daarom ook tien leefgebieden.

Naast de hulpverleningsplannen hebben de (ex-)cliënten die deelnamen aan de interviews hun doelen beschreven waar zij aan werken/hebben gewerkt in de hulpverlening. In totaal hebben we van vijftien cliënten de doelen, omdat er twee cliënten waren die we in een interview hebben gesproken en waarvan we de hulpverleningsplannen hebben ingezien. Deze gegevens samengevoegd vormt de lijst met doelen van de cliënten, per leefgebied in bijlage H. Hieronder zullen we per leefgebied de doelen (kort) doornemen.

Huisvesting
Zoals te zien is in de bijlage zijn er op het leefgebied huisvesting veel cliënten die als doel hebben: zelfstandige huisvesting (of begeleid wonen). Iedere cliënt die in de opvang verblijft heeft geen eigen woonruimte waar hij kan verblijven en heeft dus op dit leefgebied een doel. Dit is dus een belangrijk doel voor de hulpverlening aan cliënten in de opvang.

Financiën
Er is te zien dat veel cliënten als doel hebben om inkomsten te krijgen (uitkering, toeslagen). Tien cliënten gaven aan als doel te hebben om hun inkomen te continueren. In Nederland heeft iedereen geld nodig om te kunnen overleven en het is daarom een belangrijk doel om aan te werken, zodat de cliënten zich (financieel) staande kunnen houden in de maatschappij. Een ander belangrijk punt zijn de

schulden; zeven cliënten geven aan dat ze als doel hebben om hun schulden weg te werken. Veel cliënten geven als doel aan om te werken aan hun administratie. Het gaat dan om het ordenen van hun financiën en deze bijhouden. Ook hoort hierbij dat er op binnenkomende post gereageerd moet worden. Dit is nodig om de financiën op orde te kunnen houden en om schulden in te perken of te voorkomen.

Sociaal functioneren

Een kenmerk van deze doelgroep is dat ze in een situatie van geweld hebben gezeten. Dit willen ze in de toekomst voorkomen en vandaar dat er verschillende doelen zijn rondom agressie- en conflicthantering. Ze willen leren om met conflicten om te gaan, of ze volgen een assertiviteitstraining om hun grenzen beter aan te leren geven. Ook zijn cliënten bezig of hebben cliënten zich als doel gesteld om nieuwe contacten te leggen. Nu ze een deel van hen hun 'oude leven' achter zich hebben gelaten als ze naar de opvang komen, is er aandacht nodig voor het aangaan van nieuwe contacten en het opbouwen van nieuwe vriendschappen. Als laatste is er binnen het sociaal functioneren te zien dat cliënten bezig zijn om een veilige situatie te creëren, waarbinnen ze rust hebben.

Psychisch functioneren

Cliënten hebben vaak vervelende (traumatische) ervaringen meegemaakt, wat hun ernstig kan belemmeren in hun functioneren. Vandaar dat veel cliënten aangeven psychische begeleiding te willen. Ze willen leren omgaan met hun gevoelens en willen dit leren uiten. Cliënten stellen zich daarnaast tot doel om rust te hebben en zich stevig te voelen, ze willen hun draagkracht vergroten.

Zingeving

Zingeving wordt weinig genoemd bij de doelen, maar de doelen zijn erop gericht om de gemoedstoestand te verbeteren en het gevoel te krijgen om erbij te horen en erkend te worden. Met de piramide van Maslow zou het te verklaren zijn dat er weinig doelen zijn gesteld op dit leefgebied. Maslow geeft aan dat vragen over zingeving aan bod komen bij de zelfontplooiing of zelfverwezenlijking (Mens centraal 2002). Cliënten die om hulp komen vragen zitten in eerdere stadia van de piramide en zouden daarom nog niet bezig zijn met zingeving. Aan de andere kant denken wij dat hulpverlening zingeving nodig heeft. Zodra een cliënt niet weet waarom hij vooruit zou willen gaan of zijn leven wil veranderen, heeft het naar ons idee ook geen zin om verandering op gang proberen te brengen. De zingeving is dan het begin van de hulpverlening, er wordt gekeken wat een cliënt wil en wat voor hem belangrijk is en waarom. Zodra de zingeving zo een belangrijk aspect is van de hulpverlening, dan zou dit ook moeten blijken uit de doelen die er gesteld worden. En dat zien we nu niet terug in dit onderzoek. Dit is misschien niet terug gekomen omdat het interview met de hulpverleners plaatsvond voor het doornemen van de doelen en de vraagstelling hier niet op aansloot, maar dat neemt onze vraag niet weg op welke manier zingeving gezien wordt binnen VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang?

Lichamelijk functioneren

De doelen op dit leefgebied zijn erop gericht om de gezondheid te verbeteren. Het gaat om het verminderen van lichamelijke klachten, door deze te laten behandelen. Tevens gaat het om het aanleren van een gezond leefpatroon, met sport, gezond eten en een dag- en nachtritme.

Praktisch functioneren
De praktische vaardigheden die de cliënten willen leren liggen op het gebied van huishouding. Het schoonhouden van het huis en de administratie bijhouden. Wat acht cliënten aangeven is dat ze willen inburgeren. Voor veel van hen betekent dit dat ze de Nederlandse taal (beter) willen leren.

Dagbesteding
Het is voor veel cliënten belangrijk dat ze een daginvulling hebben, wat bestaat uit werk en/of een opleiding. Dit kan betaald werk zijn of vrijwilligerswerk. Daarnaast willen de cliënten verschillende activiteiten ondernemen (dingen die ze leuk vinden).

Opvoedingshulpverlening
Er is één cliënt die hiervoor een doel had, namelijk advies vragen aan professionals. Dit doel is gesteld door de enige cliënt die samen met zijn dochtertje is opgevangen in de opvang in Utrecht. Andere vaders kwamen zonder kinderen in de opvang. Toch denken wij dat ook zij mogelijk wel doelen hebben op specifiek dit leefgebied. In sommige gevallen komen de kinderen aan bod onder het leefgebied sociaal functioneren (bijvoorbeeld als het gaat om een omgangsregeling. Toch komt bij ons de vraag omhoog of deze mannen geen hulpvragen hebben rondom hun kind of dat hier weinig/geen aandacht voor is als het kind niet meekomt naar de opvang?

Status
In hoofdstuk 5 is te zien dat 71% van de cliënten (uit de hele G4) uit het buitenland komt. Ook bij VieJa Utrecht zal een groot deel allochtoon zijn. Een deel van hen heeft als doel om een geldig verblijfsvergunning te hebben/houden.

Er zijn vooral veel doelen opgesteld bij de praktische leefgebieden, als huisvesting, financiën en praktisch functioneren.Als je kijkt naar de situatie waarin deze cliënten zich bevinden is het logisch dat er gezorgd moet worden voor een huis en brood op de plank. Daarnaast heeft deze doelgroep veel meegemaakt, waar ze mee om moeten leren gaan. Het is dus niet gek dat veel cliënten hier doelen bij hebben en hulp bij willen ontvangen.

6.3 Samenvatting

In dit hoofdstuk hebben we gekeken naar de hulpvragen en doelen van de cliënten. De hulpvragen zijn onder te verdelen in vragen om opvang en gerichte vragen op een bepaald terrein. Bij vragen om opvang zijn er vaak hulpverleningsvragen op veel verschillende leefgebieden. Bij de gerichte hulpvragen is dit meestal op één of maar een paar leefgebieden. Dit zijn de cliënten die ambulante begeleiding ontvangen.
Na de hulpvragen zijn we ingegaan op de belangrijkste doelen die de cliënten zich hebben gesteld. Waarbij te zien is dat veel doelen spelen op de leefgebieden: huisvesting, financiën, psychisch functioneren, praktisch functioneren en dagbesteding.

De leefgebieden waar weinig doelen op zijn gesteld, zijn de gebieden zingeving en opvoedingshulpverlening. Wij denken dat zingeving belangrijk is in de hulpverlening omdat dit motivatie geeft aan een cliënt voor verandering.

Op het leefgebied opvoedingshulpverlening zijn er weinig doelen gesteld, terwijl veel cliënten vader zijn.

We weten nu waar de cliënten bij zijn geholpen, nu gaan we kijken op welke manier de hulpverleners hiermee om kunnen gaan, volgens het 8-fasenmodel. Welke methodische vaardigheden worden er gevraagd van de hulpverleners om cliënten te begeleiden, vanuit het 8-fasenmodel?

7 | Methodische vaardigheden uit het 8-fasenmodel

Welke methodische vaardigheden t.a.v. de begeleiding naar zelfstandig wonen worden vanuit de gebruikte methodieken gevraagd van de hulpverleners van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang?

In dit hoofdstuk staat beschreven hoe we te werk zijn gegaan om antwoord te geven op deelvraag 4. In bijlage I kunt u het resultaat vinden in de vorm van een lijst methodische vaardigheden.

Zoals eerder genoemd werkt VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang vanuit het 8-fasenmodel. Dit is de methodiek waarvan ze op papier aangeven dat ze hun methodische vaardigheden hieruit putten. In hoofdstuk 5 onderzoeken wij of dit in de praktijk ook het geval is. Wanneer we op zoek gaan naar welke methodische vaardigheden een hulpverlener moet bezitten, zoeken we naar vaardigheden die een hulpverlener doelgericht vanuit de methodiek kan inzetten om iets te bereiken wat de hulpverlening ten goede komt. In dit geval gaat het dus om methodische vaardigheden vanuit het 8-fasenmodel. Het 8-fasenmodel staat beschreven in het boek 'Het 8-fasenmodel, Planmatig werken in de maatschappelijke opvang' (P. van Leeuwen-den Dekker, 2004). Om de hulpverleners praktisch te helpen om het 8-fasenmodel toe te passen is de 'leefgebiedenwijzer' (een niet vrij te geven instellingsdocument) beschikbaar. Dit is een werkkaart waar concrete tips en handvatten op staan. Het boek en de leefgebiedenwijzer zullen wij als bronnen gebruiken om de methodische vaardigheden uit het 8-fasenmodel uit te herleiden. Hieronder kunt u lezen hoe we dat hebben aangepakt.

7.1 Het herleiden van methodische vaardigheden vanuit 'werkwijze' en 'tips'

Wanneer we naar het 8-fasenmodel kijken, zien we dat er gewerkt wordt met acht fasen. Al deze fasen vragen om verschillende methodische vaardigheden van de hulpverleners. Deze vaardigheden staan echter nergens expliciet beschreven. Wel staat er in het boek 'Het 8-fasenmodel, Planmatig werken in de maatschappelijke opvang (P. van Leeuwen-den Dekker, 2004) per fase een werkwijze beschreven. Hierin staat beschreven wat er in deze fase moet gebeuren en er staan een aantal handelingen die de hulpverlener kan/moet doen om verder te komen in de hulpverlening. Dit geeft impliciet aan welke methodische vaardigheden een hulpverlener moet hebben om met het 8-fasenmodel uit te voeren. Deze 'werkwijze' hebben wij daarom gebruikt om methodische vaardigheden uit te herleiden.

Naast dat we ons richten op de acht fasen bekijken we de leefgebieden die binnen het 8-fasenmodel aan bod komen. VieJa Utrecht werkt met een leefgebiedenwijzer. Hierin staat per leefgebied aangegeven welke vragen gesteld kunnen worden en welke onderwerpen belangrijk zijn op dat leefgebied. Deze leefgebiedenwijzer laat zien op welke terreinen een hulpverlener zich moet kunnen bevinden en waar hij ook methodisch op moet kunnen reageren. Er staan per leefgebied 'tips' benoemd die voorbeelden geven van hoe je doelgericht kunt handelen als hulpverlener op het betreffende leefgebied. Deze tips zijn dus te lezen als methodische vaardigheden op het betreffende leefgebied.

Uit de aanpak die we hierboven hebben beschreven zijn er twee lijsten ontstaan: één lijst met methodische vaardigheden per fase en een tweede lijst met methodische vaardigheden per leefgebied.

7.2 Lijst met methodische vaardigheden

Er zit een overlap in de methodische vaardigheden per fase en per leefgebied, vandaar dat we deze samenvoegen in een nieuwe lijst (bijlage I). Deze uitgewerkte lijst geeft de methodische vaardigheden weer die nodig zijn in de begeleiding naar zelfstandig wonen toe. Het gaat hier om de definitie van zelfstandig wonen zoals beschreven staat in paragraaf 4.5. In deze definitie staat: 'Zelfstandig wonen is het in huis hebben van vaardigheden, op alle leefgebieden van het 8-fasenmodel, om jezelf overeind te houden in de maatschappij …'. Omdat we in de definitie een onderscheid maken in vaardigheden per leefgebied, zullen we ook de lijst van methodische vaardigheden ordenen per leefgebied. Een aantal methodische vaardigheden is meer algemeen van aard. Vandaar dat we ervoor hebben gekozen om ze te integreren in 'algemene methodische vaardigheden'. Zo voorkomen we herhaling van methodische vaardigheden die bij meerdere leefgebieden aan bod behoren te komen. Ook voorkomen we dan het foutief scharen onder één leefgebied. Het is namelijk onmogelijk bepaalde methodische vaardigheden aan één leefgebied toe te wijzen, omdat zij onder verschillende leefgebieden zouden kunnen staan.

Uitzondering: bij enkele leefgebieden staan methodische vaardigheden die ook bij de algemene vaardigheden genoemd worden. Deze vaardigheden worden dan concreter gemaakt bij de methodische vaardigheden per leefgebied.

7.3 Samenvatting

In dit hoofdstuk zijn we op zoek gegaan naar de methodische vaardigheden die de hulpverleners horen te gebruiken vanuit het 8-fasenmodel. Het ging dus om vaardigheden die een hulpverlener doelgericht vanuit de methodiek kan inzetten om iets te bereiken wat de hulpverlening ten goede komt. Aan de hand van de 'werkwijze' en 'tips' hebben wij een lijst met methodische vaardigheden vanuit het 8-fasenmodel opgesteld. Deze lijst bestaat uit de kopjes 'algemene methodische vaardigheden' en 'methodische vaardigheden per leefgebied'. Onder het eerstgenoemde kopje staan de vaardigheden die meer algemeen van aard zijn dan de methodische vaardigheden die onder maar één leefgebied geschaard kunnen worden. Onder het kopje 'methodische vaardigheden per leefgebied' staan de methodische vaardigheden die specifiek bij dat betreffende leefgebied horen. Een uitzondering is echter dat er enkele methodische vaardigheden zijn die onder het kopje 'algemene methodische vaardigheden' staan en tevens staan onder één of meer leefgebieden, maar dan wel in specifieker vorm.

Theoretisch gezien verlenen de hulpverleners van VieJa Utrecht hulp aan de hand van het 8-fasenmodel. Om te achterhalen of het in de praktijk ook het geval is, is het van belang de methodische vaardigheden vanuit het 8-fasenmodel te vergelijken met de werkelijk uitgevoerde begeleiding door de hulpverleners van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang. In het volgende hoofdstuk staat daarom deze vergelijking centraal.

8 | Vergelijking methodische vaardigheden

Komen deze methodische vaardigheden overeen met de methodische vaardigheden die gebruikt worden door de hulpverleners van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang?

In de vorige paragraaf hebben we uiteengezet welke methodische vaardigheden wij hebben gevonden in het 8-fasenmodel, de methodiek die gebruikt wordt bij VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang. Deze vaardigheden zouden terug moeten komen in het handelen van de hulpverleners van VieJa Utrecht. Niet elke vaardigheid komt even vaak aan bod in de hulpverlening, maar deze lijst van methodische vaardigheden geeft aan wat er verwacht wordt dat een hulpverlener in huis heeft.
Voordat we gaan kijken of de methodische vaardigheden uit het 8-fasenmodel aansluiten bij de wensen van de cliënten, is het eerst van belang om te weten in hoeverre de hulpverleners deze methodische vaardigheden gebruiken. Vandaar dat we in dit hoofdstuk willen kijken of de methodische vaardigheden uit het 8-fasenmodel overeenkomen met de gebruikte (methodische) vaardigheden door de medewerkers van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang.

Als eerste zullen we kijken welke methodische vaardigheden gebruikt worden door de medewerkers van VieJa Utrecht, voordat we deze naast de methodische vaardigheden van het 8-fasenmodel kunnen leggen. We gebruiken een aantal bronnen waar we de 'gebruikte methodische vaardigheden' uit halen:

- Interviews met de hulpverleners
- Evaluaties, die horen bij de hulpverleningsplannen
- Interviews met (ex-)cliënten
- De enquêtes met (ex-)cliënten

Uit de eerste twee bronnen wordt duidelijk wat de hulpverleners zelf aangeven te hebben gedaan aan methodische vaardigheden. Bij de laatste twee bronnen wordt duidelijk wat de cliënten aan methodische vaardigheden hebben gezien. Zo ontstaat er een breed beeld van methodische vaardigheden, namelijk: wat de hulpverleners zelf aangeven en wat de cliënten zien in het handelen van de hulpverleners. In de volgende paragrafen zullen we deze vier bronnen langsgaan en per leefgebied kijken welke methodische vaardigheden er gebruikt worden. Zoals ook in hoofdstuk 7 is gebleken, zijn niet alle methodische vaardigheden onder te verdelen binnen de leefgebieden. Deze methodische vaardigheden zijn dan geschaard onder het kopje 'algemene methodische vaardigheden'.

8.1 Interviews met de hulpverleners

In de interviews met de hulpverleners hebben we gekeken naar een definitie van zelfstandig wonen en wat er aan begeleiding nodig is om cliënten daarin te begeleiden. Uit de vragen over de begeleiding hebben wij methodische vaardigheden gehaald. Dit zijn de vragen: 3, 4, 5, 10, 13 uit de interviews uit bijlage B. Zoals u zult zien zijn alle, door de hulpverleners in het interview genoemde, methodische vaardigheden te scharen onder het kopje 'algemene methodische vaardigheden' zoals deze werd beschreven in hoofdstuk 7. De hulpverleners hebben niets aangegeven over methodische vaardigheden bij een bepaald leefgebied.
Er zijn veel verschillende methodische vaardigheden, maar de 'algemene' zijn de meest gebruikte. Deze komen vaak voor en komen en zullen daarom ook als eerste genoemd worden. Daarnaast hebben wij niet doorgevraagd naar methodische vaardigheden per leefgebied, anders zouden ze daar

waarschijnlijk meer van hebben aangegeven. Met deze gegevens weten we nu wat voor de hulpverleners de meest gangbare methodische vaardigheden zijn.

8.2 Evaluaties, horend bij de hulpverleningsplannen

In de (tussen/eind)evaluaties wordt er gekeken naar de voortgang van de cliënt wat betreft zijn gestelde doelen. Hierbij wordt echter niet altijd beschreven wat de hulpverlener en cliënt hebben gedaan de afgelopen tijd. In de handelingen van de hulpverlener die wel staan beschreven kunnen methodische vaardigheden gezien worden. De methodische vaardigheden die worden genoemd in de evaluaties zijn te vinden in bijlage G. Wat opvalt is dat er vooral specifieke acties vermeld staan, zoals afspraken maken, op huisbezoek gaan of een tolk inschakelen. Dit is concreter dan het 8-fasenmodel omschrijft, maar daar zullen we bij de vergelijking op terug komen.

Een ander aspect dat erg opvalt is dat er in de evaluaties niet ingegaan wordt op methodische vaardigheden wat betreft de leefgebieden zingeving en opvoedingshulpverlening. Als we alleen naar de evaluaties zouden kijken zouden we concluderen dat er geen aandacht wordt besteed aan deze leefgebieden. Dit bevestigt het beeld dat in hoofdstuk 6 ontstond, waar het ging over de hulpvragen en doelen van de cliënten. Daar bleek dat er op dezelfde leefgebieden weinig aandacht was. In het planmatig werken komen zingeving en opvoedingshulpverlening dus weinig voor. Het gaat te ver om het leefgebied opvoedingshulpverlening zomaar uit de methodiek te halen, maar op de manier die wij terugzien in de evaluaties lijkt het weinig aan te vullen op de andere leefgebieden.

8.3 Interviews met de (ex-)cliënten

In de interviews met de cliënten zijn we ingegaan op die aspecten die ze (niet) helpend vonden of hebben gemist in de begeleiding. In de volgende hoofdstukken zullen we ingaan op die vaardigheden van de hulpverlener. In dit hoofdstuk kunnen we deze informatie gebruiken om te zien wat er is toegepast aan methodische vaardigheden. (Ex-)cliënten kunnen pas aangeven of iets wel of niet geholpen heeft nadat een hulpverlener die aspecten heeft laten zien in zijn handelen. Uit alles wat de (ex-)cliënten hebben aangegeven dat (soms) helpend of niet helpend was kunnen we methodische vaardigheden destilleren. Ook bij de gemiste aspecten doen we dit. De methodische vaardigheden die we uit de interviews met de (ex-)cliënten hebben gehaald vindt u in bijlage J, onder het kopje ‘interviews met cliënten’.

De (ex-)cliënten hebben veel methodische vaardigheden gezien en benoemd (in eigen woorden). Waar in de evaluaties niets werd gedaan met zingeving en opvoedingshulpverlening, komen deze in de interviews met de (ex-)cliënten wel weer terug. Deze leefgebieden zijn in het contact met de (ex-)cliënten wel toegepast.

8.4 Enquêtes met (ex-)cliënten

Er zijn met verschillende (ex-)cliënten enquêtes afgenomen (bijlage F) waarbij we o.a. vroegen welke methodische vaardigheden helpend waren en welke juist niet. De enquête is opgezet vanuit de lijst met methodische vaardigheden die wij uit het 8-fasenmodel hebben vervaardigd. Als we kijken naar de uitslagen uit de enquêtes, dan is te zien dat elke methodische vaardigheid die gevraagd werd, is opgemerkt door minstens twee (ex-)cliënten. Dit betekent dat ze allemaal minimaal twee keer zijn toegepast onder de zeven geënquêteerde (ex-)cliënten. Los van of de methodische vaardigheden

helpend waren of niet, zijn ze in ieder geval gebruikt en gezien door de (ex-)cliënten. Om te zien om welke methodische vaardigheden dit gaat, kunt u kijken in bijlage E, waar u de enquêteopzet kunt vinden.

Dat alle methodische vaardigheden gezien zijn door (ex-)cliënten, laat merken dat de hulpverleners al deze vaardigheden gebruiken. Er vallen geen gaten en de hulpverleners zijn in staat om alle vaardigheden uit te voeren en doen dit ook. Dit is positief! In ieder geval als blijkt dat het voor de cliënten ook helpend is dat al deze methodische vaardigheden worden toegepast.

Bij het samenvoegen van de vaardigheden die in bovenstaande vier bronnen naar voren kwamen valt het volgende op: In de hulpverleningsplannen en de gesprekken met de hulpverleners kwamen de leefgebieden 'zingeving' en 'opvoedingshulpverlening' niet aan bod. In tegenstelling tot de interviews en enquêtes waar ze wel werden gezien. Toch blijft de vraag wat de hulpverleners doen met dit leefgebied. Wordt er aandacht besteed aan de methodische vaardigheid 'bespreekbaar maken van het onderwerp zingeving'? En is er aandacht voor de relatie tussen vader en kind als het kind niet mee gaat naar de opvang? (bij het leefgebied 'opvoedingshulpverlening').

8.5 Vergelijking

Hierboven staat beschreven welke methodische vaardigheden de hulpverleners van de mannenopvang hebben toegepast. De laatste stap die nodig is om antwoord te geven op de deelvraag is om deze vaardigheden te vergelijken met de methodische vaardigheden uit het 8-fasenmodel. Het resultaat hiervan vindt u in bijlage K.

Als belangrijkste resultaat is te zien dat de hulpverleners veel van de gevraagde methodische vaardigheden (uit het 8-fasenmodel) uitvoeren. Er zit een grote overlap tussen de methodische vaardigheden die vanuit de methodiek worden voorgeschreven en wat er door de hulpverleners wordt uitgevoerd. Wat opvalt is dat de hulpverleners veel meer (methodische) vaardigheden uitvoeren dan er gevraagd wordt vanuit het 8-fasenmodel. Daaruit blijkt dat de hulpverleners het 8-fasenmodel niet afdoende vinden als methodiek om vanuit te handelen. Dat ze meer doen dan vanuit het 8-fasenmodel van hen gevraagd wordt, is te zien per leefgebied, maar blijkt ook uit de toegevoegde leefgebieden 'Status' en 'Opvoedingshulpverlening'. Daar worden (methodische) vaardigheden genoemd die de hulpverleners toepassen, zonder dat deze direct terug te vinden zijn in het 8-fasenmodel. Veel van deze vaardigheden zijn concreter en geven een duidelijker invulling aan hoe de hulpverlening vorm gegeven kan worden. Bijvoorbeeld het uitzoeken of vergoeding mogelijk is voor sportactiviteiten (lichamelijk functioneren) of het op huisbezoek gaan bij een cliënt (psychisch functioneren). Het 8-fasenmodel echter belicht vooral methodische vaardigheden die de structuur van de hulpverlening betreffen en daardoor minder concreet zijn. Daarnaast is opvallend dat er vanuit het 8-fasenmodel bij het leefgebied huisvesting niet gepraat wordt over methodische vaardigheden die direct betrekking hebben op het vinden van een huis. Terwijl dit voor veel cliënten een belangrijk doel is. Het 8-fasenmodel geeft bij huisvesting aan:

- Contact onderhouden - en samenwerken met externen
- Cliënt aanspreken op eigen verantwoordelijkheden

De hulverleners van VieJa Utrecht voegen hier (onder andere) nog aan toe:

- Toekomstperspectief en mogelijkheden bespreken op het gebied van huisvesting
- Het beantwoorden van vragen omtrent huisvesting
- En het zoeken naar een woonplek die aansluit bij de mogelijkheden en wensen van de cliënt

Dit zijn methodische vaardigheden die zeker ook belangrijk zijn om een cliënt te helpen op het gebied van huisvesting. Een cliënt komt niet veel verder met alleen maar aangesproken worden op zijn eigen verantwoordelijkheid en een hulpverlener die contact onderhoudt met anderen. Hij heeft ook de (praktische) begeleiding nodig.

Er zijn methodische vaardigheden vanuit het 8-fasenmodel die niet terug te zien zijn in het handelen van de hulpverleners. Hierbij is te zien dat het soms gaat over methodische vaardigheden die niet direct zichtbaar zijn voor de cliënt of die niet duidelijk worden in een evaluatie. Voorbeelden hiervan zijn: 'het overwegen of een cliënt in aanmerking komt voor een begeleidingstraject' en 'een hulpverlener heeft kennis van het aanbod aan activiteiten'. Het gaat hierbij om methodische vaardigheden die zich afspelen in de hulpverlener, waardoor ze onzichtbaar zijn voor anderen. Bij de hulpverleners ligt de vraag om na te gaan of ze deze methodische vaardigheden bezitten en hoe ze dat kunnen verwerken in hun handelen.

Bij het leefgebied psychisch functioneren geeft het 8-fasenmodel als vaardigheid aan om je eigen grenzen te erkennen als hulpverlener. In ons onderzoek hebben wij ons hier niet op gericht en wij hebben ook niet gezien of grenzen erkend worden. Ook dit ligt bij de hulpverleners zelf, maar het is belangrijk dat hier binnen de instelling aandacht voor is. Uit ons onderzoek is niet zichtbaar geworden hoe het hiermee staat. Wij kunnen alleen benoemen dat het belangrijk is hier aandacht aan te besteden.

8.6 Samenvatting

In dit hoofdstuk hebben we eerst gekeken naar de methodische vaardigheden die de hulpverleners hebben uitgevoerd. Dit hebben we gehaald uit:

- De interviews met de hulpverleners
- De evaluaties, horend bij de hulpverleningsplannen
- De interviews met de (ex-)cliënten
- De enquêtes met de (ex-)cliënten

De lijst met methodische vaardigheden die hieruit kwam hebben we vergeleken met de lijst van methodische vaardigheden vanuit het 8-fasenmodel (opgesteld in hoofdstuk 7). Uit deze vergelijking bleek dat de hulpverleners veel van de methodische vaardigheden die in de methodiek voorkomen ook toepassen in hun handelen. De beschrijving van de vaardigheden die de hulpverleners toepassen is concreter dan het beschreven staat in het 8-fasenmodel (waar het meer gaat om de structuur van de hulpverlening). Van sommige vaardigheden uit het 8-fasenmodel is door ons onderzoek niet helder geworden of deze toegepast worden door de hulpverleners, omdat dit niet direct zichtbaar is voor cliënten of in evaluaties. Het gaat hier om vaardigheden op het gebied van 'kennis hebben van…' en 'hoe een hulpverlener omgaat met…'.

Waar we in dit hoofdstuk alleen hebben gekeken naar welke vaardigheden zijn uitgevoerd, zullen we in de volgende hoofdstukken ook kijken welke methodische vaardigheden (niet) helpend waren dan

wel werden gemist. We beginnen met de methodische vaardigheden die als helpend zijn ervaren door de cliënten.

9 | Helpende methodische vaardigheden

Wat geven (ex-)cliënten aan helpend te vinden aan de begeleiding door de hulpverleners van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang, naar het zelfstandig wonen toe?

In de hoofdvraag kunt u terugvinden dat wij door middel van ons onderzoek helder willen krijgen wat de (ex-)cliënten van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang, aangeven nodig te hebben om zelfstandig te wonen. In hoofdstuk 4 heeft u kunnen lezen wat er onder zelfstandig wonen wordt verstaan. In dit hoofdstuk gaan we bekijken wat de (ex-)cliënten aangeven helpend te vinden aan de begeleiding naar dit zelfstandig wonen toe. Het gaat hier om de begeleiding, bestaande uit de toepassing van methodische vaardigheden, die wordt geboden door de hulpverleners van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang. Aan de hand van de resultaten van de enquêtes en interviews, opgesteld met behulp van hoofdstuk 7, willen wij ingaan op deelvraag 6. Het gaat hier om de resultaten uit vijf interviews inclusief enquête, twee losstaande interviews en twee losstaande enquêtes.

9.1 Helpende methodische vaardigheden vanuit de interviews

In de interviews vroegen wij de cliënten waarmee de hulpverlener(s) van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang hen hadden geholpen. Hieruit volgde als antwoord vele handelingen die door de hulpverlener(s) zijn uitgevoerd. Deze handelingen hebben we samengevoegd en kunnen scharen onder ‘Algemene methodische vaardigheden’ en de ‘Methodische vaardigheden per leefgebied’. Hieruit is een lijst ontstaan met helpende methodische vaardigheden, uitgevoerd door de hulpverleners van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang, die te vinden is in bijlage L.

Opvallend aan de ‘lijst met helpende methodische vaardigheden ontleent uit de interviews’ is dat er zo veel methodische vaardigheden onder het leefgebied ‘sociaal functioneren’ als helpend worden ervaren. Dit leefgebied wordt gevolgd door de leefgebieden ‘huisvesting’, ‘financiën’ en ‘praktisch functioneren’. Dat de methodische vaardigheden onder het leefgebied ‘sociaal functioneren’ zo veel als helpend worden ervaren door de cliënten heeft naar ons idee te maken met de kern van hun problematiek. Bij de cliënten speelde het geweld zich af binnen een relatie tussen twee of meerdere personen. De cliënt is slachtoffer van het handelen van de pleger(s) (wat in een aantal gevallen een wisselwerking kan zijn) wat betekent dat het op het sociaal vlak ergens mis gaat. In de gevallen waar er sprake is van een wisselwerking is het slachtoffer tevens pleger als reactie op het geweld. Voor deze cliënten is het o.a. van belang dat de hulpverlener samen met de cliënt een alternatief zoekt voor deze manier van reageren. Methodische vaardigheden op het gebied van sociaal functioneren zouden hierbij moeten helpen. In de visie van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang, staat o.a. het volgende: ‘binnen afzienbare tijd (weer) zo zelfstandig mogelijk kunnen functioneren in een veilige situatie’, waarin zelfstandig functioneren o.a. inhoudt dat je zo onafhankelijk mogelijk kunt leven. Dit houdt naar ons idee in dat je in staat bent met een ander een relatie aan te gaan met behoud van zelfstandigheid. De cliënten van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang, hebben te maken gehad met een relatie (in brede zin) waarin ze niet zelfstandig konden zijn. Belangrijk voor de cliënten is daarom vaardigheden aan te leren van sociale aard om de zelfstandigheid te waarborgen.

Naast het hiervoor genoemde opvallende gegeven kunnen wij opmerken dat de lijst in zijn totaliteit veel methodische vaardigheden bevat. Dit geeft aan dat de hulpverleners van VieJa Utrecht al in menig opzicht aansluiten bij de cliënt.

9.2 Helpende methodische vaardigheden vanuit de enquêtes

De enquête is door zeven (ex-)cliënten ingevuld (zie bijlage F). De mogelijkheden 'Ja, was helpend' en 'Soms, was soms helpend', zijn van belang voor deze paragraaf. Wanneer één van deze mogelijkheden is aangekruist zegt de (ex-)cliënt dat de betreffende methodische vaardigheid in ieder geval één keer helpend voor hem was. De getallen in de vakjes geven aan hoe vaak het vakje is aangekruist, bij het totale aantal van zeven cliënten. Omdat iedere (ex-)cliënt, per stelling één vakje kon aankruisen ligt dit getal tussen de 0 en 7. Per kolom betekent '0' dat niemand van de (ex-)cliënten datgene vond wat voor die kolom van toepassing is. Het getal '7' is het maximum en betekent dat iedere (ex-)cliënt datgene vond wat voor die kolom van toepassing is. De som van beide kolommen per stelling vertelt ons hoeveel, van de zeven (ex-)cliënten, de betreffende methodische handeling minimaal één keer helpend vonden. Het resultaat van de zeven ingevulde enquêtes vindt u hieronder.

N=7

Het was voor mij helpend dat mijn hulpverlener:	Ja, was helpend	Soms, was soms helpend
Een aanmeldingsgesprek, intakegesprek (en exitgesprek) met mij voerde	7	
Begeleidingsgesprekken voerde met mij, gericht op mijn begeleidingsplan	6	
Mij uitleg gaf over de werkwijze en huisregels van de instelling	6	
Mij hulp bood bij het opstellen van mijn doelen en acties	7	
Aandacht gaf aan wat op dat moment het belangrijkste was	7	
Taken verdeelde tussen mij en de hulpverlener(s)	5	
Mij nieuwe vaardigheden aanleerde	5	
Mij stimuleerde/motiveerde	5	2
Nazorg voor mij organiseerde	2	
Hulpverleningsrelatie met mij aanging en heeft afgesloten	6	
Mij heeft doorverwezen naar activiteiten of hulp die aansloot bij mijn behoefte	3	1
Mij aansprak op mijn eigen verantwoordelijkheden	4	1
Mij leerde een overzicht te maken van mijn inkomsten en uitgaven	3	
Mij informeerde over mogelijkheden voor ondersteuning/ cursussen/ activiteiten	5	1
Bespreekbaar maakte hoe ik op een andere manier om zou kunnen gaan met mijn geld	2 (of 3) → geen kruisje maar onduidelijke tekst	
Aandacht schonk aan dagen/ gebeurtenissen die voor mij belangrijk zijn	5	
Op zoek ging naar mensen of dingen die mij kunnen helpen	5	1

Mij ondersteunde bij het uitbreiden van mijn vrienden- en kennissenkring	1	1
Activiteiten organiseerde voor mij en anderen	3	
Mij een luisterend oor bood	6	1
Mij serieus nam	7	
Mij regelmatig complimenten gaf	7	
Mij de mogelijkheden bood om ervaringen op te doen die positief bijdragen aan mijn ontwikkeling	5	
Interesse toonde in mij	7	
Mijn normen en waarden respecteerde	7	
Het onderwerp zingeving bespreekbaar maakte	5	
Mij adviseerde over de mogelijkheden voor gezonde voeding	2	2
Mij aanstuurde om gebruik te maken van sportactiviteiten	3	1
Mij leerde plannen en overzicht houden	4	
Mij leerde om mijn eigen administratie te ordenen en bij te houden	3	
Hulp bood bij het kijken naar waar mijn interesses liggen/wat mijn hobby's zijn	5	
Mij ondersteunde bij het zoeken naar dagbesteding	3	

Wat opvalt in bovenstaand resultatenoverzicht van de enquêtes is dat er in de kolom 'Ja, was helpend' een groot aantal kruisjes is gezet. In de kolom 'soms, was soms helpend' is dit niet het geval. Daaruit concluderen wij dat de betreffende methodische vaardigheden met enkele uitzonderingen, altijd als helpend werden ervaren wanneer deze werd toegepast door de hulpverlener. Er zijn stellingen die door alle (ex-)cliënten (waar een 7 in dat vakje staat) met 'ja, was helpend' zijn beoordeeld. We kunnen concluderen dat het hier om essentiële methodische vaardigheden gaat. Wil de hulpverlener een cliënt helpen dan zal hij o.a. deze methodische vaardigheden moeten inzetten. Als we kijken om welke methodische vaardigheden het gaat dan zien we een verband tussen serieus nemen, interesse tonen, complimenteren en respecteren. Al deze methodische vaardigheden dragen bij aan een goed contact tussen de hulpverlener en cliënt. Deze methodische vaardigheden dragen bij aan een basis die nodig is om samen te werken en blijkbaar is dat wat de cliënten als meest helpend ervaren. Het gaat niet zozeer om de methodische vaardigheden die praktisch helpen, maar het belangrijkst voor de cliënten is hoe het contact met de hulpverlener verloopt. In de visie van de mannenopvang komt dit ook naar voren als belangrijkst 'instrument' in de hulpverlening. Ook andere methodische vaardigheden die hoog scoren, kunnen als essentieel gezien worden. De lage scores geven aan dat het maar voor enkelen helpt dat de hulpverlener de bijpassende methodische vaardigheid inzet. Dit zegt niet dat deze vaardigheden op zichzelf voor de overige (ex-) cliënten als niet helpend wordt ervaren. Het is namelijk ook mogelijk dat het niet op de anderen van toepassing is.

9.3 Samenvatting

In dit hoofdstuk hebben we gekeken naar de methodische vaardigheden die de cliënten als helpend aangeven. Uit de interviews met cliënten bleek dat vooral de methodische vaardigheden die horen bij het leefgebied 'sociaal functioneren' als helpend werden gezien. Op dit gebied is het in het verleden misgelopen bij deze cliënten (geweld tussen personen) en daar willen ze anders mee om leren gaan.

Ook methodische vaardigheden die bijdragen aan praktische ondersteuning worden door de cliënten gewaardeerd. Uit de enquêtes blijkt dat vooral de methodische vaardigheden die gaan over het contact tussen hulpverlener en cliënt hoog scoren. Dit zijn de methodische vaardigheden die de cliënten als meest helpend ervaren. Maar ook is te zien dat alle methodische vaardigheden door minimaal één cliënt als helpend wordt ervaren. Dit geeft aan dat de hulpverleners al in menig opzicht aansluiten bij de behoefte van de cliënt.

In dit hoofdstuk kwamen de helpende methodische vaardigheden aan bod. In het volgende hoofdstuk beschrijven we de niet helpende – en gemiste methodische vaardigheden. Naast de helpende methodische vaardigheden is ook deze informatie nodig om erachter te komen hoe de hulpverleners het best kunnen aansluiten bij de cliënten.

10 | Niet helpende - en gemiste methodische vaardigheden

Wat geven (ex-)cliënten aan niet helpend te vinden aan de begeleiding door de hulpverleners van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang, naar het zelfstandig wonen toe en wat hebben ze aan begeleiding gemist?

In het vorige hoofdstuk heeft u kunnen lezen wat de (ex-)cliënten aangeven helpend te vinden aan de begeleiding die wordt geboden door de hulpverleners van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang. Om te weten te komen hoe de hulpverleners van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang, het best kunnen aansluiten bij de behoefte van de cliënt is het tevens nodig te weten welke methodische vaardigheden niet helpend waren voor de (ex-)cliënt. Daarnaast zouden we bij de (ex-)cliënten willen peilen wat ze hebben gemist in de begeleiding. De informatie die uit deze twee peilingen naar voren zal komen zou ons mogelijk kunnen vertellen waaraan de hulpverleners van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang, nog (meer) aandacht zouden kunnen besteden. Net als bij het vorige hoofdstuk hebben we, voor de gegevensverzameling van dit hoofdstuk, gebruik gemaakt van de interviews en enquêtes.

10.1 Niet helpende methodische vaardigheden vanuit de interviews

In het interview dat we hebben opgesteld voor de (ex-)cliënten van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang, hebben we de volgende vraag geformuleerd: 'Wat van de begeleiding door de hulpverlener die u kreeg heeft u niet geholpen? En waarom?'. Met het antwoord op deze vraag pogen wij een lijst samen te stellen met methodische vaardigheden die (op een bepaald moment) niet helpend zijn geweest. Er bleek in totaal één niet helpende methodische vaardigheid uit de interviews naar voren te komen, op het leefgebied psychisch functioneren.

Psychisch functioneren

- Het regelen van praktische zaken met de cliënt. *'Deze handeling, uitgevoerd door de hulpverlener(s) van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang, was volgens de cliënt niet helpend op de momenten dat hij over gevoelens wilden praten en emotioneel vol zat. Vandaar dat deze staat onder dit leefgebied.'*

Wat wij niet hadden verwacht is het feit dat er in totaal maar één (ex-)cliënt één aspect heef aangegeven dat niet helpend was. Want wat zegt dit? Het kan iets zeggen over het handelen van de hulpverlener, maar het kan ook iets zeggen over hoe de cliënt is en wat zijn behoeften zijn (vanuit zijn problematiek). We kunnen vanuit dit ene gegeven niet zeggen of deze methodische vaardigheid helpend is. De conclusie uit het vorige hoofdstuk was dat de methodische vaardigheden die zijn uitgevoerd als helpend zijn ervaren. Dit is een uitzondering hierop, maar maakt nog niet dat we onze conclusie bij stellen.

10.2 Niet helpende methodische vaardigheden vanuit de enquêtes

Om erachter te komen wat (ex-)cliënten aangeven niet helpend te vinden hebben we in de enquête o.a. de mogelijkheid 'Nee, was niet helpend' geboden. Net als beschreven bij het hoofdstuk 'Helpende methodische vaardigheden' geven de getallen het aantal cliënten per stelling weer. Vanuit de enquêtes bleek er één cliënt de mogelijkheid 'Nee, was niet helpend' bij een bepaalde stelling te kiezen. Het gaat hierbij om de methodische vaardigheid 'netwerk cliënt uitbreiden'.

Het was voor mij helpend dat mijn hulpverlener:	Nee was niet helpend
Mij ondersteunde bij het uitbreiden van mijn vrienden- en kennissenkring	1

Er blijkt in totaal één (ex-)cliënt één methodische vaardigheid niet helpend te hebben gevonden. Wij vinden het opmerkelijk dat de (ex-)cliënt juist deze methodische vaardigheid als niet helpend heeft ervaren. Dit, omdat er in de literatuur geen hulpverleningsmethodiek te vinden is die deze mening met de (ex-)cliënt zal delen. Het enige wat we kunnen bedenken bij de figuur in deze paragraaf is dat de (ex-)cliënt deze methodische vaardigheid niet helpend vond op dat bewuste moment. Het zou dan gaan om het moment en niet om de methodische vaardigheid op zich. Om deze reden hechten we geen waarde aan dit gegeven wanneer we kijken naar conclusies en aanbevelingen. Wederom kunnen we in combinatie met de gegevens uit het vorige hoofdstuk concluderen dat de methodische vaardigheden, die indirect worden gevraagd in de enquêtes, allen als helpend werden ervaren door de geënquêteerde (ex-)cliënten.

10.3 Gemiste methodische vaardigheden vanuit de interviews

Naast de vraag wat niet helpend was voor de (ex-)cliënten is het van belang om te weten wat ze gemist hebben in de begeleiding. Dit hebben we gevraagd in het interview in de volgende vraag: 'Wat had u verder nog aan begeleiding gewild? (Wat miste u nu in de hulpverlening). Kunt u dit uitleggen?' Als antwoord op deze vraag kwamen er drie methodische vaardigheden die gemist werden. Deze spelen op de leefgebieden: 'psychisch functioneren' en 'zingeving'. Onder iedere methodische vaardigheid staat een toelichting in de vorm van een citaat. Belangrijk op te merken is dat de twee methodische vaardigheden onder het leefgebied 'psychisch functioneren', van dezelfde persoon afkomstig is. Tevens is ook de niet helpende methodische vaardigheid beschreven bij 10.1 afkomstig van deze (ex-)cliënt.

Psychisch functioneren

- Aansluiten bij de behoeften van de cliënt. *'Ik zou graag meer willen praten over emoties en gevoelens. Het gaat vooral om praktische zaken en dingen regelen e.d., maar niet over gevoelens, daar is geen tijd voor (…) De hulpverlener en ik wilden verschillende dingen. Ik was emotioneel en zat vol. Hij was zakelijk, maar later begreep ik meer wat hij bedoelde.'*
- Checken of de cliënt en jij als hulpverlener elkaar goed begrijpen. 'Aan het begin begrepen we elkaar niet goed.'

Zingeving

Bespreekbaar maken van het onderwerp zingeving. *'Bij VieJa had er eerder gepraat kunnen worden over zingeving: wat vind ik leuk, wat wil ik eigenlijk met mijn leven? Dit is nu besproken, maar daar had het eerder over mogen gaan.'*

Op basis van deze gegevens zou het niet aannemelijk zijn te concluderen dat de hulpverleners van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang, meer zouden moeten investeren in deze twee leefgebieden

omdat het hier maar twee cliënten betreft. Wel is het voor ons bevestigend dat het bespreekbaar maken van het onderwerp zingeving hier als gemist wordt aangegeven. Opvallend is hoe weinig gegevens wij hebben kunnen verzamelen omtrent het kopje 'zingeving'. Er zijn weinig toegepaste methodische vaardigheden te vinden onder dit kopje, wat dan ook bleek in hoofdstuk 6 en 8. Samen met 'opvoedingshulpverlening' bevatten deze twee leefgebieden, vanuit de gegevens van hoofdstukken 3 en 5, de minste toegepaste methodische vaardigheden.

10.4 Gemiste methodische vaardigheden vanuit de enquêtes

Net als in paragraaf 10.2 bleek er bij de mogelijkheid 'Werd (nog) niet gedaan en heb ik gemist', één cliënt die dit bij één vakje heeft aangekruist. In de figuur hieronder kunt u zien om welke stelling het gaat.

Het was voor mij helpend dat mijn hulpverlener:	Werd (nog) niet gedaan en heb ik gemist
Het onderwerp zingeving bespreekbaar maakte	1

Het gaat om de methodische vaardigheid 'Bespreekbaar maken van het onderwerp zingeving'. Belangrijk op te merken is dat de (ex-)cliënt die dit in de enquête heeft aangekruist dezelfde cliënt is als die dit in het interview heeft aangegeven. De conclusie is dan ook hetzelfde als hierboven staat beschreven, waarin we zeggen dat het ons beeld bevestigd wat betreft het leefgebied 'zingeving'.

10.5 Samenvatting

In dit hoofdstuk hebben wij gekeken naar de methodische vaardigheden die als niet helpend werden betiteld en de methodische vaardigheden die werden gemist door de (ex-)cliënten. Dit hebben we gedaan aan de hand van de verzamelde data vanuit de interviews en enquêtes die zijn afgenomen onder (ex-) cliënten. Opvallend is dat er maar twee methodische vaardigheden als niet helpend werden ervaren. Hieruit kunnen we in combinatie met de gegevens uit het vorige hoofdstuk, concluderen dat alle toegepaste methodische vaardigheden als helpend zijn ervaren door één of meerdere cliënten. Hierbij is het van belang op te merken dat een methodische vaardigheid door de ene (ex-)cliënt als helpend kon worden ervaren, terwijl dezelfde methodische vaardigheid door een andere (ex-)cliënt als niet helpend kon worden ervaren. Dit is bij de twee genoemde 'niet helpende methodische vaardigheden' het geval. Het gaat er om op welk moment en bij wie deze methodische vaardigheid wordt ingezet. Er zijn geen methodische vaardigheden die we per definitie als niet helpend kunnen betitelen.

Daarnaast kwamen in dit hoofdstuk de gemiste methodische vaardigheden aan bod. Er bleek dat er drie methodische vaardigheden gemist werden. Hieronder bevond zich de methodische vaardigheid 'Bespreekbaar maken van het onderwerp zingeving' dat voor ons nog eens onze analyse bevestigde waaruit bleek dat het leefgebied 'zingeving' weinig aan bod lijkt te komen binnen de hulpverlening van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang.

Nu we de gemiste – en niet helpende methodische vaardigheden hebben behandeld is het plaatje wat betreft methodische vaardigheden van de hulpverleners, van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang,

en de behoeften van de cliënten, rond. Om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden zal tenslotte moeten worden gekeken welke methodische vaardigheden overeen komen met de behoeften van de (ex-)cliënten. Dit is waar het volgende hoofdstuk over gaat.

11 | Aansluiting methodische vaardigheden bij behoeften van de cliënten

Welke methodische vaardigheden, behandeld bij deelvraag 5, sluiten aan bij de behoeften van de (ex-) cliënten t.a.v. het zelfstandig wonen?

Bij deze deelvraag komt veel van de eerder opgedane kennis uit dit onderzoek samen. We zullen kort de conclusie van deelvraag drie herhalen, om de behoeften van de cliënt helder te krijgen. Daarna wordt er gekeken welke van de methodische vaardigheden, die zijn uitgevoerd door de hulpverleners, aansluiten bij de behoeften van de cliënten. Dit doen we door deze methodische vaardigheden, behandeld bij deelvraag 5 (hoofdstuk 8), te vergelijken met de helpende en niet helpende methodische vaardigheden uit de hoofdstukken 9 en 10. Methodische vaardigheden die hier niet bij aan bod komen worden daarna behandeld om uiteindelijk te kunnen zien welke van de methodische vaardigheden aansluiten bij de behoeften van de cliënten.

11.1 Behoeften van de (ex-)cliënten

In hoofdstuk 6 is er uitgebreid ingegaan op de behoeften van de cliënt, door de hulpvragen en de doelen van de cliënten te bestuderen. Hier kwam uit dat de cliënten behoefte hebben aan opvang; een plek waar ze tot rust kunnen komen en die veilig voor ze is. Ze willen gedurende de begeleiding eraan werken om weer een eigen woonruimte te hebben, om inkomsten te hebben en om om te leren gaan met de ervaringen die ze hebben meegemaakt. Kijkend naar de leefgebieden wordt er veel aandacht gevraagd op de leefgebieden: ‘huisvesting’, ‘financiën’, ‘psychisch functioneren’, ‘praktisch functioneren’ en ‘dagbesteding’. Er kan gezegd worden dat de behoeften van de cliënten veelal praktisch van aard zijn, waarop psychisch functioneren een uitzondering is.

11.2 Methodische vaardigheden die als helpend zijn bevonden

In de interviews en enquêtes gaven de (ex-)cliënten aan welke methodische vaardigheden ze helpend vonden. Die vaardigheden die helpend zijn, sluiten aan bij de behoeften die de cliënten hebben. Van de methodische vaardigheden die bij deelvraag zes als helpend naar voren kwamen, kunnen we dus ook zeggen dat deze aansluiten bij de cliënten. Bij de twee methodische vaardigheden die als niet helpend werden ervaren ging het niet om de methodische vaardigheid op zich, maar om het moment waarin deze werd toegepast. We hangen daarom verder geen oordeel aan deze methodische vaardigheden. De methodische vaardigheden die aan bod kwamen in de interviews en enquêtes dekken nog niet de volledige lijst met methodische vaardigheden die zijn uitgevoerd door de hulpverleners. Vandaar dat we in de volgende paragraaf erop ingaan wat er te zeggen valt over de aansluiting van die methodische vaardigheden bij de behoeften van de cliënten.

11.3 Overige methodische vaardigheden

Er zijn ook methodische vaardigheden genoemd in de interviews met hulpverleners en in de evaluaties van hulpverleningsplannen, waar we niet van cliënten over hebben gehoord of dit helpend was. Dit is de lijst die overblijft nadat in de vorige paragraaf al eruit is gefilterd welke vaardigheden aangegeven werden als helpend. De lijst met methodische vaardigheden die nog niet zijn beoordeeld vindt u in bijlage M. De vraag is wat er dan te zeggen valt over deze methodische vaardigheden. Hoe komen we erachter of deze aansluiten bij de behoeften van de cliënten? Deze vraag kunnen we niet stellen aan de cliënten zelf, omdat de interviews al achter de rug zijn, maar ook omdat we daar vooral in zijn

gegaan op de methodische vaardigheden uit het 8-fasenmodel. Dit, om het interview en de enquête te kaderen, omdat niet alles behandeld kon worden. De methodische vaardigheden die nu over zijn gebleven, zijn vooral de methodische vaardigheden die buiten het 8-fasenmodel vallen en dus niet behandeld zijn in de enquête of het interview met de cliënten. De cliënten zelf kunnen we dus niet laten aangeven of deze methodische vaardigheden aansluiten. Degenen die hier verder nog iets over zouden kunnen zeggen zijn de hulpverleners zelf. Maar aangezien het gaat om de methodische vaardigheden die zij zelf hebben uitgevoerd, gaan we ervan uit dat zij daarachter zullen staan. Wij nemen aan dat ze staan achter hun eigen handelen en dat als zij in een evaluatie van een hulpverleningsplan aangeven welke methodische vaardigheden ze hebben uitgevoerd om aan een doel van de cliënt bij te dragen, dat ze dit vinden aansluiten bij de behoefte (het doel) van de cliënt. Het heeft dan ook weinig zin om deze overgebleven methodische vaardigheden te gaan vergelijken met de behoeften van de cliënt. Deze behoeften zijn (onder meer) gehaald uit de hulpverleningsplannen en de overgebleven methodische vaardigheden komen ook voor een groot deel uit de evaluaties (horend bij de hulpverleningsplannen). Dit sluit logischerwijs op elkaar aan, waardoor het weinig nut zou hebben om deze weer naast elkaar te leggen.

We weten nu dat de (ex-)cliënten (vrijwel) alles helpend vonden wat de hulpverleners hebben gedaan en dat als wij iets willen zeggen over of vaardigheden helpend zijn, we ons baseren op informatie die we krijgen van de (ex-)cliënten en hulpverleners. Als we dit samennemen zouden we aannemen dat, met de informatie waar we nu over beschikken, ook de uitgevoerde vaardigheden waarvan we in eerste instantie niet weten of ze aansluiten, toch aansluiten bij de behoeften van de cliënt. Dit is een aanname, omdat we hier geen bewijs voor hebben. Maar omdat de cliënten erg positief zijn over de methodische vaardigheden waarnaar is gevraagd, gaan we ervan uit dat ze dat ook zijn over de andere methodische vaardigheden. We zien beperkingen wat betreft deze aanname, waar we op in zullen gaan in het hoofdstuk ‘beperkingen’.

11.4 Samenvatting

Dit hoofdstuk begon met een omschrijving van de behoeften van de cliënt. Behoeften die naar voren kwamen zijn onder andere: een veilige woonplek en hulp bij praktische zaken, zoals het verkrijgen van inkomen. De volgende stap was om te kijken welke methodische vaardigheden die de hulpverleners hebben uitgevoerd aansloten bij de behoeften. Alle helpende methodische vaardigheden (beschreven in hoofdstuk 9) sluiten aan bij de behoeften van de cliënten. De vaardigheden waarvan we niet uit de interviews en enquêtes met de cliënten weten of ze helpend waren blijven nog over. Van deze vaardigheden nemen we aan dat ze ook aansluiten bij de behoeften van de cliënten, omdat de (ex-)cliënten over de andere vaardigheden ook positief waren.

Nu alle deelvragen zijn behandeld is het tijd om te kijken welke conclusies er getrokken kunnen worden vanuit dit onderzoek en dat vindt u in het volgende hoofdstuk.

12 | Conclusie en aanbevelingen

Wat geven (ex-)cliënten van de mannenopvang Utrecht aan nodig te hebben om zelfstandig te gaan wonen en welke methodische vaardigheden worden daarbij gevraagd van de hulpverleners van de mannenopvang die hen hierin begeleiden?

Uit ons onderzoek hebben we verschillende conclusies kunnen trekken. In elk hoofdstuk zijn er resultaten naar voren gekomen per deelvraag. Nu zullen we deze samenvoegen, zodat er duidelijke verbanden zijn te leggen en er antwoord gegeven kan worden op onze onderzoeksvraag.
Vanuit deze informatie zullen er aanbevelingen volgen die we doen aan VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang.

12.1 Conclusies

Om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden, moest eerst een definitie opgesteld worden van 'zelfstandig wonen'. Vanuit verschillende bronnen zijn we tot de volgende definitie gekomen: 'Zelfstandig wonen is het in huis hebben van vaardigheden om jezelf overeind te houden in de maatschappij en daarnaast het in kunnen schakelen van hulp voor die vaardigheden die je zelf niet bezit. Dit alles rekening houdend met de mogelijkheden en beperkingen van de persoon'. Dit is een brede definitie, waarin 'vaardigheden' niet nader omschreven wordt, om uitsluiting van vaardigheden te voorkomen en de definitie zo alomvattend mogelijk te houden.

Na het opstellen van deze definitie hebben we onderzocht wie deze mensen zijn op wie het streven naar zelfstandig wonen van toepassing is. Als startpunt hanteren we hierin het hulpaanbod van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang. Zij bieden hulp aan mannelijke slachtoffers van huiselijk geweld, eergerelateerd geweld en mensenhandel. De cijfers uit verschillende onderzoeken waren niet eenduidig over het percentage mannen onder slachtoffers van huiselijk geweld, maar we kunnen wel degelijk stellen dat ten minste 16% van de gevallen een mannelijk slachtoffer betreft. Het viel op dat er twee keer zoveel cliënten slachtoffer zijn geweest van huiselijk geweld als van eergerelateerd geweld of mensenhandel. Daarbij vielen ook de hoeveelheid jongeren en de oververtegenwoordiging van allochtonen op onder de cijfers van cliënten in de mannenopvang. Misschien het belangrijkste element uit dit hoofdstuk bleek de noodzaak van het afwachten van de nieuwe gegevens vanuit het nog niet gepubliceerde onderzoek van drs. A. Nanhoe waarin verder ingegaan zal worden op de omschrijving van de doelgroep van de mannenopvang.

In hoofdstuk 6 behandelden we de behoeften van de cliënt (bestaande uit de doelen en hulpvragen) wat betreft het zelfstandig wonen. Er bleek uit onze onderzoeksgegevens dat de hulpvragen liggen op het gebied van opvang en praktische hulp. Dat er vraag is naar begeleiding bij de praktische zaken bleek ook uit de gestelde doelen, die vooral spelen op leefgebieden als huisvesting, financiën en praktische zaken. Daarentegen zijn er weinig doelen gesteld op de leefgebieden zingeving en opvoedingshulpverlening. Ook uit latere gegevens uit ons onderzoek bleek dat dit de leefgebieden zijn waar het minst aandacht aan wordt gegeven.

Wij denken dat zingeving een belangrijk aspect in de hulpverlening is, omdat daar gekeken wordt naar de drive van de cliënt om te veranderen, 'wat geeft zijn leven zin, waar wil hij voor leven?', Het gaat om de diepste motivatie om te leven. Zingeving zou een belangrijkere plek in kunnen, en misschien

wel in moeten nemen in de hulpverlening geboden door de hulpverleners van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang.

Aan de hand van onze onderzoeksresultaten concluderen wij dat er met het leefgebied 'opvoedingshulpverlening' weinig gedaan wordt. Er wordt op specifiek dit leefgebied alleen een doel opgesteld met een cliënt die samen met zijn kind in de opvang zit. Dit, terwijl er zich onder de cliënten veel meer vaders bevinden. Wij kunnen geen stellige mening neerzetten over of dit meer in de hulpverlening ter sprake gebracht moet worden (of in de doelen zichtbaar moet worden), omdat wij niet weten of cliënten hier behoefte aan hebben. Maar het lijkt ons dat vaders behoefte hebben aan een plek waar zij kunnen praten over zijn kind en de relatie die hij met zijn kind(eren) heeft. Door dit in de hulpverleningsplannen mee te nemen komt hier structureel aandacht voor.

In de daarop volgende hoofdstukken hebben we methodische vaardigheden opgesteld vanuit het 8-fasenmodel en gekeken naar methodische vaardigheden die de hulpverleners toepassen. Uit de vergelijking van deze twee bleek dat de hulpverleners veel meer methodische vaardigheden toepassen dan er gevraagd worden vanuit het 8-fasenmodel. We kunnen concluderen dat de methodische vaardigheden die door de hulpverleners zijn toegepast concreter beschreven zijn dan die vanuit het 8-fasenmodel. Het 8-fasenmodel geeft weinig concrete handvatten waarmee de hulpverlener aan de slag zou kunnen gaan. Deze methodiek biedt vooral hulp op het gebied van de structuur van de hulpverlening, maar niet op het gebied van methodische interventies.

De volgende stap was om cliënten te vragen welke methodische vaardigheden (niet) helpend waren of werden gemist. Over de meeste methodische vaardigheden zijn al de (ex-)cliënten positief. Vrijwel alles wat ze aan methodische vaardigheden hebben gezien vonden ze helpend, wat aangeeft dat de hulpverleners al in menig opzicht aansluiten bij hun behoeften. Opvallend is dat het leefgebied 'sociaal functioneren' de meeste helpende methodische vaardigheden bevat. Dit heeft naar ons idee te maken met de kern van de problematiek van de cliënten die nauw verband heeft met het sociaal functioneren. Ook de methodische vaardigheden die bijdragen aan de samenwerking tussen hulpverlener en cliënt werden erg helpend gevonden.

Er is een aantal methodische vaardigheden aangegeven als niet helpend en een aantal als gemist. Hierbij is het telkens maar één cliënt die aangeeft dat de methodische vaardigheid niet helpend is of gemist werd. Hier willen we geen directe conclusies aan hangen, omdat het hier waarschijnlijk gaat om uitzonderingen en we weten dat deze methodische vaardigheden wel van belang zijn. De gemiste vaardigheid 'bespreekbaar maken van zingeving' is volgens ons wel belangrijk, omdat deze ook in de hulpverleningsplannen weinig aan bod kwam. Dat een cliënt dit aangeeft als 'gemist', bevestigt het beeld dat eerder in het onderzoek al is ontstaan.

Niet van elke methodische vaardigheid weten we of deze helpend was of niet. Wij hebben cliënten gevraagd wat (niet) helpend was of wat gemist werd, maar niet alle vaardigheden zijn voor de cliënt zichtbaar. Het gaat dan vooral om de methodische vaardigheden die zich binnen het denken van de hulpverlener afspelen. Wij kunnen daarom niet beoordelen of deze methodische vaardigheden worden toegepast of dat ze ontbreken bij de hulpverleners van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang. Ook andere methodische vaardigheden zijn soms niet aan bod gekomen, maar omdat de cliënten vrijwel alle methodische vaardigheden als helpend hebben aangegeven, waar de (ex-)cliënten hun

oordeel over hebben kunnen geven, gaan wij ervan uit dat de andere toegepaste methodische vaardigheden ook zullen aansluiten bij de behoeften van de cliënten. Dit is echter een aanname en geen conclusie.

Conclusie hoofdvraag

Uiteindelijk komen we tot de volgende conclusies wanneer we naar de hoofdvraag kijken: De (ex-)cliënten geven over het geheel genomen aan behoeften te hebben op alle leefgebieden van het 8-fasenmodel, waarbij de 'praktische leefgebieden' de boventoon voeren. VieJa Utrecht heeft zelf twee leefgebieden toegevoegd, waarvan het leefgebied 'opvoedingshulpverlening' weinig aan bod komt, net als het leefgebied 'zingeving'. Bij het leefgebied 'opvoedingshulpverlening' is het niet vast te stellen of dit minder aan bod komt doordat de hulpverleners hier weinig aandacht aan besteden of dat de cliënten hier geen/weinig behoefte aan hebben. Bij het leefgebied 'zingeving' hebben we gemerkt dat er weinig mee gebeurt. Volgens ons is het belangrijk om hier aandacht aan te besteden. De (ex-)cliënten vinden de toegepaste methodische vaardigheden helpend, waarmee wij concluderen dat deze aansluiten bij de behoeften die ze hebben. Het 8-fasenmodel sluit aan, maar geeft nog te weinig concrete invulling, maar dit wordt door de hulpverleners opgevangen.

<u>Samenvatting</u>

Samengevat komen wij, aan de hand van onze onderzoeksgegevens, tot de volgende conclusies:

- Het 8-fasenmodel voldoet niet in een omschrijving van de methodische vaardigheden die een hulpverlener moet toepassen in de hulpverlening
- De hulpverleners van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang laten meer (concretere) methodische vaardigheden zien en vullen zo het tekort van het 8-fasenmodel aan.
- De begeleiding die ze bieden is helpend voor de cliënten, waarmee de hulpverleners aansluiten bij de behoeften van de cliënten.
- Er is weinig aandacht voor de leefgebieden 'zingeving' en 'opvoedingshulpverlening'.

Vanuit deze conclusies zullen wij in de volgende paragraaf aanbevelingen doen aan VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang.

12.2 Aanbevelingen

Uit ons onderzoek is gebleken dat de hulpverleners aansluiten bij de behoeften van de cliënten. Dit is gebaseerd op interviews en enquêtes met in totaal negen cliënten. Voor nieuwe feedback die kan leiden tot verbetering raden wij de hulpverleners van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang aan om in de (tussen)evaluaties door te vragen naar wat een cliënt heeft geholpen en wat van de begeleiding niet heeft geholpen, dan wel werd gemist. Zorg er daarnaast voor dat iedere cliënt die uitstroomt, zowel positief als negatief, een evaluatieformulier invult waarin wordt gevraagd wat ze (niet) helpend vonden dan wel gemist hebben binnen de begeleiding uitgevoerd door de hulpverleners van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang. Deze evaluatie is al aanwezig in de vorm van een tevredenheidonderzoek, maar deze wordt doorgaans niet ingevuld door cliënten. Er kan gekeken worden of dit formulier ingevuld kan worden in bijzijn van de hulpverlening (in een laatste gesprek), zodat een cliënt dit niet later nog hoeft op te sturen. Of kijk welke mogelijkheden er zijn om het formulier hanteerbaarder te maken voor cliënten. Het gaat er vooral om, dat er gekeken wordt op welke manier het middel dat er al is, effectief ingezet kan worden. De uitkomsten zouden kunnen leiden tot verbetering van de hulpverlening binnen VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang.

Tijdens dit onderzoek was er weinig bekend over de doelgroep van VieJa Utrecht en daardoor ook over de aanpak die helpt om deze cliënten effectief te kunnen begeleiden. Het lijkt ons zinnig de nieuwe onderzoeksgegevens die in mei openbaar gemaakt zullen worden, door te nemen en deze te gebruiken om nog beter aan te sluiten bij de cliënten van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang.

Er is gebleken dat de methodiek 'het 8-fasenmodel' onvoldoende concreet is wat betreft methodische vaardigheden. Er kan op zoek gegaan worden naar een methodiek die concreter handvatten biedt om vanuit te handelen. De nieuwe methodiek 'krachtwerk' zou hier mogelijk iets in kunnen betekenen, maar daarbij zal eerst afgewacht moeten worden wat deze methodiek te bieden heeft. Wanneer 'krachtwerk' niet afdoende blijkt te zijn op dit gebied, ga dan op zoek naar aanvullende methodieken. Ook zou er een lijst gemaakt kunnen worden van wat er concreet gevraagd mag worden van de hulpverlener van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang. Wanneer dit te algemeen zou zijn zou er gekozen kunnen worden voor het verdelen van de hulpverlening in trajectbegeleiding en woonbegeleiding, zodat duidelijker zal zijn wie welke methodische vaardigheden zou moeten bezitten en toepassen.

Er is in de hulpverlening weinig aandacht voor het leefgebied zingeving. Dit kan meer op de voorgrond gebracht worden door dit onderwerp als hulpverlener bespreekbaar te maken in de hulpverleningsgesprekken met de cliënten. Daarnaast zou er bijvoorbeeld gebruik gemaakt kunnen worden van literatuur over dit onderwerp, zoals de 'Wie ben ik'-map[4], waarin cliënten buiten de hulpverleningsgesprekken, zelf aan de slag kunnen gaan om meer te ontdekken wie ze zijn en wat ze zin geeft in het leven. Voor er met cliënten over zingeving gepraat gaat worden, is het goed om in het team te bespreken wat zingeving voor henzelf inhoudt. 'Wat verstaan de hulpverleners hier zelf onder?', 'Wat dragen ze uit?' en 'Hoe willen ze dit onderwerp in de hulpverlening vorm geven?', zijn vragen die daarbij aan bod kunnen komen.

Het andere leefgebied waar weinig aandacht voor is volgens dit onderzoek, is het leefgebied 'opvoedingshulpverlening'. Aan dit leefgebied kan meer inhoud gegeven worden door dit leefgebied niet alleen te behandelen met de cliënten die samen met hun kind in de mannenopvang zitten. Ook vaders, waarvan de kinderen niet bij hen in de opvang zitten, zouden doelen kunnen hebben op het leefgebied 'opvoedingshulpverlening'. Omdat dit leefgebied niet in het 8-fasenmodel voorkomt geeft deze geen omschrijving van dit leefgebied. Als de hulpverleners zich meer richten op dit leefgebied en wat dit inhoudt, kan het meer gaan leven en kan dit in de hulpverlening ook duidelijker naar voren gebracht worden.

Kort samengevat zijn onze aanbevelingen als volgt te formuleren:

- Zorg dat er feedback blijft komen op het handelen van de hulpverleners door hierbij stil te staan in de (tussen)evaluaties en een evaluatieformulier te laten invullen door alle cliënten die uitstromen.
- Gebruik het onderzoek van A. Nanhoe om de kennis van de doelgroep te vergroten en zo de aanpak aan te kunnen laten sluiten bij de problematiek.
- Gebruik methodieken buiten het 8-fasenmodel om, om het praktisch handelen als hulpverlener vorm te kunnen geven.

[4] Hulpmiddel op het gebied van zingeving, zoals dit wordt gebruikt bij Stichting Exodus

- Bespreek het onderwerp zingeving binnen het team en bedenk een aanpak om hier in de hulpverlening ook meer aandacht aan te kunnen besteden.
- Laat het leefgebied 'opvoedingshulpverlening' aan bod komen bij alle vaders die zich bevinden onder de cliënten van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang, ook als kinderen niet mee zijn naar de opvang.

12.3 Beperkingen van ons onderzoek

In dit hoofdstuk zullen we de beperkingen van onze onderzoeksmethode beschrijven. We zullen dit verdelen per deelvraag. Bij iedere deelvraag zal aan bod komen wat het nadeel is van de daarvoor gebruikte methode(n). Ook zullen we beschrijven wat deze beperkingen voor invloed hebben op de waarde van de door ons verzamelde gegevens.

Deelvraag 1: Wat verstaan het 8-fasenmodel en de hulpverleners van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang onder zelfstandig wonen?

Bij het kijken naar wat het 8-fasenmodel onder zelfstandig wonen verstaan hebben we gebruik gemaakt van literatuuronderzoek. Het 8-fasenmodel zei hier niets over. 'Zelfstandig wonen' bleek al gauw een te algemene term, waarvan geen eenduidige definitie te vinden was. Ook breder literatuuronderzoek wierp daarom niet veel vruchten af. Waar we dachten dat we wel een definitie zouden vinden hebben we nu zelf een definitie op moeten stellen. Hiervoor gebruikten we de verzamelde informatie vanuit ons literatuuronderzoek en hetgeen de hulpverleners onder deze term verstonden. Deelvraag één hebben we dus niet zo kunnen beantwoorden als we van te voren hadden verwacht. Het is een eigen interpretatie geworden van 'zelfstandig wonen' opgesteld met behulp van vooral de gegevens vanuit de interviews met de hulpverleners en daarnaast wat verzamelde data vanuit het literatuuronderzoek. De waarde van onze beschrijving van zelfstandig wonen werd door dit alles naar ons idee niet minder.

Deelvraag 2: Wie zijn de cliënten van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang?

We hebben hiervoor, zoals eerder genoemd bij 'procedure', gebruik gemaakt van literatuuronderzoek, een congresbezoek en interviews met (ex-)cliënten. Bij het gebruik van literatuuronderzoek liepen we er bij paragraaf 5.3 'Nieuwe onderzoeksgegevens' tegenaan dat de gegevens die we nodig hadden voor deze paragraaf nog niet beschikbaar waren. Daarnaast hebben we voor paragraaf 5.2 gebruik kunnen maken van de resultaten uit maar één onderzoek. Er was verder vrijwel geen literatuur te vinden over mannelijke slachtoffers van huiselijk geweld (of andere vormen van geweld). Er is veel geschreven over huiselijk geweld, maar vrijwel alles over de vrouw als slachtoffer. Dit zien we als een beperking voor ons onderzoek, alleen zien we ook in dat er niet meer dan deze onderzoeksgegevens voor handen was. Deze data zijn daarom niet minder waardevol voor dit onderzoek. Paragraaf 5.4 die onze beeldvorming van de cliënten van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang, weergeeft berust op onze waarnemingen met (ex-)cliënten. Het interview met deze mannen gaf ons informatie over de kenmerken en achtergrond van de cliënten van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang. Echter ging het hier om in totaal zeven interviews. Om mogelijk een duidelijk profiel te schetsen van degene die een beroep doet op de mannenopvang, was een groter aantal geïnterviewde (ex-)cliënten beter geweest voor de representativiteit.

Deelvraag 3: Wat zijn de hulpvragen van –en welke doelen hebben de (ex-)cliënten ten aanzien van het zelfstandig wonen?

De hulpvragen en een aantal doelen van de (ex-)cliënten hebben we kunnen halen uit de gegevens vanuit de interviews met de (ex-)cliënten. Wederom geven we aan dat we uit de zeven interviews wel een aantal gegevens hebben kunnen halen, echter was het beter geweest qua representativiteit wanneer er meer respondenten waren geweest. Ondanks dit feit waren de verzamelde data waardevol voor het beschrijven van de behoefte van de (ex-)cliënten.

Het grootste deel van de doelen van de (ex-)cliënten ten aanzien van zelfstandig wonen kwam uit de hulpverleningsplannen. Het ging om een totaal van tien plannen, dus ruim een kwart van het totaal. Meer plannen had een positieve invloed gehad op de representativiteit. Echter leende de tijd zich daar niet voor. Wanneer wij kijken naar de grote van de lijst met doelen denken wij dat het, samen met de hulpvragen voldoende weergeeft wat de behoefte is van de cliënt van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang.

Deelvraag 4: Welke methodische vaardigheden t.a.v. de begeleiding naar het zelfstandig wonen worden vanuit de gebruikte methodieken gevraagd van de hulpverleners van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang?

Voor het beantwoorden van deze deelvraag hebben we zoals beschreven bij de ‘procedure’, hoofdstuk 3.4, gebruik gemaakt van het 8-fasenmodel met daarin de ‘werkwijze’ per fase en de ‘tips’ per leefgebied. Een beperking van het gebruiken van de ‘werkwijze’ is dat het nogal summier is wat er per fase wordt beschreven. Bijvoorbeeld bij de analysefase wordt er niet op ingegaan wat je bij deze fase aan handelingen moet doen. Daarom zijn hier minder methodische vaardigheden uitgekomen dan we hadden verwacht. Bij de ‘tips’ daarentegen werden meer handelingen beschreven die de hulpverlener kon doen, maar dan wel per leefgebied in plaats van per fase. Wat het woord ‘tips’ al aangeeft, geeft het een aantal aspecten aan waar je aan kunt denken bij dat leefgebied, maar het heeft niet tot doel om compleet te zijn. Andere aspecten zijn niet benoemd, die ook belangrijk kunnen zijn. De lijst die wij uit het 8-fasenmodel hebben gehaald is daardoor niet compleet, maar dit zijn wel de gegevens die wij eruit hebben kunnen halen en was bruikbaar voor ons onderzoek.

Deelvraag 5: Komen deze methodische vaardigheden overeen met de methodische vaardigheden die gebruikt worden door de hulpverleners van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang?

Om vast te stellen wat de hulpverleners van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang, werkelijk hebben toegepast aan methodische vaardigheden hebben we gebruik gemaakt van:

- Interviews met hulpverleners: Na het afnemen van het interview merkten we dan de vraagstelling hypothetisch gesteld was, terwijl we informatie wilden over hoe de hulpverleners hebben gehandeld. Sommige antwoorden gaven hierdoor minder informatie dan we hoopten.
- Evaluaties die behoorde tot de hulpverleningsplannen
- Interviews met de (ex-)cliënten: De cliënten die negatief zijn uitgestroomd wilden niet meewerken aan ons onderzoek. Hierdoor is er een grote kans dat de resultaten positiever zijn uitgevallen, dan als zij mee hadden gewerkt. Een andere beperking die meegespeeld kan hebben is een taalbarrière, waardoor de cliënt iets anders begrijpt uit onze bewoording, als dat we wilden overbrengen.
- Enquêtes met de (ex-)cliënten: Een beperking is hierbij dat niet alle methodische vaardigheden uit de lijst met methodische vaardigheden vanuit het 8-fasenmodel, zijn omgezet in stellingen voor de enquête. We hebben aan de hand van de enquête dus niet kunnen checken of de

hulpverleners volledig voldeden aan wat er vanuit het 8-fasenmodel gevraagd werd aan methodische vaardigheden. Daarnaast hebben de (ex-)cliënten waarbij de taalbarrière groot was en een tolk moest woorden ingeschakeld, niet kunnen deelnemen aan de enquête. Het interview met behulp van een tolk nam al een uur in beslag. Wij hebben per cliënt telkens een uur gerekend. Wanneer we dit hadden losgelaten hadden we deze (ex-)cliënten ook de enquête kunnen laten invullen. Echter vonden wij dat we niet meer tijd van deze (ex-)cliënten konden vragen. Hierdoor zijn er zeven enquêtes in plaats van negen die we dan zouden hebben gehad.

Zo hebben we een beeld weten te krijgen van de methodische vaardigheden die de hulpverleners uitvoeren. Dit blijft een benadering, omdat we niet al het handelen van de hulpverleners hebben bekeken. Om een nog concreter beeld te krijgen had er gebruik gemaakt kunnen worden van observaties van de hulpverlener. In verband met de beschikbare tijd hebben wij ervoor gekozen om deze onderzoeksmethode niet te gebruiken.

Deelvraag 6: Wat geven (ex-)cliënten aan helpend te vinden aan de begeleiding door de hulpverleners van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang, naar het zelfstandig wonen toe?

Voor deze vraag hebben wij gebruik gemaakt van interviews en enquêtes met de (ex-)cliënten. Bij de vorige deelvraag hebben wij al de beperkingen van deze onderzoeksmethoden beschreven.

De afspraak die wij hebben gemaakt met de instelling was dat de interviews plaatsvonden binnen de instelling. Dit vroeg dus van de benaderde (ex-)cliënten dat ze naar VieJa Utrecht moesten komen voor deelname aan een interview. Hierdoor zou mogelijk een aantal (ex-)cliënten niet mee hebben willen werken aan ons onderzoek.

Wat betreft de enquêtes valt nog op te merken dat er naast het zetten van kruisjes geen ruimte was voor nadere toelichting van de keuze die de geënquêteerden maakten. Inhoudelijk valt er daarom niets te zeggen over de keuzes die de geënquêteerden maakten, afgezien van onze eigen analyse.

Deelvraag 7: Wat geven (ex-)cliënten aan niet helpend te vinden aan de begeleiding door de hulpverleners van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang, naar het zelfstandig wonen toe en wat hebben ze aan begeleiding gemist?

Deze deelvraag is op bijna een zelfde manier aangepakt als deelvraag 6. Daarom gelden dezelfde beperkingen als beschreven onder deelvraag 6.

Wat hier een extra afweging is hoe zwaar je een mening van een cliënt mee laat tellen. We hebben maar weinig interviews en enquêtes af kunnen nemen, dus alle informatie die we ontvangen is belangrijk. Maar we moeten ons ook afvragen wat het zegt als één cliënt iets niet helpend vindt. We kunnen daar niet gelijk uit concluderen dat een methodische vaardigheid niet helpend is. Met meer respondenten was dit mogelijk te voorkomen.

Deelvraag 8: Welke methodische vaardigheden, behandeld bij deelvraag 5, komen overeen met de behoeften van de (ex-)cliënten t.a.v. het zelfstandig wonen?

Bij het behandelen van deze deelvraag hadden we verwacht alle deelvragen samen te kunnen nemen om zo tot een goed antwoord te kunnen komen op de hoofdvraag. Echter bleek aan het einde van ons onderzoek dat de verzamelde informatie uit hoofdstuk 3 niet bruikbaar was bij het beantwoorden van deze deelvraag. Het ging om de doelen van de cliënten en de methodische vaardigheden toegepast door de hulpverleners, beiden vanuit het hulpverleningsplan. Uit deze data konden we niet aflezen of de methodische vaardigheden (niet) helpend waren. Daarnaast is er, nadat er een deel van de

methodische vaardigheden door de (ex-)cliënten is betiteld met (niet) helpend of gemist, een lijst overgebleven met vaardigheden waar geen oordeel over te geven valt aan de hand van ons onderzoek. We kunnen van deze methodische vaardigheden niet vaststellen of ze wel of niet aansloten bij de behoefte van de cliënt. Hierdoor is er bij dit hoofdstuk een ander resultaat uitgekomen dan we hadden ingeschat aan het begin van ons onderzoek.

Samenvatting

Als we terugkijken naar de beperkingen die ons onderzoek het meest beïnvloeden dan zijn dat de volgende:

- Er is weinig literatuur te vinden over huiselijk geweld, waarbij ook de man als slachtoffer beschreven wordt. Kennis over de doelgroep komt dan ook uit één onderzoek en onze eigen beeldvorming.
- Er was een kleine groep respondenten. Dit was van te voren bekend en uiteindelijk viel het mee hoeveel mensen er nog meewerkten, maar het blijft een kleine groep, waardoor het lastig is om conclusies te trekken uit de resultaten.
- Cliënten die negatief waren uitgestroomd wilden niet meewerken aan dit onderzoek. Hierdoor kan het resultaat uit ons onderzoek positiever uitvallen dan hoe het in werkelijkheid door alle (ex-)cliënten is ervaren.
- Het 8-fasenmodel geeft weinig concrete aanwijzingen over methodische vaardigheden. Wat we nu aan gegevens hebben, hebben we er zelf uitgehaald. Waarbij we vaardigheden gemist kunnen hebben of verkeerd geïnterpreteerd.
- De vraagstelling in het interview met de hulpverleners wat bij sommige vragen te hypothetisch, terwijl we wilden weten hoe ze de praktijk aanpakken (en niet hoe ze dat *zouden* aanpakken)

13 | Literatuurlijst

Dr D. van Dijk, Drs L. Hoekstra, Drs Y. Nieuwenhout, (2010), opgeroepen 17-04-2011, Als de nood aan de man is: managementssamenvatting, url:http://www.denhaag.nl/home/bewoners/to/Als-de-nood-aan-de-man-is-2010.htm

Factsheet visie en uitgangspunten 8-fasenmodel (2011). Opgeroepen op februari 4, 2011, van MOVISIE, kennis en advies voor maatschappelijke ontwikkeling: http://www.8-fasenmodel.nl/129899/def/home/methoden/8fasenmodel/wat_is_het_8fasenmodel/

Factsheet Academische werkplaats Opvang x Oggz: Speerpunt Sociale uitsluiting & dakloosheid, (2009). Opgeroepen op februari 8, 2011, van UMC St. Radboud, Opvang x Oggz: http://werkplaatsoxo.nl/files/publicaties%20SUD/2009_infoblad_MO_effectieve_interv_vr_daklozen_in_opvangv.pdf

Factsheet Visie en uitgangspunten van het 8-fasenmodel, (2010). Opgeroepen op februari 8, 2011, van Movisie, Kennis en advies voor maatschappelijke ontwikkeling: http://www.movisie.nl/onderwerpen/8FasenModel/Docs/Factsheet_Visie8-fasenmodel.pdf

Ferwerda h. (2006). Met de deur in huis: omvang, aard, achtergrondkenmerken en aanpak van huiselijk geweld in 2006 op basis van landelijke politiecijfers, Arnhem/Dordrecht

Gaby Jacobs (2006). Opgeroepen op februari 9, 2011, van Sociale Interventie 2005: http://www.journalsi.org/index.php/si/article/viewFile/11/8

Gbkwaliteit, community – Kritisch bewustzijn. (februari 2011). Opgeroepen op februari 9, 2011, van NIGZ: http://www.gbkwaliteit.nl/index.cfm?act=esite.tonen&pagina=21

Genugten, W. (1998), Seksespecifiek hulpverlenen. Baarn: H. Nelissen pag 128

Heyndrickx, P. e.a. (2005), Meervoudig gekwetsten, contextuele hulpverlening aan maatschappelijk kwetsbare mensen, Tielt: Uitgeverij Lannoo nv

Leeuwen-den Dekker P. Van (2004). Het 8-fasenmodel, Planmatig werken in de maatschappelijke opvang. Den Haag: Movisie.

Mens centraal (oktober 2002). Behoeftepiramide van Maslow. Opgeroepen op april 29, 2011, van Mens centraal: http://www.menscentraal.nl/behoeftepiramide_van_Maslow.html

Movisie. (2010, maart 11). Factsheet visie van het 8-fasenmodel. Opgeroepen op februari 11, 2011, van Movisie, kennis en advies voor maatschappelijke ontwikkeling: http://www.8-fasenmodel.nl/129899/def/home/methoden/8fasenmodel/wat_is_het_8fasenmodel/

Polychronakis, A., Congres: 'Oost west, thuis best?, Aanpak van huiselijk geweld', 30 maart 2011, Leerhotel Het Klooster, Amersfoort

Regenmortel, T. Van (2002). Empowerment en maatzorg, een krachtgerichte psychologische kijk op armoede, Leuven: Acco Uitgeverij CV

Regenmortel, T. Van (2008). Empowerment in de zorg. Krachten en kwetsbaarheden, Welzijnsgids-Methodiek, afl. 67.

Thesaurus Zorg en Welzijn. (2004, mei 10). maatschappelijke kwetsbaarheid - Thesaurus Zorg en Welzijn. Opgeroepen op februari 11, 2011, van Thesaurus Zorg en Welzijn: http://www.thesauruszorgenwelzijn.nl/maatschappelijkekwetsbaarheid.htm

Thesaurus Zorg en Welzijn. (2004, mei 10). Zelfstandig wonen - Thesaurus Zorg en Welzijn. Opgeroepen op februari 23, 2011, van Thesaurus Zorg en Welzijn: http://www.thesauruszorgenwelzijn.nl/zelfstandigwonen.htm

Veen, H.C.J. van der, & Bogaerts, S. (2010). Huiselijk geweld in Nederland: overkoepelend syntheserapport van het vangst-hervangst-, slachtoffer- en daderonderzoek 2007-2010. Den Haag: WODC

VieJa Utrecht (2007). Waar staan we voor: Veilig en zelfstandig, bezocht op 4 mei 2011 op:http://www.VieJa-utrecht.nl/cliënt/1/?websiteid=1&contentid=17&hoofdid=5&pagetitle=Waar_staan_we_voor

Vries, S. D. (2010). Basismethodiek psychosociale hulpverlening, oplossingsgericht, ervaringsgericht, systeemgericht, tweede druk, Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Wikipedia (feb. 2011). Piramide van Maslow. Opgeroepen april 29, 2011, van Wikipedia: http://nl.wikipedia.org/wiki/Piramide_van_Maslow

Bijlage A | Opzet interview hulpverleners

In dit interview willen we op zoek gaan naar een definitie van zelfstandig wonen.
Als eerste willen we ingaan op hoe u de hulpverlening vorm geeft, wat uw doel is en wat uw eigen rol daarin is. Daarna zullen we een aantal visies op zelfstandig wonen langsgaan en wat verschillende methodieken hierover zeggen en willen we graag uw reactie daarop weten.
Als laatste punt willen we u vragen om een definitie van zelfstandig wonen te geven.

Geïnterviewde:
Interviewers: Laura Vernhout/Justin Weeteling
Plaats: VieJa Utrecht
Datum:

1. Wat ziet u als doel van de hulpverlening die u biedt?

2. Hoe ziet dit er concreet uit/ wat kan een cliënt op dat moment?

3. Hoe werkt u naar dat doel toe? Wat is uw rol daarin?

4. Welke methodische vaardigheden zijn volgens u nodig om het doel te bereiken?

5. *In de visie van VieJa Utrecht staat het volgende: "Ten aanzien van haar cliënten stelt VieJa Utrecht zich tot doel ervoor te zorgen dat zij binnen afzienbare tijd (weer) zo zelfstandig mogelijk kunnen functioneren in een veilige situatie. De hulpverleners van VieJa Utrecht begeleiden de cliënten volgens een individueel plan dat samen met hen is vastgesteld."*
Hoe geeft u vorm aan deze visie in uw handelen als professioneel handelen?

6. *De methodiek die binnen uw instelling wordt gebruikt is het 8-fasenmodel. De visie hiervan is:* "*Het 8-fasenmodel is een manier voor hulpverleners in de maatschappelijke opvang om planmatig, integraal en krachtgericht en vanuit een positieve grondhouding samen met maatschappelijk kwetsbare cliënten te werken aan behoud of verbetering van de kwaliteit van leven op alle levensdomeinen."* **Wat houdt dit volgens u in?**

Vanuit het 8-fasenmodel hebben we ook gekeken wat de strength-based benadering en empowerment zeggen over zelfstandig wonen. Dit omdat het 8-fasenmodel weinig concrete invulling geeft aan het begrip 'zelfstandig wonen'. De volgende vragen zullen hierover gaan.
Bent u bekend met de theorie van empowerment? (Empowerment werkt toe naar greep krijgen op je leven en je eigen situatie, door het verwerven van controle, het aanscherpen van het kritisch bewustzijn en het stimuleren van participatie.)

7. *In de theorie wordt beschreven wat er nodig is voordat men controle kan verwerven, namelijk: basisveiligheid (onderdak, voeding en verzorging); onderwijs/werk en inkomen en een emotioneel welzijn dat hiermee in evenwicht is; een sociaal netwerk hebben.*
Wat hiervan is volgens u nodig om zelfstandig te kunnen wonen?

8. *Kritisch bewustzijn kan gezien worden als verantwoordelijkheid nemen voor de keuzes die je maakt en de acties die je uitvoert.* **Hoe komt dit aspect terug in de hulpverlening?**

9. *Gezien vanuit de theorie kan participatie omschreven worden als dat het belangrijk is om je rol in te nemen in de maatschappij (bijv. door te werken). Een ander aspect is om samen te werken/vriendschappen te onderhouden.* **Wat hiervan is volgens u nodig om zelfstandig te kunnen wonen? Wat houden die aspecten specifiek in en hoe werkt u daar naartoe in de hulpverlening?**

De strength-based benadering geeft een minder concrete invulling aan het begrip zelfstandig wonen. De strengt-based benadering richt zich op het versterken van de krachten en mogelijkheden van een cliënt. Om zo de zelfredzaamheid te vergroten en te werken aan een zo onafhankelijk mogelijke levensstijl.

10. Wat ziet u als een zo onafhankelijk mogelijke levensstijl en zelfredzaamheid? Valt dat onder zelfstandig wonen? Zo ja, Wat voor methodische vaardigheden gebruikt u om dat te bereiken bij een cliënt?

11. Als u wat besproken is samen neemt, wat zou uw definitie worden van zelfstandig wonen?

12. Welke vaardigheden zijn er volgens u nodig om zelfstandig te kunnen wonen?

13. Welke methodische vaardigheden heeft een hulpverlener nodig om een cliënt te begeleiden naar zelfstandig wonen?

Bijlage B | Interviews met de hulpverleners

Interview 1
In dit interview willen we op zoek gaan naar een definitie van zelfstandig wonen.
Als eerste willen we ingaan op hoe u de hulpverlening vorm geeft, wat uw doel is en wat uw eigen rol daarin is. Daarna zullen we een aantal visies op zelfstandig wonen langsgaan en wat verschillende methodieken hierover zeggen en willen we graag uw reactie daarop weten.
Als laatste punt willen we u vragen om een definitie van zelfstandig wonen te geven.

Geïnterviewde: Adrie Vermeulen, hulpverlener afdeling mannenopvang
Interviewers: Laura Vernhout/Justin Weeteling
Plaats: VieJa Utrecht
Datum: 14-02-2011

1. Wat ziet u als doel van de hulpverlening die u biedt?
Mijn doel is cliënten 'leren omgaan met ...'. Dat iedere cliënt leert omgaan met de dingen waar hij tegenaan loopt en dit verschilt per cliënt en kan op elk leefgebied zijn.
Als een cliënt niet wil leren omgaan met bepaalde dingen dan wordt mijn doel om de hulp te bieden die ik denk dat noodzakelijk is. Dan werk ik aan de afgesproken doelen zoals die in het hulpverleningsplan staan. Als een cliënt niet wil en wel hulp vraagt ben ik extra alert en heb ik een gezonde vorm van wantrouwen omdat ze dan een verborgen agenda hebben, die ooit een keer boven tafel zal komen.

2. Hoe ziet dit er concreet uit/ wat kan een cliënt op dat moment?
De ervaringen die je hebt en de dingen die je hebt meegemaakt (bijv. huiselijk geweld) blijven terugkomen in je leven. Ik werk ernaar toe dat het je niet meer in je dagelijks functioneren onderuit haalt. We creëren een probleemoplossend vermogen zodat cliënten om kunnen gaan met situaties waar ze eerder niet mee om konden gaan.

3. Hoe werkt u naar dat doel toe? Wat is uw rol daarin?
Vooral met het voeren van gesprekken. In die gesprekken geef ik advies of uitleg of normaliseren we een situatie. Hiermee bedoel ik dat iedereen overlevingsstrategieën heeft om zijn hoofd boven water te houden in lastige situaties en dit is heel goed. De vraag is alleen of ze nog functioneel zijn in een andere situatie. Als dit zo is dan laten we het zo. Maar gaan ze tegenwerken dan kun je daar anders mee om leren gaan, door een andere manier van kijken naar de situatie en het aanleren van nieuwe vaardigheden.

4. Welke methodische vaardigheden zijn volgens u nodig om het doel te bereiken?
Als maatschappelijk werker heb je veel kennis nodig van bijv. de juridische kant.
Je moet cliënten uitleg kunnen geven, ze kunnen vertellen wat er aan hulp mogelijk is en hen daar naartoe kunnen doorverwijzen, ze daarvoor kunnen motiveren.
Het is belangrijk om de sociale kaart te kennen, en bijv. de weg te kunnen wijzen naar passende dagbesteding.
Als maatschappelijk werker is het ook van belang om sociaal wetenschappelijke theorieën te kennen, bij te blijven bij het vak door bijscholing, het lezen van vakbladen en het tonen van interesse, passie en betrokkenheid bij het vak.
5. *In de visie van VieJa Utrecht staat het volgende: "Ten aanzien van haar cliënten stelt VieJa Utrecht zich tot doel ervoor te zorgen dat zij binnen afzienbare tijd (weer) zo zelfstandig mogelijk kunnen functioneren in een veilige situatie. De hulpverleners van VieJa Utrecht begeleiden de cliënten volgens een individueel plan dat samen met hen is vastgesteld."*

Hoe geeft u vorm aan deze visie in uw handelen als professioneel handelen?
Ook hier is mijn doel om cliënten 'leren om te gaan met...'
Wat het belangrijkste is, is om cliënten te laten behouden wat ze kunnen! Als dan blijkt dat een cliënt iets niet kan, dan kun je alsnog ingrijpen en kijken wat er nodig is.
Maar vrijwel elke cliënt heeft al zelfstandig gewoond en heeft al vaardigheden waar je op terug kunt vallen.
Ook kun je kijken naar hoe situaties in het gezin van herkomst werden opgelost, wat is iemands socialisatie, ook maatschappelijk gezien? Daarin is de seksespecifieke hulpverlening van groot belang, zeker voor mannen die met huiselijk geweld te maken hebben gehad.

6. *De methodiek die binnen uw instelling wordt gebruikt is het 8-fasenmodel. De visie hiervan is:* "*Het 8-fasenmodel is een manier voor hulpverleners in de maatschappelijke opvang om planmatig, integraal en krachtgericht en vanuit een positieve grondhouding samen met maatschappelijk kwetsbare cliënten te werken aan behoud of verbetering van de kwaliteit van leven op alle levensdomeinen."* **Wat houdt dit volgens u in?**
Zie antwoorden bij de bovenstaande vragen.

Vanuit het 8-fasenmodel hebben we ook gekeken wat de strength-based benadering en empowerment zeggen over zelfstandig wonen. Dit omdat het 8-fasenmodel weinig concrete invulling geeft aan het begrip 'zelfstandig wonen'. De volgende vragen zullen hierover gaan.
Bent u bekend met de theorie van empowerment? (Empowerment werkt toe naar greep krijgen op je leven en je eigen situatie, door het verwerven van controle, het aanscherpen van het kritisch bewustzijn en het stimuleren van participatie.)

7. *In de theorie wordt beschreven wat er nodig is voordat men controle kan verwerven, namelijk: basisveiligheid (onderdak, voeding en verzorging); onderwijs/werk en inkomen en een emotioneel welzijn dat hiermee in evenwicht is; een sociaal netwerk hebben.*
Wat hiervan is volgens u nodig om zelfstandig te kunnen wonen?
Niet alle aspecten die genoemd worden zijn voorwaarden om zelfstandig te kunnen wonen.
Onderwijs volgen of werk hebben is geen voorwaarde, dit kan namelijk ook vrijwilligerswerk of de zorg voor de kinderen zijn. Dit valt allemaal onder zinvolle dagbesteding en dat is voor mij wel een voorwaarde voor zelfstandig wonen. De basisveiligheid is ook essentieel, net als een sociaal netwerk. Je moet ergens op terug kunnen vallen en dan niet alleen professionals, maar ook vrienden.
Een inkomen is noodzakelijk om te kunnen overleven in Nederland, dus dit is belangrijk, maar het beheer hiervan kan ook buiten de cliënt zelf liggen.
Ik zie het als dat er een zekere mate van stabiliteit nodig is om zelfstandig te kunnen wonen.

8. *Kritisch bewustzijn kan gezien worden als verantwoordelijkheid nemen voor de keuzes die je maakt en de acties die je uitvoert.* **Hoe komt dit aspect terug in de hulpverlening?**
Dit is heel erg mooi. Dan moet je als cliënt erkennen dat je zelf ook een rol hebt t.a.v. het geweld dat je is overkomen of je gedaan hebt. En dat is heel moeilijk, dat kunnen weinigen. Soms lukt dat, door confrontaties aan te gaan, ook over de keuzes die ze nu maken (bijv. bestedingspatroon).
Het is noodzakelijk om je eigen verantwoordelijkheid in te zien en consequenties van je keuzes te overzien, maar ik weet dat het voor velen niet is weggelegd.
Het is wel nodig voor stabiliteit in je leven.

9. *Gezien vanuit de theorie kan participatie omschreven worden als dat het belangrijk is om je rol in te nemen in de maatschappij (bijv. door te werken). Een ander aspect is om samen te werken/vriendschappen te onderhouden.* **Wat hiervan is volgens u nodig om zelfstandig te kunnen wonen? Wat houden die aspecten specifiek in en hoe werkt u daar naartoe in de hulpverlening?**
Beiden zijn noodzakelijk.

Je kunt heel lang zelfstandig wonen zonder contact met anderen, maar op den duur heb je anderen nodig. In contact met anderen wordt je bewust van jezelf en leer je jezelf kennen. En dat is nodig om zelfstandig te kunnen *blijven* wonen. Voor een periode kan het helend zijn om weinig tot geen contacten te hebben, maar op de lange termijn heb je anderen nodig.

De strength-based benadering geeft een minder concrete invulling aan het begrip zelfstandig wonen. De strengt-based benadering richt zich op het versterken van de krachten en mogelijkheden van een cliënt. Om zo de zelfredzaamheid te vergroten en te werken aan een zo onafhankelijk mogelijke levensstijl.

10. Wat ziet u als een zo onafhankelijk mogelijke levensstijl en zelfredzaamheid? Valt dat onder zelfstandig wonen? Zo ja, Wat voor methodische vaardigheden gebruikt u om dat te bereiken bij een cliënt?

Het hangt ervan af hoe je onafhankelijkheid ziet. In het convenant en PvA pilot Mannenopvang G4 staat over mannelijke slachtoffers van Huiselijk Geweld dat ze zich in een afhankelijkheidsrelatie bevinden, die zich kenmerkt door een ongelijkwaardige verdeling van economische en sociale middelen. (Staatscourant 26 juni 2008)[5]

Omdat wij huiselijk geweld willen tegengaan is het belangrijk om vanuit dit gegeven aandacht te geven aan afhankelijkheidsrelaties. In deze zin van het woord is het van belang om een zo onafhankelijke mogelijke levensstijl te hebben.

11. Als u wat besproken is samen neemt, wat zou uw definitie worden van zelfstandig wonen?

Het is lastig om een allesomvattende definitie te maken. Als het concreet wordt sluit je al snel dingen uit, het moet dus een brede definitie worden.

Zelfstandig wonen is het zo zelfstandig mogelijk functioneren van de cliënt vanuit zijn mogelijkheden en beperkingen.

Hierin is het begrip zelfstandig wonen niet beperkt tot het kunnen wonen, maar is het allesomvattend wat cliënten nodig hebben om zelfstandig hun leven op te bouwen. Waarbij het zelfstandig functioneren alle leefgebieden (8-fasenmodel) omvat.

12. Welke vaardigheden zijn er volgens u nodig om zelfstandig te kunnen wonen?

Dit zijn er oneindig veel, maar dat beperkt zich weer per cliënt. Bij elke cliënt verschilt het welke vaardigheden er nodig zijn.

Het moet geen lijstje worden met vaardigheden die je af kunt strepen voor een cliënt zelfstandig kan wonen.

13. Welke methodische vaardigheden heeft een hulpverlener nodig om een cliënt te begeleiden naar zelfstandig wonen?

Als hulpverlener heb je een reflecterend vermogen nodig, je moet kritisch naar jezelf kunnen kijken en jezelf ook durven laten zien.

[5] Staatscourant, 26 juni 2008, nr. 121/pag 20, artikel 1.2, Convenant pilot mannenopvang

Interview 2
In dit interview willen we op zoek gaan naar een definitie van zelfstandig wonen.
Als eerste willen we ingaan op hoe u de hulpverlening vorm geeft, wat uw doel is en wat uw eigen rol daarin is. Daarna zullen we een aantal visies op zelfstandig wonen langsgaan en wat verschillende methodieken hierover zeggen en willen we graag uw reactie daarop weten.
Als laatste punt willen we u vragen om een definitie van zelfstandig wonen te geven.

Geïnterviewde: Charles Koot, hulpverlener afdeling mannenopvang
Interviewers: Laura Vernhout/Justin Weeteling
Plaats: VieJa Utrecht
Datum: 14-02-2011

1. Wat ziet u als doel van de hulpverlening die u biedt?
Mannen hulp te geven die huiselijk geweld (partner geweld) hebben meegemaakt. Het doel van de instelling is om opvang te bieden en ambulante hulpverlening. Dit laatste geldt ook als ze thuis blijven wonen. Het doel van de begeleiding is het tegengaan van het huiselijk geweld; het geweld te stoppen of hanteerbaar maken.

2. Hoe ziet het er concreet uit wanneer het bovenstaande doel is bereikt/wat kan een cliënt op dat moment?
Wanneer cliënten binnenkomen blijken ze vaak onvoldoende ontwikkeld waar het gaat om assertiviteit. Grenzen stellen vinden ze moeilijk. Wanneer ze vertrekken en hun traject hebben afgemaakt zijn ze gegroeid qua assertiviteit. Ze hebben dan geleerd hun grenzen te stellen ten opzichte van hun partner. Ze zijn directer in hun communicatie en praten gemakkelijker over hun emoties. De kern is dat de cliënt in het begeleidingstraject leert aanvoelen wanneer iemand over zijn grens gaat. Duidelijk communiceren is daarbij van belang; aangeven wat je niet prettig vindt. Hieraan wordt gewerkt door middel van bewustwording/reflecteren. De begeleider en cliënt bespreken wat er in situaties van huiselijk geweld precies gebeurde. Wat deed de cliënt in een dergelijke situatie, wat voor invloed had zijn handelen op dat moment en hoe zou je het anders kunnen doen. Hierbij is het belangrijk om als hulpverlener aan te sluiten bij het niveau van de cliënt. Cliënt en hulpverlener kijken samen hoe de cliënt de geweldspatronen kan doorbreken. Wanneer cliënten niet willen praten over het verleden, kijk dan naar de toekomst. ‘Wat als het weer gebeurt?’, ‘Wat moet er veranderen?’

3. Hoe werkt u naar dat doel toe? Wat is uw rol daarin?
Ik heb in mijn vorige antwoord al deels aangegeven hoe ik als hulpverlener naar dat doel toewerk. Het gaat om het aanpassen aan de zorgvraag van de cliënt. Het is belangrijk om aan te sluiten bij de wensen van de cliënt. Echter is het soms ook nodig om de confrontatie aan te gaan met de cliënt. Het gaat om zorg bieden op maat.
Daarnaast is de hulpverlening die wij bieden te zien als een katalysator. We verwijzen doorgaans de cliënten door naar een psycholoog, de jeugdzorg, een psychiater, de materiële hulpverlening, een casemanager, enz. Als begeleider van de mannenopvang biedt ik individuele begeleiding vanuit het 8-fasenmodel. Daarnaast is er een weerbaarheidtraining die onlangs is opgestart. Daar kunnen cliënten leren zich weerbaar op te stellen.

4. Welke methodische vaardigheden zijn volgens u nodig om het doel te bereiken?
Empathisch zijn, gebruik maken van je ratio, doelvaardig werken, tools kunnen aanleren aan een cliënt, overzicht houden, doelgericht handelen, communiceren met verschillende hulpverleners – afstemmen, slagvaardig zijn, aansluiten bij het niveau en de leefwereld van de cliënt (levellen). Bij de

laatste methodische vaardigheid gaat het om bijvoorbeeld aansluiten bij cliënten van een andere cultuur.

5. *In de visie van VieJa Utrecht staat het volgende: Ten aanzien van haar cliënten stelt VieJa Utrecht zich tot doel ervoor te zorgen dat zij binnen afzienbare tijd (weer) zo zelfstandig mogelijk kunnen functioneren in een veilige situatie. De hulpverleners van VieJa Utrecht begeleiden de cliënten volgens een individueel plan dat samen met hen is vastgesteld*. **Hoe geeft u vorm aan deze visie in uw handelen als professional?**

Door doelgericht aan het werk te gaan. Ik stel met de cliënt een hulpverleningsplan op vanuit het 8-fasenmodel. Hierbij gaan we de acht leefgebieden langs en bekijken we per leefgebied wat er nodig is. Hierna stellen we doelen op met daaraan een tijdslimiet gekoppeld. Het is de bedoeling om praktisch aan doelen te gaan werken. Mijn taak is dan om te adviseren, middelen aan te reiken, te ondersteunen en bij te sturen waar nodig. Praktische vaardigheden als koken, wassen en dergelijke bezitten ze meestal al bij binnenkomst.

6. *De methodiek die binnen uw instelling wordt gebruikt is het 8-fasenmodel. De visie hiervan is: Het 8-fasenmodel is een manier voor hulpverleners in de maatschappelijke opvang om planmatig, integraal en krachtgericht en vanuit een positieve grondhouding samen met maatschappelijk kwetsbare cliënten te werken aan behoud of verbetering van de kwaliteit van leven op alle levensdomeinen.* **Wat houdt dit volgens u in?**

Het gaat hier om empowerment. Het gaat om het sterken van wat de cliënten al kunnen, het aanboren van hun krachten (vaardigheden). Daarnaast is het van belang hen nieuwe vaardigheden aan te leren. Vaardigheden als assertiever worden, emoties uiten, bewustwording van eigen grenzen en reflecteren. Deze vaardigheden dragen bij aan een verbetering van kwaliteit van leven. Dit komt terug in de psychosociale hulpverlening die door mij en mijn collega worden geboden. Daarnaast is er onlangs een cursus (Sterk in werk en relaties) gestart om de weerbaarheid te oefenen. Respect en een positieve insteek staan centraal in de gesprekken.

Vanuit het 8-fasenmodel hebben we ook gekeken wat de strength-based benadering en empowerment zeggen over zelfstandig wonen. Dit omdat het 8-fasenmodel weinig concrete invulling geeft aan het begrip 'zelfstandig wonen'. De volgende vragen zullen hierover gaan.
Empowerment werkt toe naar greep krijgen op je leven en je eigen situatie, door het verwerven van controle, het aanscherpen van het kritisch bewustzijn en het stimuleren van participatie.

7. *In de theorie wordt beschreven wat er nodig is voordat men controle kan verwerven, namelijk: basisveiligheid (onderdak, voeding en verzorging); onderwijs/werk en inkomen en een emotioneel welzijn dat hiermee in evenwicht is; een sociaal netwerk hebben*. **Wat hiervan is volgens u nodig om zelfstandig te kunnen wonen?**

Dit zijn naar mijn idee allemaal voorwaarden om zelfstandig te kunnen wonen. Het gaat erom of je iets bij jezelf kunt signaleren wanneer je uit balans raakt. Daaraan vooraf gaat eerst een stuk bewustwording van je emoties. Daarnaast moet je hulp kunnen zoeken binnen je netwerk. Tenslotte moet je zelf structuur kunnen geven aan je leven.

8. *Kritisch bewustzijn kan gezien worden als verantwoordelijkheid nemen voor de keuzes die je maakt en de acties die je uitvoert.* **Hoe komt dit aspect terug in de hulpverlening?**

Het gaat om het kunnen signaleren wat je nodig hebt, je behoeften. Het is hierbij van belang om met de cliënt in gesprek te gaan over hoe hij zijn bestaan in wil gaan richten en welke keuzes hij hiervoor zal moeten maken met de consequenties die deze keuzes zullen hebben. Wanneer de cliënt deze vragen zelf kan beantwoorden spreek je van een cliënt met een kritisch bewustzijn. Ook moet een cliënt weten waar zijn mogelijkheden zitten. Er zijn echter ook cliënten waarvoor een kritisch bewustzijn, zoals hierboven omschreven, niet haalbaar is. Er wordt dan gekeken naar wat wel haalbaar is ten opzichte van de mogelijkheden van de cliënt. Wanneer het om zelfstandig wonen gaat

is het van belang dat een dergelijke cliënt leert hoe hij om moet gaan met de situatie/beperking. Het gaat dan om zo veel mogelijk tools aanleren en hoe hij de weg kan vinden binnen het hulpverleningsnetwerk.

9. *Gezien vanuit de theorie kan participatie omschreven worden als dat het belangrijk is om je rol in te nemen in de maatschappij (bijv. door te werken). Een ander aspect is om samen te werken/vriendschappen te onderhouden.* **Wat hiervan is volgens u nodig om zelfstandig te kunnen wonen? Wat houden die aspecten specifiek in en hoe werkt u daar naartoe in de hulpverlening?**
Deze aspecten zijn over het algemeen allemaal nodig om zelfstandig te kunnen wonen. Je rol innemen is belangrijk. Je moet zingeving hebben in je leven, je leven een doel geven. Daarnaast heb je het nodig samen te kunnen werken en vriendschappen op te bouwen. Dit draagt bij aan je emotionele welzijn, op sociaal vlak en ook als praktische en zinvolle levensinvulling. Relaties vallen ook onder dit laatste punt. Toch zijn er naar mijn idee ook uitzonderingen, zoals cliënten die er bewust voor kiezen als kluizenaar door het leven te gaan. Voor deze cliënten is het toch ook mogelijk om zelfstandig te wonen.

De strength-based benadering geeft een minder concrete invulling aan het begrip zelfstandig wonen. De strengt-based benadering richt zich op het versterken van de krachten en mogelijkheden van een cliënt. Om zo de zelfredzaamheid te vergroten en te werken aan een zo onafhankelijk mogelijke levensstijl.

10. Wat ziet u als een zo onafhankelijk mogelijke levensstijl en zelfredzaamheid? Valt dat onder zelfstandig wonen? Zo ja, Wat voor methodische vaardigheden gebruikt u om dat te bereiken bij een cliënt.
Ik moet dan denken aan een dagstructuur kunnen hanteren en het onderhouden van relaties. Er wordt naar gestreefd dat de cliënt dan alles zelf kan. De cliënt is autonoom, kan zijn problemen zelf oplossen en vraagt geen hulp als het niet nodig is. Wanneer blijkt dat het voor een cliënt niet mogelijk blijkt te zijn op een bepaald aspect, dat wordt juist aangeleerd dat de cliënt daarvoor hulp zoekt. Er wordt dus duidelijk ingespeeld op de mogelijkheden van de cliënt, want niet iedere cliënt kan evenveel. Het gaat om het optimaal benutten van de mogelijkheden van de cliënt. Voor zelfstandig wonen is een bepaalde bodem van vaardigheden nodig: praktische vaardigheden zoals; boodschappen doen, wassen, financiën, budgetteren, gezonde voeding, schoonmaken, contacten onderhouden met de buitenwereld. Daarnaast vraagt het ook van de cliënt onafhankelijk te zijn, zelf zijn problemen te signaleren en hulp te zoeken, te luisteren naar zijn eigen noden en behoeften, zich te ontspannen, vriendschappen/relatie op te bouwen. Iemand die zelfstandig woont heeft tevens meer vaardigheden nodig dan iemand die samenwoont.

11. Als u wat besproken is samen neemt, wat zou uw definitie worden van zelfstandig wonen?
Zelfstandig wonen is het zo autonoom en zelfstandig mogelijk functioneren door zo optimaal mogelijk de vaardigheden die tot het zelfstandig functioneren leiden te ontwikkelen.
Wat er te zeggen is over zelfstandig wonen ten opzichte van zelfstandig functioneren is het volgende: Wonen is woonvaardigheden in huis hebben. Zelfstandig functioneren betekent vaardigheden in huis hebben om jezelf overeind te houden in de maatschappij.
Zelfstandig functioneren staat op zichzelf.
Zelfstandig wonen = woonvaardigheden + zelfstandig functioneren.

12. Welke vaardigheden zijn er volgens u nodig om zelfstandig te kunnen wonen?
Bij eerdere vragen is hier al antwoord op gegeven.
Daarnaast nog een aantal vaardigheden: huishouden kunnen voeren, budgetteren, koken, wassen, hygiëne, structuur kunnen hanteren, ritme, week/dagstructuur, optimaal zelfstandigheidniveau (is voor iedereen anders).

13. Welke methodische vaardigheden heeft een hulpverlener nodig om een cliënt te begeleiden naar zelfstandig wonen?

Bij woonvaardigheden: Het is belangrijk om zelf te weten hoe je zelfstandig moet wonen, zodat je weet wat iemand aan tools nodig heeft. Ook dan kun je pas tips gaan geven en overzien wat er moet gebeuren.
Het is verder van belang om te zien hoe je een ander kunt motiveren, dat je goed kunt communiceren, met als aspect daarvan confronteren.
Ook moet je op jezelf kunnen reflecteren.
Daarnaast moet je een cliënt niet afhankelijk maken, informatie kunnen overbrengen en cliënten leren de wegen in de maatschappij te bewandelen, passend bij hun eigen niveau.

Bijlage C | Opzet interview cliënten

LET OP: vragen staan gesteld in de verleden tijd, als een cliënt nu in begeleiding zit, vragen stellen in de tegenwoordige tijd!

Wij zijn Justin Weeteling en Laura Vernhout. Wij zijn bezig met onze opleiding maatschappelijk werk en dienstverlening. Voor onze opleiding zijn we bezig met een onderzoek. We zijn aan het kijken of de hulp die geboden wordt in de mannenopvang/hulpverlening ook aansluit bij wat de cliënten aan hulp willen ontvangen. Daarvoor willen we weten wat de cliënten aan begeleiding willen, wat ze helpend vinden en wat niet. Vandaar dat we een interview met u willen houden.
We zullen u vragen stellen over waar u aan wilde werken tijdens de hulpverlening en ook wat u van de begeleiding vond. Daarna willen we u vragen om een enquête in te vullen, die we tenslotte nog kort zullen bespreken.
Als we vragen stellen waar u geen antwoord op wil geven, dan kunt u dat aangeven.

- Heeft u vragen naar aanleiding van wat we net verteld hebben?

- Kunt u kort iets vertellen over wie u bent?
- Wat verwacht u van het gesprek?

- Heeft u in de opvang gezeten of kreeg u begeleiding terwijl u in uw eigen woning verbleef?
- Heeft u na uw verblijf in de opvang nog nazorg gekregen?

- U heeft uzelf met een bepaalde reden aangemeld voor hulp. Waarbij wilde u hulp ontvangen van Charles/Adrie?

- Aan welke doelen heeft u gewerkt? Wat wilde u bereiken? (We hebben hier de 10 leefgebieden op papier staan, misschien als u dit ziet dat u nog een aantal doelen weet?)

- U bent door Adrie/Charles begeleid, waarmee heeft hij u geholpen? Waarom hielp u dit?

- Wat van de begeleiding door Charles/Adrie die u kreeg heeft u niet geholpen? En waarom? (praktisch en in de gesprekken)

- Wat had u verder nog aan begeleiding gewild? (Wat miste u nu in de hulpverlening) kunt u dit uitleggen?

Heeft u tot zover nog vragen of opmerkingen?
Dan zouden we u willen vragen of u de volgende enquête in wilt vullen. Dan hebben we daarna nog even de tijd om een paar punten hieruit te bespreken. Als u een bepaalde vraag niet snapt, vraag dan gerust aan ons wat we ermee bedoelen.

(Hier de punten bespreken die ingevuld zijn bij het kopje 'werd niet gedaan'. Werd dit niet gedaan omdat het niet nodig was, of had de cliënt liever wel gehad dat dit was gedaan?)

Overzicht van de leefgebieden

1. **Huisvesting:** Uw woonsituatie (huis/kamer, urgentie, inschrijven gemeente)
2. **Financiën:** Het totaalplaatje van uw inkomsten, uitgaven en schulden
3. **Status:** Uw verblijfsvergunning
4. **Sociaal functioneren:** Hoe u omgaat met familie, vrienden, kennissen, onbekenden
5. **Psychisch functioneren:** Hoe u zich geestelijk voelt (blij, bang, bedroefd, boos), psychiatrisch ziektebeeld en/of verslaving
6. **Zingeving:** Wat u zin geeft in het leven (geloof, kinderen, werk, hobby's, relaties)
7. **Lichamelijk functioneren:** Hoe het lichamelijk met u gaat en hoe u voor uzelf zorgt
8. **Praktisch functioneren:** Wat u kan op het gebied van de Nederlandse taal, huishouding voeren en techniek
9. **Dagbesteding:** Hoe u de dag invult, wat u op een dag doet (opleiding, (vrijwilligers)werk, zorg voor de kinderen)
10. **Opvoedingshulpverlening:** Hoe het met uw kinderen gaat en hoe u ze opvoedt.

Bijlage D | Interviews cliënten

Interview 1

LET OP: vragen staan gesteld in de verleden tijd, als een cliënt nu in begeleiding zit, vragen stellen in de tegenwoordige tijd!

Wij zijn Justin Weeteling en Laura Vernhout. Wij zijn bezig met onze opleiding maatschappelijk werk en dienstverlening. Voor onze opleiding zijn we bezig met een onderzoek. We zijn aan het kijken of de hulp die geboden wordt in de mannenopvang/hulpverlening ook aansluit bij wat de cliënten aan hulp willen ontvangen. Daarvoor willen we weten wat de cliënten aan begeleiding willen, wat ze helpend vinden en wat niet. Vandaar dat we een interview met u willen houden.
We zullen u vragen stellen over waar u aan wilde werken tijdens de hulpverlening en ook wat u van de begeleiding vond. Daarna willen we u vragen om een enquête in te vullen, die we tenslotte nog kort zullen bespreken.
Als we vragen stellen waar u geen antwoord op wil geven, dan kunt u dat aangeven.

Heeft u vragen naar aanleiding van wat we net verteld hebben?
Nee

Kunt u kort iets vertellen over wie u bent?
Ik ben vader van 2 kinderen en ben zelfstandig ondernemer.

Wat verwacht u van het gesprek?
Er zullen vragen gesteld worden over het reilen en zeilen van VieJa Utrecht en of zij aansluiten bij mijn vraag. En uiteindelijk ook hoe ik denk dat het verbeterd kan worden.

Heeft u in de opvang gezeten of kreeg u begeleiding terwijl u in uw eigen woning verbleef?
Ik heb ambulante begeleiding gekregen. Ik bleef in mijn eigen huis en had 1 keer per week een gesprek, nu bijna 2 maanden.

Heeft u na uw verblijf in de opvang nog nazorg gekregen?
Niet van toepassing

U heeft uzelf met een bepaalde reden aangemeld voor hulp. Waarbij wilde u hulp ontvangen van Charles/Adrie?
Mijn ex (moeder van 1 kind) heeft borderline. Zij is erg agressief in huis, ze gooit met borden en meer spullen. Uiteindelijk ging dit geweld zover door dat ik mezelf niet meer in kon houden. Er ging een knop om en haar heb geschopt. Dit wilde ik niet en ging voor mij te ver en heb toen hulp gezocht. Mijn ex is uit huis gezet en ik heb hulp van jeugdzorg ingeschakeld.
Huiselijk geweld vind ik heel moeilijk, omdat ik ook als kind met mijn moeder in een blijf-huis heb gezeten.

Aan welke doelen heeft u gewerkt? Wat wilde u bereiken? *(We hebben hier de 10 leefgebieden op papier staan, misschien als u dit ziet dat u nog een aantal doelen weet?)*

- Leren omgaan met geweldssituaties in huis en hoe ik zelf goed kan functioneren in een relatie. Ik probeer zoveel mogelijk te geven in een relatie, maar neem daardoor kansen af dat zij zichzelf kan ontwikkelen en ik raak mezelf kwijt in de relatie. Ik moet ook autonoom blijven.

U bent door Adrie/Charles begeleid, waarmee heeft hij u geholpen? Waarom hielp u dit?

- Ik kan mijn hart bij hem luchten, ik kan over mijn frustraties praten. En de hulpverlener bedenkt een plan hoe we verder gaan.

Wat van de begeleiding door Charles/Adrie die u kreeg heeft u niet geholpen? En waarom?
(praktisch en in de gesprekken)

- Vanuit jeugdzorg mis ik de feedback, ik krijg van hen niets terug. Ik wordt bijv. nooit terug gebeld. Ik leg daar mijn dingen en problemen neer, maar krijg geen reactie.
- Bij Vieja had er eerder gepraat kunnen worden over zingeving: wat vind ik leuk, wat wil ik eigenlijk met mijn leven? Dit is nu besproken, maar daar had het eerder over mogen gaan.

Wat had u verder nog aan begeleiding gewild? *(Wat miste u nu in de hulpverlening)*
Kunt u dit uitleggen?
De hulpverlening is nog maar kort begonnen, dus ik kan hier nog niet direct iets noemen.

Interview 2

LET OP: vragen staan gesteld in de verleden tijd, als een cliënt nu in begeleiding zit, vragen stellen in de tegenwoordige tijd!

Wij zijn Justin Weeteling en Laura Vernhout. Wij zijn bezig met onze opleiding maatschappelijk werk en dienstverlening. Voor onze opleiding zijn we bezig met een onderzoek. We zijn aan het kijken of de hulp die geboden wordt in de mannenopvang/hulpverlening ook aansluit bij wat de cliënten aan hulp willen ontvangen. Daarvoor willen we weten wat de cliënten aan begeleiding willen, wat ze helpend vinden en wat niet. Vandaar dat we een interview met u willen houden.
We zullen u vragen stellen over waar u aan wilde werken tijdens de hulpverlening en ook wat u van de begeleiding vond. Daarna willen we u vragen om een enquête in te vullen, die we tenslotte nog kort zullen bespreken.
Als we vragen stellen waar u geen antwoord op wil geven, dan kunt u dat aangeven.

Heeft u vragen naar aanleiding van wat we net verteld hebben?
Nee

Kunt u kort iets vertellen over wie u bent?
Ik kom uit Irak, ben van daaruit gevlucht.

Wat verwacht u van het gesprek?
-

Heeft u in de opvang gezeten of kreeg u begeleiding terwijl u in uw eigen woning verbleef?
Ik heb 2 a 3 weken in de opvang gewoond, maar kreeg daarna een eigen woning.

Heeft u na uw verblijf in de opvang nog nazorg gekregen?
Toen ik mijn eigen huis kreeg, ging de begeleiding door.

U heeft uzelf met een bepaalde reden aangemeld voor hulp. Waarbij wilde u hulp ontvangen van Charles/Adrie?
Ik had eerst geen leven, ik sliep in mijn auto op straat. Ik had geen werk en thuis had ik alleen maar ruzie met mijn vrouw.

Aan welke doelen heeft u gewerkt? Wat wilde u bereiken? *(We hebben hier de 10 leefgebieden op papier staan, misschien als u dit ziet dat u nog een aantal doelen weet?)*

- Psychisch: gesprekken met de psychiater
- Financieel: ik heb een uitkering uit de ziektewet. Mijn schuld wegwerken bij de belastingdienst
- Lichamelijk functioneren: Operatie aan mijn been
- Zingeving: als ik hier iets mee wil, dan gaat Charles mij daarbij helpen

U bent door Adrie/Charles begeleid, waarmee heeft hij u geholpen? Waarom hielp u dit?
Ik heb geleerd om goed om te gaan met mijn vrouw, samen in een huis. We hebben nu een groter huis, maar ik heb ook geleerd om een time-out te nemen. Ruzies werden eerder altijd erger, nu neem ik een time-out.
Ook heb ik geleerd om met mijn salaris om te gaan en met mijn schulden.

Wat van de begeleiding door Charles/Adrie die u kreeg heeft u niet geholpen? En waarom?
(praktisch en in de gesprekken)

Bij mijn aanmelding dacht ik dat ze me niet gingen helpen. Maar dat deden ze uiteindelijk wel.

Wat had u verder nog aan begeleiding gewild? *(Wat miste u nu in de hulpverlening)*
Kunt u dit uitleggen?
Niks

Interview 3

LET OP: vragen staan gesteld in de verleden tijd, als een cliënt nu in begeleiding zit, vragen stellen in de tegenwoordige tijd!

Wij zijn Justin Weeteling en Laura Vernhout. Wij zijn bezig met onze opleiding maatschappelijk werk en dienstverlening. Voor onze opleiding zijn we bezig met een onderzoek. We zijn aan het kijken of de hulp die geboden wordt in de mannenopvang/hulpverlening ook aansluit bij wat de cliënten aan hulp willen ontvangen. Daarvoor willen we weten wat de cliënten aan begeleiding willen, wat ze helpend vinden en wat niet. Vandaar dat we een interview met u willen houden.
We zullen u vragen stellen over waar u aan wilde werken tijdens de hulpverlening en ook wat u van de begeleiding vond. Daarna willen we u vragen om een enquête in te vullen, die we tenslotte nog kort zullen bespreken.
Als we vragen stellen waar u geen antwoord op wil geven, dan kunt u dat aangeven.

Heeft u vragen naar aanleiding van wat we net verteld hebben?
Nee

Kunt u kort iets vertellen over wie u bent?
Ik ben geboren in Algerije. Als gezin werden we het land uitgezet en ging ik naar een kamp in Marokko. Dat was een streng en traditioneel land, maar wij waren vrij. Daar werden we ook gepest. Ik was toen een kind, maar ik heb heel veel gezien.

Wat verwacht u van het gesprek?
-

Heeft u in de opvang gezeten of kreeg u begeleiding terwijl u in uw eigen woning verbleef?
Ik zit op dit moment in de opvang, nu al bijna een jaar i.v.m. de scheiding.

Heeft u na uw verblijf in de opvang nazorg gekregen?
Niet van toepassing.

U heeft uzelf met een bepaalde reden aangemeld voor hulp. Waarbij wilde u hulp ontvangen van Charles/Adrie?
Ik heb mijn vrouw hier naar Nederland gehaald, maar zij bleek alleen voor de papieren bij me te komen. Ze heeft me mishandeld en misbruikt. Voor de kinderen ben ik 5 a 6 jaar bij haar gebleven. Ik werd bedreigd, ze wilde met een mes in mijn buik prikken. Toen was voor mij de lijn bereikt. Ik wilde niet dat het leven van mijn kinderen kapot ging, als ik bijv. dood werd gemaakt.
Ik heb een zelfmoordpoging gedaan. Ik was emotioneel en werd bedreigd en wilde een veilige plek. Collega's hebben me op de mannenopvang gewezen.

Aan welke doelen heeft u gewerkt? Wat wilde u bereiken? *(We hebben hier de 10 leefgebieden op papier staan, misschien als u dit ziet dat u nog een aantal doelen weet?)*
Ik heb financiële begeleiding gekregen en begeleiding door een psycholoog/psychiater.

U bent door Adrie/Charles begeleid, waarmee heeft hij u geholpen? Waarom hielp u dit?
Ze hebben me met veel dingen geholpen:

- Ze hielpen me met een woning (opvang)
- Mijn administratie op orde maken en houden
- Contact met mijn advocaat onderhouden
- Met mijn bezoekregeling met de kinderen
- Ze zorgen voor activiteiten die ik kan doen
- Ze bieden me een veilige plek.

Emotioneel nog niet op orde, ik mis iemand wie mij daar bij kan helpen. Met mijn verleden, wat ik allemaal heb meegemaakt. Ik kan er praten, maar het helpt niet voldoende.

Wat van de begeleiding door Charles/Adrie die u kreeg heeft u niet geholpen? En waarom?
(praktisch en in de gesprekken)
Alles duurt lang, de procedures lopen maar. Daar heb ik niet altijd het geduld voor. Maar daar kunnen ze hier niets aan doen. Zij zijn ook afhankelijk.

Ik zou graag meer willen praten over emoties en gevoelens. Het gaat vooral om praktische zaken en dingen regelen e.d., maar niet over gevoelens, daar is geen tijd voor.
Aan het begin begrepen we elkaar niet goed. De hulpverlener en ik wilden verschillende dingen. Ik was emotioneel en zat vol. Hij was zakelijk, later begreep ik meer wat hij bedoelde.
In die tijd praatte ik ook met de andere hulpverlener, hij begreep mij meer en ging meer op mijn gevoel in.
Nu weten we van elkaar wat we willen en gaat het beter. Of de hulp goed is, hangt ook af van hoe ik me voel. Als ik me slecht voel, dan gaat alles mis.

Wat had u verder nog aan begeleiding gewild? *(Wat miste u nu in de hulpverlening)* **Kunt u dit uitleggen?**
-

Interview 4

LET OP: vragen staan gesteld in de verleden tijd, als een cliënt nu in begeleiding zit, vragen stellen in de tegenwoordige tijd!

Wij zijn Justin Weeteling en Laura Vernhout. Wij zijn bezig met onze opleiding maatschappelijk werk en dienstverlening. Voor onze opleiding zijn we bezig met een onderzoek. We zijn aan het kijken of de hulp die geboden wordt in de mannenopvang/hulpverlening ook aansluit bij wat de cliënten aan hulp willen ontvangen. Daarvoor willen we weten wat de cliënten aan begeleiding willen, wat ze helpend vinden en wat niet. Vandaar dat we een interview met u willen houden.
We zullen u vragen stellen over waar u aan wilde werken tijdens de hulpverlening en ook wat u van de begeleiding vond. Daarna willen we u vragen om een enquête in te vullen, die we tenslotte nog kort zullen bespreken.
Als we vragen stellen waar u geen antwoord op wil geven, dan kunt u dat aangeven.

Heeft u vragen naar aanleiding van wat we net verteld hebben?
Nee

Kunt u kort iets vertellen over wie u bent?
Ik ben 54 jaar oud en kom uit Iran.

Wat verwacht u van het gesprek?

Heeft u in de opvang gezeten of kreeg u begeleiding terwijl u in uw eigen woning verbleef?
Ik heb in de opvang gezeten, maar nu ben ik uit begeleiding.

Heeft u na uw verblijf in de opvang nog nazorg gekregen?
Ja, toen ik een eigen woning kreeg, kreeg ik ook nog begeleiding.

U heeft uzelf met een bepaalde reden aangemeld voor hulp. Waarbij wilde u hulp ontvangen van Charles/Adrie?
Ik had problemen met mijn vrouw en moest het huis uit. Ik had geen vrienden of familie waar ik kon wonen. Op mijn leeftijd hebben vrienden ook allemaal zelf een vrouw en gezin, daar kon ik niet terecht.
Ik voelde me gek worden en wist niet wat ik moest doen.

Aan welke doelen heeft u gewerkt? Wat wilde u bereiken? *(We hebben hier de 10 leefgebieden op papier staan, misschien als u dit ziet dat u nog een aantal doelen weet?)*
Ik zorgde altijd eerst voor anderen (mijn gezin) en daarna voor mezelf, dat was mijn fout. Ik was niet sterk genoeg. Ik heb geleerd dat ik soms sterker moet zijn. Dat hangt wel af van wie er tegenover je zit, in hoeverre dit nodig is.

U bent door Adrie/Charles begeleid, waarmee heeft hij u geholpen? Waarom hielp u dit?

- Ik heb nu een kamer om in te leven
- Hij helpt met mijn financiën (inschrijven gemeente, sociale dienst, weekgeld) en met mijn schulden

Ik kon hierdoor weer verder met mijn leven. De hulpverlener belde elke ochtend, hij praatte veel met mij. Hij zei mij dat ik rustig moet blijven en dat hielp. Ik kan praten over wat er allemaal gebeurd is.

Wat van de begeleiding door Charles/Adrie die u kreeg heeft u niet geholpen? En waarom?
(praktisch en in de gesprekken)
Van de 100 woorden, waren er 99 goed. Ik zie dat als 100 procent goed. Ik heb niks negatiefs over de hulp, het was goed.

Wat had u verder nog aan begeleiding gewild? *(Wat miste u nu in de hulpverlening***)**
Kunt u dit uitleggen?
Niets gemist.

Interview 5

LET OP: vragen staan gesteld in de verleden tijd, als een cliënt nu in begeleiding zit, vragen stellen in de tegenwoordige tijd!

Wij zijn Justin Weeteling en Laura Vernhout. Wij zijn bezig met onze opleiding maatschappelijk werk en dienstverlening. Voor onze opleiding zijn we bezig met een onderzoek. We zijn aan het kijken of de hulp die geboden wordt in de mannenopvang/hulpverlening ook aansluit bij wat de cliënten aan hulp willen ontvangen. Daarvoor willen we weten wat de cliënten aan begeleiding willen, wat ze helpend vinden en wat niet. Vandaar dat we een interview met u willen houden.
We zullen u vragen stellen over waar u aan wilde werken tijdens de hulpverlening en ook wat u van de begeleiding vond. Daarna willen we u vragen om een enquête in te vullen, die we tenslotte nog kort zullen bespreken.
Als we vragen stellen waar u geen antwoord op wil geven, dan kunt u dat aangeven.

Heeft u vragen naar aanleiding van wat we net verteld hebben?
Nee

Kunt u kort iets vertellen over wie u bent?
Ik kom uit Istanbul en ben nu een jaar in Nederland. Ik ben kledingontwerper en ben daarvoor naar Nederland gekomen.
Mijn bedrijf is in de financiële problemen gekomen en nu loopt er een rechtszaak. De tijd dat de rechtszaak loopt blijf ik in Nederland.
Met mijn werk is het dus misgelopen en ik wil nu de Nederlandse taal leren. Anderen hebben mij aangeraden om naar VieJa Utrecht te gaan.

Wat verwacht u van het gesprek?
-

Heeft u in de opvang gezeten of kreeg u begeleiding terwijl u in uw eigen woning verbleef?
Ik heb zelf een huisje en de nodige vergunningen en krijg nu begeleiding vanuit VieJa Utrecht.

Heeft u na uw verblijf in de opvang nog nazorg gekregen?
Niet van toepassing

U heeft uzelf met een bepaalde reden aangemeld voor hulp. Waarbij wilde u hulp ontvangen van Charles/Adrie?
Ik wil in Nederland blijven en me de Nederlandse taal eigen maken.

Aan welke doelen heeft u gewerkt? Wat wilde u bereiken? *(We hebben hier de 10 leefgebieden op papier staan, misschien als u dit ziet dat u nog een aantal doelen weet?)*

- Ik wil de Nederlandse taal leren en in Nederland blijven
- Ik krijg praktische hulp bij mijn post en administratie
- Ze onderhouden contact met mijn advocaten (1 voor de vergunningen en 1 voor de financiën).
- Ik heb een andere baan aangeboden gekregen en wil gaan werken.

U bent door Adrie/Charles begeleid, waarmee heeft hij u geholpen? Waarom hielp u dit?

- Huisvesting: Met vragen over de huur van mijn woning of als hier contact over moet zijn, maar ook zijn ze bereid om een verblijfplaats te regelen als dat nodig is. Ik had geen goederen in huis, dit is door de hulpverlener geregeld.
- Financiën: Ik heb een uitkering (aangevraagd door een andere medewerker van VieJa Utrecht), verder krijg ik hier geen hulp bij
- Status: dit regelt mijn advocaat, wel onderhouden we het contact en vullen zij de brief in voor verlening van mijn verblijfsvergunning
- Sociaal functioneren: contact leggen is moeilijk door de taal. De hulpverlener regelt zaken die nodig zijn, zoals bij de sociale dienst.
- Psychisch functioneren:we praten over de situatie waar ik in zit, over mijn psychische klachten en hij heeft me doorverwezen voor hulp.
- Zingeving: De hulpverlener vraagt elke keer hoe het met mij gaat, met mijn familie in Turkije, hij geeft mij steun
- Praktisch: Hij ondersteunt en begeleid me, we nemen wekelijks de post door. Ook heeft de hulpverlener contact over taallessen, daar doet hij ook zijn best voor, alleen zijn er wachtlijsten.
- Dagbesteding: nee, sinds de zaak bij de rechtbank is, heb ik teveel psychische problemen. Ik ben vooral thuis, wil zo snel mogelijk taallessen volgen.
- Opvoedingshulpverlening: Ik heb 1 kind in Turkije, waar ik regelmatig contact mee heb. Ik wil deze graag naar Nederland halen, maar dat kan niet zolang de zaak loopt. De hulpverlener luistert naar mij en vraagt naar mijn kind.

We hebben goed contact; hij weet vanaf het begin wat ik heb meegemaakt.
Het contact gaat goed in het Nederlands, Turks en Engels.

Wat van de begeleiding door Charles/Adrie die u kreeg heeft u niet geholpen? En waarom?
(praktisch en in de gesprekken)
Hier kan ik niets zeggen, er is geen hulp die niet geholpen heeft.

Wat had u verder nog aan begeleiding gewild? *(Wat miste u nu in de hulpverlening)* **kunt u dit uitleggen?**
Nee, er zijn geen tekortkomingen. Ze hebben me hier niet laten merken dat ik de Nederlandse taal niet machtig ben. Ik heb geen moeilijkheden ondervonden

Interview 6

LET OP: vragen staan gesteld in de verleden tijd, als een cliënt nu in begeleiding zit, vragen stellen in de tegenwoordige tijd!

Wij zijn Justin Weeteling en Laura Vernhout. Wij zijn bezig met onze opleiding maatschappelijk werk en dienstverlening. Voor onze opleiding zijn we bezig met een onderzoek. We zijn aan het kijken of de hulp die geboden wordt in de mannenopvang/hulpverlening ook aansluit bij wat de cliënten aan hulp willen ontvangen. Daarvoor willen we weten wat de cliënten aan begeleiding willen, wat ze helpend vinden en wat niet. Vandaar dat we een interview met u willen houden.
We zullen u vragen stellen over waar u aan wilde werken tijdens de hulpverlening en ook wat u van de begeleiding vond. Daarna willen we u vragen om een enquête in te vullen, die we tenslotte nog kort zullen bespreken.
Als we vragen stellen waar u geen antwoord op wil geven, dan kunt u dat aangeven.

Heeft u vragen naar aanleiding van wat we net verteld hebben?
-

Kunt u kort iets vertellen over wie u bent?
…

Wat verwacht u van het gesprek?
-

Heeft u in de opvang gezeten of kreeg u begeleiding terwijl u in uw eigen woning verbleef?
Ik verblijf bij VieJa utrecht

Heeft u na uw verblijf in de opvang nog nazorg gekregen?
Niet van toepassing

U heeft uzelf met een bepaalde reden aangemeld voor hulp. Waarbij wilde u hulp ontvangen van Charles/Adrie?
Ik ben hierheen gebracht, ik weet niet door wie. Hiervoor was ik in Emmen en toen ik hier kwam werd ik hier geholpen.
Ik ben vanuit Griekenland naar Nederland gebracht door vrienden. Nederland ken ik helemaal niet. Ik moest het geld voor mijn vrienden terugverdienen en ze hebben allemaal seks met mij gehad. Ik ben daarna bij hen weggelopen en ging naar een AZC, maar zit nu hier.
Ik heb mijn verhaal ook aan de politie verteld, maar ze hebben hen nog niet gevonden. Ik heb nu een verblijfsvergunning voor 1 jaar, ik heb een B9-status i.v.m. mensenhandel.

Aan welke doelen heeft u gewerkt? Wat wilde u bereiken? *(We hebben hier de 10 leefgebieden op papier staan, misschien als u dit ziet dat u nog een aantal doelen weet?)*
Zie volgende vraag.

U bent door Adrie/Charles begeleid, waarmee heeft hij u geholpen? Waarom hielp u dit?
Als ik hem nodig heb, of als ik ergens naartoe moet gaat hij mee. Ook voor de taal, omdat ik deze niet spreek.

- Huisvesting: ik zit nu in de opvang, maar ga waarschijnlijk naar het AZC
- Financiën: ik krijg leefgeld gestort.
- Sociaal functioneren: De hulpverlener heeft mij in contact gebracht met een Nederlander, soms komt die persoon op bezoek of gaan we samen dingen doen. Ik heb contact met 1 persoon uit mijn eigen land.
- Psychisch functioneren: ik ben doorverwezen naar een arts en psycholoog. Ik pieker heel veel en daar zijn we nu mee bezig
- Zingeving: Ik wil gezond zijn, dat ben ik nog steeds niet, maar zou ik graag willen. Ook wil ik in Nederland blijven, dan gaat het beter met mij. Ik kies niet zelf om door te blijven gaan, maar ik wordt hier geholpen.
- Lichamelijk functioneren: Ik ben door de hulpverlener doorverwezen naar de dokter, ook maakt hij afspraken voor mij met de dokter.
- Praktisch functioneren: Ik ben naar school geweest, maar ik weet het niet meer, het contract was afgelopen. De hulpverlener heeft mij veel geleerd over het huishouden.
- Dagbesteding: ik douche, ruim op, kijk tv. En op zondag ga ik samen met een Nigeriaan naar de kerk.

Wat van de begeleiding door Charles/Adrie die u kreeg heeft u niet geholpen? En waarom?
(praktisch en in de gesprekken)
-

Wat had u verder nog aan begeleiding gewild? *(Wat miste u nu in de hulpverlening)* **Kunt u dit uitleggen?**
-

Interview 7

LET OP: vragen staan gesteld in de verleden tijd, als een cliënt nu in begeleiding zit, vragen stellen in de tegenwoordige tijd!

Wij zijn Justin Weeteling en Laura Vernhout. Wij zijn bezig met onze opleiding maatschappelijk werk en dienstverlening. Voor onze opleiding zijn we bezig met een onderzoek. We zijn aan het kijken of de hulp die geboden wordt in de mannenopvang/hulpverlening ook aansluit bij wat de cliënten aan hulp willen ontvangen. Daarvoor willen we weten wat de cliënten aan begeleiding willen, wat ze helpend vinden en wat niet. Vandaar dat we een interview met u willen houden.
We zullen u vragen stellen over waar u aan wilde werken tijdens de hulpverlening en ook wat u van de begeleiding vond. Daarna willen we u vragen om een enquête in te vullen, die we tenslotte nog kort zullen bespreken.
Als we vragen stellen waar u geen antwoord op wil geven, dan kunt u dat aangeven.

Heeft u vragen naar aanleiding van wat we net verteld hebben?

Kunt u kort iets vertellen over wie u bent?
Ik ben 29 jaar, ik kom hier uit de omgeving. Ik woon samen en heb met mijn vriendin een kindje. Ik werk bij de brandweer, ik houd van voetbal en ben scheidsrechter bij de KNVB.

Wat verwacht u van het gesprek?
-

Heeft u in de opvang gezeten of kreeg u begeleiding terwijl u in uw eigen woning verbleef?
Ik heb ambulante hulp gekregen. Ik woon samen met mijn vriendin en de problemen zijn met mijn ex.

Heeft u na uw verblijf in de opvang nog nazorg gekregen?
Niet van toepassing

U heeft uzelf met een bepaalde reden aangemeld voor hulp. Waarbij wilde u hulp ontvangen van Charles/Adrie?
Ik ben nu zo'n 3 jaar slachtoffer van stalking en belaging (door mijn ex). En niet alleen ik, maar ook mijn ouders, nieuwe schoonouders, verdere familie en mijn werk. Mijn hele netwerk heeft er last van. Ons huis heeft een keer in brand gestaan, er is vergif op het balkon gegooid en veel (zeker 40) dreigbrieven.
Hiermee ga ik steeds naar de politie, maar zij konden niet goed helpen. Ik liep daar zelf tegen muren aan. 1 keer heb ik het heft in eigen hand genomen en was ik fout en heb ik op mijn lazer gekregen. Sindsdien werd ik als dader gezien en niet als slachtoffer.
Op de radio hoorde ik over huiselijk geweld en heb ik hulp gezocht, vooral bij de juridische procedure.

Aan welke doelen heeft u gewerkt? Wat wilde u bereiken? *(We hebben hier de 10 leefgebieden op papier staan, misschien als u dit ziet dat u nog een aantal doelen weet?)*
Wat ik wil is om naar de rechtbank te gaan, dat er een verdachte aangehouden kan worden. En van VieJa Utrecht wil ik begeleiding hoe ik dat aan kan pakken.

U bent door Adrie/Charles begeleid, waarmee heeft hij u geholpen? Waarom hielp u dit?
De hulpverlener voert met mij samen de gesprekken bij de politie. Hij regelt gesprekken, met hogere mensen bij de politie en ging de confrontatie aan. Ik ben fout geweest en heb daarvoor geboet, maar ook de politie heeft veel fouten gemaakt.

De hulpverlener gaf mij informatie over de taken van de politie (driehoeksoverleg, casusoverleg)
Ik moet ook mijn familie bedaren en begeleiden en daarbij helpt de hulpverlener mij erg.
Ook stemmen ze af met hulpverleningsorganisatie 'de Waag' wie wat doet. Daar heb ik al een aantal jaar psychische begeleiding, wat dus niet meer door VieJa Utrecht gedaan hoeft te worden.
Nu loopt de zaak bij justitie en ontvang ik hulp bij dat proces.

Ik wordt gezien als een persoon, met mijn eigen problemen en niet als een nummertje.

Wat van de begeleiding door Charles/Adrie die u kreeg heeft u niet geholpen? En waarom?
(praktisch en in de gesprekken)
Niets

Wat had u verder nog aan begeleiding gewild? *(Wat miste u nu in de hulpverlening)* **Kunt u dit uitleggen?**
Ik heb niets gemist aan de begeleiding. Die gasten doen hun stinkende best.

Bijlage E | Opzet enquête

Kunt u per stelling aangeven (een kruisje zetten) of u dit in de begeleiding door uw hulpverlener als helpend hebt ervaren, of dat het soms helpend was of niet helpend. Ook kan het zijn dat het bij u (nog) niet is voorgekomen, terwijl u dit wel had gewild; kruist u dan het hokje 'Werd (nog) niet gedaan' aan. Ofwel het gaat hier om wat de hulpverlener (nog) niet heeft gedaan en u heeft gemist. Is de stelling niet op u van toepassing, zet dan een kruisje in de kolom 'niet van toepassing'. Wanneer u het niet (meer) weet, kruist u dit dan aan in de meest rechtse kolom.

Het was voor mij helpend dat mijn hulpverlener:	***Ja*** *was helpend*	***Soms*** *was soms helpend*	***Nee*** *was niet helpend*	*Werd (nog) niet gedaan en heb ik gemist*	*Niet van toepassing*	*Weet ik niet*
Een aanmeldingsgesprek, intakegesprek (en exitgesprek) met mij voerde						
Begeleidingsgesprekken voerde met mij, gericht op mijn begeleidingsplan						
Mij uitleg gaf over de werkwijze en huisregels van de instelling						
Mij hulp bood bij het opstellen van mijn doelen en acties						
Aandacht gaf aan wat op dat moment het belangrijkste was						
Taken verdeelde tussen mij en de hulpverlener(s)						
Mij nieuwe vaardigheden aanleerde						
Mij stimuleerde/motiveerde						
Nazorg voor mij organiseerde						
Hulpverleningsrelatie met mij aanging en heeft afgesloten						
Mij heeft doorverwezen naar activiteiten of hulp die aansloot bij mijn behoefte						
Mij aansprak op mijn eigen verantwoordelijkheden						
Mij leerde een overzicht te maken van mijn inkomsten en uitgaven						

Het was voor mij helpend dat mijn hulpverlener:	***Ja*** *was helpend*	***Soms*** *was soms helpend*	***Nee*** *was niet helpend*	*Werd (nog) niet gedaan en heb ik gemist*	*Niet van toepassing*	*Weet ik niet*
Mij informeerde over mogelijkheden voor ondersteuning/cursussen/activiteiten						
Bespreekbaar maakte hoe ik op een andere manier om zou kunnen gaan met mijn geld						
Aandacht schonk aan dagen/ gebeurtenissen die voor mij belangrijk zijn						
Op zoek ging naar mensen of dingen die mij kunnen helpen						
Mij ondersteunde bij het uitbreiden van mijn vrienden- en kennissenkring						
Activiteiten organiseerde voor mij en anderen						
Mij een luisterend oor bood						
Mij serieus nam						
Mij regelmatig complimenten gaf						
Mij de mogelijkheden bood om ervaringen op te doen die positief bijdragen aan mijn ontwikkeling						
Interesse toonde in mij						
Mijn normen en waarden respecteerde						
Het onderwerp zingeving bespreekbaar maakte						
Mij adviseerde over de mogelijkheden voor gezonde voeding						
Mij aanstuurde om gebruik te maken van sportactiviteiten						
Mij leerde plannen en overzicht houden						
Mij leerde om mijn eigen administratie te ordenen en bij te houden						
Hulp bood bij het kijken naar waar mijn interesses liggen/wat mijn hobby's zijn						
Mij ondersteunde bij het zoeken naar dagbesteding						

Bijlage F | Enquêtes

Enquête

Kunt u per stelling aangeven (een kruisje zetten) of u dit in de begeleiding door uw hulpverlener als helpend hebt ervaren, of dat het soms helpend was of niet helpend. Ook kan het zijn dat het bij u (nog) niet is voorgekomen, terwijl u dit wel had gewild; kruist u dan het hokje 'Werd (nog) niet gedaan' aan. Ofwel het gaat hier om wat de hulpverlener (nog) niet heeft gedaan en u heeft gemist.
Is de stelling niet op u van toepassing, zet dan een kruisje in de kolom 'niet van toepassing'. Wanneer u het niet (meer) weet, kruist u dit dan aan in de meest rechtse kolom.

Het was voor mij helpend dat mijn hulpverlener:	*Ja was helpend*	*Soms was soms helpend*	*Nee was niet helpend*	*Werd (nog) niet gedaan en heb ik gemist*	*Niet van toepassing*	*Weet ik niet*
Een aanmeldingsgesprek, intakegesprek (en exitgesprek) met mij voerde	X					
Begeleidingsgesprekken voerde met mij, gericht op mijn begeleidingsplan					X	
Mij uitleg gaf over de werkwijze en huisregels van de instelling	X					
Mij hulp bood bij het opstellen van mijn doelen en acties	X					
Aandacht gaf aan wat op dat moment het belangrijkste was	X					
Taken verdeelde tussen mij en de hulpverlener(s)					X	
Mij nieuwe vaardigheden aanleerde					X	
Mij stimuleerde/motiveerde	X					
Nazorg voor mij organiseerde					X	
Hulpverleningsrelatie met mij aanging en heeft afgesloten	X					
Mij heeft doorverwezen naar activiteiten of hulp die aansloot bij mijn behoefte						X
Mij aansprak op mijn eigen verantwoordelijkheden		X				
Mij leerde een overzicht te maken van mijn inkomsten en uitgaven					X	

Het was voor mij helpend dat mijn hulpverlener:	*Ja was helpend*	*Soms was soms helpend*	*Nee was niet helpend*	*Werd (nog) niet gedaan en heb ik gemist*	*Niet van toepassing*	*Weet ik niet*
Mij informeerde over mogelijkheden voor ondersteuning/cursussen/activiteiten		X				
Bespreekbaar maakte hoe ik op een andere manier om zou kunnen gaan met mijn geld					X	
Aandacht schonk aan dagen/ gebeurtenissen die voor mij belangrijk zijn	X					
Op zoek ging naar mensen of dingen die mij kunnen helpen	X					
Mij ondersteunde bij het uitbreiden van mijn vrienden- en kennissenkring					X	
Activiteiten organiseerde voor mij en anderen						X
Mij een luisterend oor bood	X					
Mij serieus nam	X					
Mij regelmatig complimenten gaf	X					
Mij de mogelijkheden bood om ervaringen op te doen die positief bijdragen aan mijn ontwikkeling	X					
Interesse toonde in mij	X					
Mijn normen en waarden respecteerde	X					
Het onderwerp zingeving bespreekbaar maakte				X		
Mij adviseerde over de mogelijkheden voor gezonde voeding		X				
Mij aanstuurde om gebruik te maken van sportactiviteiten					X	
Mij leerde plannen en overzicht houden	X					
Mij leerde om mijn eigen administratie te ordenen en bij te houden					X	
Hulp bood bij het kijken naar waar mijn interesses liggen/wat mijn hobby's zijn	X					X
Mij ondersteunde bij het zoeken naar dagbesteding					X	

ma 28 maart 18.00 interview 3

Enquête

Kunt u per stelling aangeven (een kruisje zetten) of u dit in de begeleiding door uw hulpverlener als helpend hebt ervaren, of dat het soms helpend was of niet helpend. Ook kan het zijn dat het bij u (nog) niet is voorgekomen, terwijl u dit wel had gewild; kruist u dan het hokje 'Werd (nog) niet gedaan' aan. Ofwel het gaat hier om wat de hulpverlener (nog) niet heeft gedaan en u heeft gemist.
Is de stelling niet op u van toepassing, zet dan een kruisje in de kolom 'niet van toepassing'. Wanneer u het niet (meer) weet, kruist u dit dan aan in de meest rechtse kolom.

Het was voor mij helpend dat mijn hulpverlener:	*Ja was helpend*	*Soms was soms helpend*	*Nee was niet helpend*	*Werd (nog) niet gedaan en heb ik gemist*	*Niet van toepassing*	*Weet ik niet*
Een aanmeldingsgesprek, intakegesprek (en exitgesprek) met mij voerde	Ja					
Begeleidingsgesprekken voerde met mij, gericht op mijn begeleidingsplan	Ja					
Mij uitleg gaf over de werkwijze en huisregels van de instelling	Ja					
Mij hulp bood bij het opstellen van mijn doelen en acties	X					
Aandacht gaf aan wat op dat moment het belangrijkste was	X					
Taken verdeelde tussen mij en de hulpverlener(s)	X					
Mij nieuwe vaardigheden aanleerde	X					
Mij stimuleerde/motiveerde		X				
Nazorg voor mij organiseerde	n.v.				X	
Hulpverleningsrelatie met mij aanging en heeft afgesloten	X					
Mij heeft doorverwezen naar activiteiten of hulp die aansloot bij mijn behoefte		X				
Mij aansprak op mijn eigen verantwoordelijkheden	X					
Mij leerde een overzicht te maken van mijn inkomsten en uitgaven	X					

ma 28 maart 18.00 interview 3

Het was voor mij helpend dat mijn hulpverlener:	*Ja was helpend*	*Soms was soms helpend*	*Nee was niet helpend*	*Werd (nog) niet gedaan en heb ik gemist*	*Niet van toepassing*	*Weet ik niet*
Mij informeerde over mogelijkheden voor ondersteuning/cursussen/activiteiten	X					
Bespreekbaar maakte hoe ik op een andere manier om zou kunnen gaan met mijn geld	X					
Aandacht schonk aan dagen/ gebeurtenissen die voor mij belangrijk zijn	X					
Op zoek ging naar mensen of dingen die mij kunnen helpen	X					
Mij ondersteunde bij het uitbreiden van mijn vrienden- en kennissenkring			X			
Activiteiten organiseerde voor mij en anderen	X					
Mij een luisterend oor bood		X				
Mij serieus nam	X					
Mij regelmatig complimenten gaf	X					
Mij de mogelijkheden bood om ervaringen op te doen die positief bijdragen aan mijn ontwikkeling	X					
Interesse toonde in mij	X					
Mijn normen en waarden respecteerde	X					
Het onderwerp zingeving bespreekbaar maakte	X					
Mij adviseerde over de mogelijkheden voor gezonde voeding		X				
Mij aanstuurde om gebruik te maken van sportactiviteiten		X				
Mij leerde plannen en overzicht houden	X					
Mij leerde om mijn eigen administratie te ordenen en bij te houden	X					
Hulp bood bij het kijken naar waar mijn interesses liggen/wat mijn hobby's zijn	X					
Mij ondersteunde bij het zoeken naar dagbesteding	X					

de 29 maart 11.00 interview 4

Enquête

Kunt u per stelling aangeven (een kruisje zetten) of u dit in de begeleiding door uw hulpverlener als helpend hebt ervaren, of dat het soms helpend was of niet helpend. Ook kan het zijn dat het bij u (nog) niet is voorgekomen, terwijl u dit wel had gewild; kruist u dan het hokje 'Werd (nog) niet gedaan' aan. Ofwel het gaat hier om wat de hulpverlener (nog) niet heeft gedaan en u heeft gemist.
Is de stelling niet op u van toepassing, zet dan een kruisje in de kolom 'niet van toepassing'. Wanneer u het niet (meer) weet, kruist u dit dan aan in de meest rechtse kolom.

Het was voor mij helpend dat mijn hulpverlener:	***Ja*** *was helpend*	***Soms*** *was soms helpend*	***Nee*** *was niet helpend*	*Werd (nog) niet gedaan en heb ik gemist*	*Niet van toepassing*	*Weet ik niet*
Een aanmeldingsgesprek, intakegesprek (en exitgesprek) met mij voerde	X					
Begeleidingsgesprekken voerde met mij, gericht op mijn begeleidingsplan	X					
Mij uitleg gaf over de werkwijze en huisregels van de instelling	X					
Mij hulp bood bij het opstellen van mijn doelen en acties	X					
Aandacht gaf aan wat op dat moment het belangrijkste was	X					
Taken verdeelde tussen mij en de hulpverlener(s)	X					
Mij nieuwe vaardigheden aanleerde	X					
Mij stimuleerde/motiveerde		X				
Nazorg voor mij organiseerde					X	
Hulpverleningsrelatie met mij aanging en heeft afgesloten	X					
Mij heeft doorverwezen naar activiteiten of hulp die aansloot bij mijn behoefte	X					
Mij aansprak op mijn eigen verantwoordelijkheden	X					
Mij leerde een overzicht te maken van mijn inkomsten en uitgaven					X	

de 29 maart 11.00 interview 4

Het was voor mij helpend dat mijn hulpverlener:	***Ja*** *was helpend*	***Soms*** *was soms helpend*	***Nee*** *was niet helpend*	*Werd (nog) niet gedaan en heb ik gemist*	*Niet van toepassing*	*Weet ik niet*
Mij informeerde over mogelijkheden voor ondersteuning/cursussen/activiteiten	X					
Bespreekbaar maakte hoe ik op een andere manier om zou kunnen gaan met mijn geld					X	
Aandacht schonk aan dagen/ gebeurtenissen die voor mij belangrijk zijn	X					
Op zoek ging naar mensen of dingen die mij kunnen helpen	X					
Mij ondersteunde bij het uitbreiden van mijn vrienden- en kennissenkring	X					
Activiteiten organiseerde voor mij en anderen	X					
Mij een luisterend oor bood	X					
Mij serieus nam	X					
Mij regelmatig complimenten gaf	X					
Mij de mogelijkheden bood om ervaringen op te doen die positief bijdragen aan mijn ontwikkeling	X					
Interesse toonde in mij	X					
Mijn normen en waarden respecteerde	X					
Het onderwerp zingeving bespreekbaar maakte	X					
Mij adviseerde over de mogelijkheden voor gezonde voeding	X					
Mij aanstuurde om gebruik te maken van sportactiviteiten	X					
Mij leerde plannen en overzicht houden					X	
Mij leerde om mijn eigen administratie te ordenen en bij te houden					X	
Hulp bood bij het kijken naar waar mijn interesses liggen/wat mijn hobby's zijn	X					
Mij ondersteunde bij het zoeken naar dagbesteding	X					

Enquête

Kunt u per stelling aangeven (een kruisje zetten) of u dit in de begeleiding door uw hulpverlener als helpend hebt ervaren, of dat het soms helpend was of niet helpend. Ook kan het zijn dat het bij u (nog) niet is voorgekomen, terwijl u dit wel had gewild; kruist u dan het hokje 'Werd (nog) niet gedaan' aan. Ofwel het gaat hier om wat de hulpverlener (nog) niet heeft gedaan en u heeft gemist.
Is de stelling niet op u van toepassing, zet dan een kruisje in de kolom 'niet van toepassing'. Wanneer u het niet (meer) weet, kruist u dit dan aan in de meest rechtse kolom.

Het was voor mij helpend dat mijn hulpverlener:	*Ja was helpend*	*Soms was soms helpend*	*Nee was niet helpend*	*Werd (nog) niet gedaan en heb ik gemist*	*Niet van toepassing*	*Weet ik niet*
Een aanmeldingsgesprek, intakegesprek (en exitgesprek) met mij voerde	X					
Begeleidingsgesprekken voerde met mij, gericht op mijn begeleidingsplan	X					
Mij uitleg gaf over de werkwijze en huisregels van de instelling	X					
Mij hulp bood bij het opstellen van mijn doelen en acties	X					
Aandacht gaf aan wat op dat moment het belangrijkste was	X					
Taken verdeelde tussen mij en de hulpverlener(s)	X					
Mij nieuwe vaardigheden aanleerde	X					
Mij stimuleerde/motiveerde	X					
Nazorg voor mij organiseerde					X	
Hulpverleningsrelatie met mij aanging en heeft afgesloten	X					
Mij heeft doorverwezen naar activiteiten of hulp die aansloot bij mijn behoefte					X	
Mij aansprak op mijn eigen verantwoordelijkheden	X					
Mij leerde een overzicht te maken van mijn inkomsten en uitgaven	X					

Het was voor mij helpend dat mijn hulpverlener:	*Ja was helpend*	*Soms was soms helpend*	*Nee was niet helpend*	*Werd (nog) niet gedaan en heb ik gemist*	*Niet van toepassing*	*Weet ik niet*
Mij informeerde over mogelijkheden voor ondersteuning/cursussen/activiteiten	X					
Bespreekbaar maakte hoe ik op een andere manier om zou kunnen gaan met mijn geld	X					
Aandacht schonk aan dagen/ gebeurtenissen die voor mij belangrijk zijn			X		X	
Op zoek ging naar mensen of dingen die mij kunnen helpen					X	
Mij ondersteunde bij het uitbreiden van mijn vrienden- en kennissenkring					X	
Activiteiten organiseerde voor mij en anderen					X	
Mij een luisterend oor bood	X					
Mij serieus nam	X					
Mij regelmatig complimenten gaf	X					
Mij de mogelijkheden bood om ervaringen op te doen die positief bijdragen aan mijn ontwikkeling	X					
Interesse toonde in mij	X					
Mijn normen en waarden respecteerde	X					
Het onderwerp zingeving bespreekbaar maakte	X					
Mij adviseerde over de mogelijkheden voor gezonde voeding					X	
Mij aanstuurde om gebruik te maken van sportactiviteiten	X					
Mij leerde plannen en overzicht houden	X					
Mij leerde om mijn eigen administratie te ordenen en bij te houden	X					
Hulp bood bij het kijken naar waar mijn interesses liggen/wat mijn hobby's zijn	X					
Mij ondersteunde bij het zoeken naar dagbesteding	X					

Enquête

Kunt u per stelling aangeven (een kruisje zetten) of u dit in de begeleiding door uw hulpverlener als helpend hebt ervaren, of dat het soms helpend was of niet helpend. Ook kan het zijn dat het bij u (nog) niet is voorgekomen, terwijl u dit wel had gewild; kruist u dan het hokje 'Werd (nog) niet gedaan' aan. Ofwel het gaat hier om wat de hulpverlener (nog) niet heeft gedaan en u heeft gemist.
Is de stelling niet op u van toepassing, zet dan een kruisje in de kolom 'niet van toepassing'. Wanneer u het niet (meer) weet, kruist u dit dan aan in de meest rechtse kolom.

Het was voor mij helpend dat mijn hulpverlener:	***Ja*** *was helpend*	***Soms*** *was soms helpend*	***Nee*** *was niet helpend*	*Werd (nog) niet gedaan en heb ik gemist*	*Niet van toepassing*	*Weet ik niet*
Een aanmeldingsgesprek, intakegesprek (en exitgesprek) met mij voerde	X					
Begeleidingsgesprekken voerde met mij, gericht op mijn begeleidingsplan	✓					
Mij uitleg gaf over de werkwijze en huisregels van de instelling	✓					
Mij hulp bood bij het opstellen van mijn doelen en acties	✓					
Aandacht gaf aan wat op dat moment het belangrijkste was	✓					
Taken verdeelde tussen mij en de hulpverlener(s)	✓					
Mij nieuwe vaardigheden aanleerde	✓					
Mij stimuleerde/motiveerde	✓					
Nazorg voor mij organiseerde	✓					
Hulpverleningsrelatie met mij aanging en heeft afgesloten	✓					
Mij heeft doorverwezen naar activiteiten of hulp die aansloot bij mijn behoefte	✓					
Mij aansprak op mijn eigen verantwoordelijkheden	✓					
Mij leerde een overzicht te maken van mijn inkomsten en uitgaven	✓					

Het was voor mij helpend dat mijn hulpverlener:	***Ja*** *was helpend*	***Soms*** *was soms helpend*	***Nee*** *was niet helpend*	*Werd (nog) niet gedaan en heb ik gemist*	*Niet van toepassing*	*Weet ik niet*
Mij informeerde over mogelijkheden voor ondersteuning/cursussen/activiteiten	✓					
Bespreekbaar maakte hoe ik op een andere manier om zou kunnen gaan met mijn geld	Dat	met	wel.			
Aandacht schonk aan dagen/ gebeurtenissen die voor mij belangrijk zijn	✓					
Op zoek ging naar mensen of dingen die mij kunnen helpen		✓				
Mij ondersteunde bij het uitbreiden van mijn vrienden- en kennissenkring		✓				
Activiteiten organiseerde voor mij en anderen	✓					
Mij een luisterend oor bood	✓					
Mij serieus nam	✓					
Mij regelmatig complimenten gaf	✓					
Mij de mogelijkheden bood om ervaringen op te doen die positief bijdragen aan mijn ontwikkeling	✓					
Interesse toonde in mij	✓					
Mijn normen en waarden respecteerde	✓					
Het onderwerp zingeving bespreekbaar maakte	✓					
Mij adviseerde over de mogelijkheden voor gezonde voeding	✓					
Mij aanstuurde om gebruik te maken van sportactiviteiten	✓					
Mij leerde plannen en overzicht houden	✓					
Mij leerde om mijn eigen administratie te ordenen en bij te houden	✓					
Hulp bood bij het kijken naar waar mijn interesses liggen/wat mijn hobby's zijn	✓					
Mij ondersteunde bij het zoeken naar dagbesteding						

Enquête

Kunt u per stelling aangeven (een kruisje zetten) of u dit in de begeleiding door uw hulpverlener als helpend hebt ervaren, of dat het soms helpend was of niet helpend. Ook kan het zijn dat het bij u (nog) niet is voorgekomen, terwijl u dit wel had gewild; kruist u dan het hokje 'Werd (nog) niet gedaan' aan. Ofwel het gaat hier om wat de hulpverlener (nog) niet heeft gedaan en u heeft gemist.
Is de stelling niet op u van toepassing, zet dan een kruisje in de kolom 'niet van toepassing'. Wanneer u het niet (meer) weet, kruist u dit dan aan in de meest rechtse kolom.

Het was voor mij helpend dat mijn hulpverlener:	*Ja was helpend*	*Soms was soms helpend*	*Nee was niet helpend*	*Werd (nog) niet gedaan en heb ik gemist*	*Niet van toepassing*	*Weet ik niet*
Een aanmeldingsgesprek, intakegesprek (en exitgesprek) met mij voerde	X					
Begeleidingsgesprekken voerde met mij, gericht op mijn begeleidingsplan	X					
Mij uitleg gaf over de werkwijze en huisregels van de instelling	X					
Mij hulp bood bij het opstellen van mijn doelen en acties	X					
Aandacht gaf aan wat op dat moment het belangrijkste was	X					
Taken verdeelde tussen mij en de hulpverlener(s)	X					
Mij nieuwe vaardigheden aanleerde	X					
Mij stimuleerde/motiveerde	X					
Nazorg voor mij organiseerde					X	
Hulpverleningsrelatie met mij aanging en heeft afgesloten					X	
Mij heeft doorverwezen naar activiteiten of hulp die aansloot bij mijn behoefte					X	
Mij aansprak op mijn eigen verantwoordelijkheden					X	
Mij leerde een overzicht te maken van mijn inkomsten en uitgaven					X	

Het was voor mij helpend dat mijn hulpverlener:	*Ja was helpend*	*Soms was soms helpend*	*Nee was niet helpend*	*Werd (nog) niet gedaan en heb ik gemist*	*Niet van toepassing*	*Weet ik niet*
Mij informeerde over mogelijkheden voor ondersteuning/cursussen/activiteiten	X					
Bespreekbaar maakte hoe ik op een andere manier om zou kunnen gaan met mijn geld					X	
Aandacht schonk aan dagen/ gebeurtenissen die voor mij belangrijk zijn	X					
Op zoek ging naar mensen of dingen die mij kunnen helpen	X					
Mij ondersteunde bij het uitbreiden van mijn vrienden- en kennissenkring					X	
Activiteiten organiseerde voor mij en anderen					X	
Mij een luisterend oor bood	X					
Mij serieus nam	X					
Mij regelmatig complimenten gaf	X					
Mij de mogelijkheden bood om ervaringen op te doen die positief bijdragen aan mijn ontwikkeling					X	
Interesse toonde in mij	X					
Mijn normen en waarden respecteerde	X					
Het onderwerp zingeving bespreekbaar maakte					X	
Mij adviseerde over de mogelijkheden voor gezonde voeding					X	
Mij aanstuurde om gebruik te maken van sportactiviteiten					X	
Mij leerde plannen en overzicht houden					X	
Mij leerde om mijn eigen administratie te ordenen en bij te houden					X	
Hulp bood bij het kijken naar waar mijn interesses liggen/wat mijn hobby's zijn					X	
Mij ondersteunde bij het zoeken naar dagbesteding					X	

per post 7 P.

Enquête

Kunt u per stelling aangeven (een kruisje zetten) of u dit in de begeleiding door uw hulpverlener als helpend hebt ervaren, of dat het soms helpend was of niet helpend. Ook kan het zijn dat het bij u (nog) niet is voorgekomen, terwijl u dit wel had gewild; kruist u dan het hokje 'Werd (nog) niet gedaan' aan. Ofwel het gaat hier om wat de hulpverlener (nog) niet heeft gedaan en u heeft gemist.
Is de stelling niet op u van toepassing, zet dan een kruisje in de kolom 'niet van toepassing'. Wanneer u het niet (meer) weet, kruist u dit dan aan in de meest rechtse kolom.

Het was voor mij helpend dat mijn hulpverlener:	*Ja was helpend*	*Soms was soms helpend*	*Nee was niet helpend*	*Werd (nog) niet gedaan en heb ik gemist*	*Niet van toepassing*	*Weet ik niet*
Een aanmeldingsgesprek, intakegesprek (en exitgesprek) met mij voerde	x					
Begeleidingsgesprekken voerde met mij, gericht op mijn begeleidingsplan	x					
Mij uitleg gaf over de werkwijze en huisregels van de instelling					x	
Mij hulp bood bij het opstellen van mijn doelen en acties	x					
Aandacht gaf aan wat op dat moment het belangrijkste was	x					
Taken verdeelde tussen mij en de hulpverlener(s)					x	
Mij nieuwe vaardigheden aanleerde					x	
Mij stimuleerde/motiveerde	x					
Nazorg voor mij organiseerde	x					
Hulpverleningsrelatie met mij aanging en heeft afgesloten	x					
Mij heeft doorverwezen naar activiteiten of hulp die aansloot bij mijn behoefte	x					
Mij aansprak op mijn eigen verantwoordelijkheden					x	
Mij leerde een overzicht te maken van mijn inkomsten en uitgaven					x	
Mij informeerde over mogelijkheden voor ondersteuning/cursussen/activiteiten					x	

Het was voor mij helpend dat mijn hulpverlener:	*Ja was helpend*	*Soms was soms helpend*	*Nee was niet helpend*	*Werd (nog) niet gedaan en heb ik gemist*	*Niet van toepassing*	*Weet ik niet*
Bespreekbaar maakte hoe ik op een andere manier om zou kunnen gaan met mijn geld					x	
Aandacht schonk aan dagen/ gebeurtenissen die voor mij belangrijk zijn					x	
Op zoek ging naar mensen of dingen die mij kunnen helpen	x					
Mij ondersteunde bij het uitbreiden van mijn vrienden- en kennissenkring					x	
Activiteiten organiseerde voor mij en anderen					x	
Mij een luisterend oor bood	x					
Mij serieus nam	x					
Mij regelmatig complimenten gaf	x					
Mij de mogelijkheden bood om ervaringen op te doen die positief bijdragen aan mijn ontwikkeling					x	
Interesse toonde in mij	x					
Mijn normen en waarden respecteerde	x					
Het onderwerp zingeving bespreekbaar maakte	x					
Mij adviseerde over de mogelijkheden voor gezonde voeding					x	
Mij aanstuurde om gebruik te maken van sportactiviteiten					x	
Mij leerde plannen en overzicht houden					x	
Mij leerde om mijn eigen administratie te ordenen en bij te houden					x	
Hulp bood bij het kijken naar waar mijn interesses liggen/wat mijn hobby's zijn					x	
Mij ondersteunde bij het zoeken naar dagbesteding					x	

Bijlage G | Resultaten uit de hulpverleningsplannen

Cliënt 1

	Doelen cliënten	Vaardigheden	Methodische vaardigheden hv'er
Financiën	wwb-uitkering hebben	Aanvragen uitkering, inschrijven bij gemeente	Leren prioriteiten stellen, bewustwording van positie en situatie en de eigen verantwoordelijkheid t.a.v. zijn financiële situatie
	Zorgtoeslag hebben	-	-
	Betalingsregeling hebben	Inventarisatie schulden, uitstel vragen bij schuldeisers, uitgaven reserveren	-
	Opzetten eigen administratie	Map kopen, papieren uitzoeken	-
	Overzicht hebben over inkomsten en uitgaven	Verzamelen gegevens	Bespreekbaar maken van inkomsten/ uitgaven/ rekening, verantwoordelijkheid laten nemen en inzicht geven, consequenties laten inzien, in de toekomst laten denken
	Zelf geld beheren	Inzage in gegevens, overleg over uitgaven	Overleg over uitgaven
	inkomen continueren	alles ondernemen om salaris te behouden, arbeidsintegratie traject volgen, verplichtingen nakomen wet WIJ en arbeidsintegratie	-
	afspraken met schuldeisers nakomen	afbetalingsregelingen nakomen	-
	administratie zeflstandig op orde houden	1 keer per maand post doornemen met hv'er	-
	zicht hebben op de te ondernemen acties op post	actie ondernemen	-
	inzicht in in-en uitgaven	maandelijks overzicht maken, budgetplan maken	-
	leren zelf geld beheren	omgaan met 10,- extra per week, kosten inperken (minder boetes, lage telefoonrekening)	-
Nazorg:	inzicht geven	machtiging salaris in beheer, budgetplan,	leren bezuinigen, adviseren, overdracht geldbeheer
Evaluatie:	Leren zelf geld beheren	Inzicht krijgen	-
	-	adreswijzigingen doorgeven, rekening nummer wijzigen	in samenspraak met cliënt besluiten nemen, nazorg bieden, adviseren, overdragen naar andere organisatie, inzicht geven, deadlines, aanspreken op eigen verantwoordelijkheid.
Huisvesting	Doorstromen naar begeleid wonen	Uitzoeken mogelijkheden	-
	Keuze maken waar te willen wonen	Gesprek aangaan met anderen	Voorlichting geven, leren omgaan met afspraken, doorverwijzen, motiveren
Nazorg	Cliënt is doorgestroomd	Contact onderhouden met instelling, sparen voor huur, inventaris/huisraad inventariseren, inschrijven woningnet	Externe hulpverlening uitzoeken
	Cliënt is aangemeld bij AMW	Aanmelden	Doorverwijzen
Status	-	-	-
Sociaal functioneren	Deelnemen aan sociale vaardigheidstraining	Aanmelden	Contact hebben met instantie vaardigheidstraining/aanmelden
Psychisch functioneren	Cliënt meldt zich aan voor psychische begeleiding	Contact met huisarts voor doorverwijzing	-
	Cliënt heeft psychische begeleiding in de GGZ	Begeleidingstraject volgen, afspraken nakomen	Uitleg geven van afwezigheid
Zingeving	-	-	-
Lichamelijk functioneren	Weer gaan sporten/tafeltenissen	Aanmelden	-
	Lid zijn van tafeltennisvereniging	-	Uitzoeken of vergoeding mogelijk is vanuit wet WIJ
Praktisch functioneren	-	-	-
Dagbesteding	Een betaalde baan hebben	Inschrijven CWI, WWB-uitkering aanvragen; daarna: arbeidsintegratie volgen, houden aan de verplichtingen wet WIJ	-
Opvoeding	-	-	-

Cliënt 2

	Doelen cliënten	Vaardigheden	Methodische vaardigheden hv'er
Financiën	-	-	-
Huisvesting	Alleen wonen	Papierwerk/brieven woningbouwvereniging	Contact met andere organisaties
	Samenwonen met partner en kind in nieuwe woonruimte	Conflicten snel en doelmatig oplossen, werken aan een stabiele levenssfeer	-
Status	-	-	-
Sociaal functioneren	Effectief kunnen omgaan met conflicten met vriendin	Verantwoording nemen voor eigen gedrag in conflicten	Ondersteuning systeem, focussen op bron van conflicten
	Conflicten en irritaties snel en effectief oplossen	Gedragsmodus afspreken om conflicten op te lossen of hanteerbaar te maken	-
Psychisch functioneren	Omgaan met spanningen met partner en deze beter hanteren	Ventileren oplopende spanningen en bespreken met hv'er, time-out nemen bij spanningen	Wekelijks vinger aan de pols houden, op huisbezoek gaan
	Spanningen reguleren	Spanningen ventileren met hv'er en partner, openlijk reflecteren	Aansporen tot reflectie
Zingeving	-	-	-
Lichamelijk functioneren	-	-	-
Praktisch functioneren	-	-	-
Dagbesteding	-	-	-
Opvoeding	-	-	-

Client 3

	Doelen cliënten	Vaardigheden	Methodische vaardigheden hv'er
Financiën	Correspondentie afhandelen en actie ondernemen	Wekelijks overleg over post, acties ondernemen als reactie op de post	Assisteren bij post ordenen en reageren op post
Huisvesting	Tijdelijk bij VieJa Utrecht wonen	-	Toekomstperspectief en mogelijkheden besperken op het gebied van huisvesting
	Zelfstandige huisvesting	-	Ondersteunen bij krijgen/behouden van zelfst. woonruimte
Status	Dhr. heeft B9- verblijfsstatus, deze continueren/verlengen	Overleg met hv'er	Bevragen en doorvragen over continueren B9-status
Sociaal functioneren	-	-	-
Psychisch functioneren	Zo min mogelijk klachten van psychische aard hebben	Consulten bezoeken	Signaleren en verwijzen, intake regelen met externen
	Cliënt voelt zich stabiel en slaapt goed	Intake bezoeken	-
Zingeving	-	-	-
Lichamelijk functioneren	-	-	-
Praktisch functioneren	-	-	-
Dagbesteding	-	-	-
Opvoeding	-	-	-

Cliënt 4

	Doelen cliënten	Vaardigheden	Methodische vaardigheden hv'er
Financiën	Cliënt heeft een WWB-uitkering	Uitkering aanvragen, deelnemen en volhouden reintegratie-traject, inschrijven gemeente	in de gaten houden of cliënt traject vol kan houden, aansturen op verantwoordelijkheid nemen, dagstructuur leren hanteren
	Oplossing voor schulden hebben	Overzicht verzamelen van schulden, betalingsregelingen treffen met schuldeisers, houden aan afbetalingsregeling	-
	Administratie gestructureerd en op orde hebben	Ordners aanschaffen, post dornemen + actie ondernemen	-
	Inzicht in inkomsten en uitgaven	Budgetoverzicht maken	Cliënt aansturen en aansporen, inzicht geven in financien
	Cliënt beheert eigen geld	Machtiging tekenen voor storting loon op rekening VieJa, in geldbeheer, in stappen richting eigen geldbeheer, beheren leefgeld per week	Begeleiden naar zelfstandig beheer van geld
	Inkomen continueren	Alles ondernemen om dit te behouden, houden aan verplichtingen	-
Nazorg:	Geldbeheer overdragen aan begeleid wonen	Inschrijven gemeente, nieuwe WWB-aanvragen	-
Huisvesting	Cliënt woont zelfstandig	Inschrijven woningbouwvereniging, reageren op kameraanbod	Ondersteunen naar zelfst. Wonen toe, zoeken naar plek die aansluit bij mogelijkheden en wensen cliënt
	Cliënt is doorgestroomd naar begeleid wonen		Cliënt aanmelden bij begeleid wonen
Status	-	-	-
Sociaal functioneren	-	-	-
Psychisch functioneren	Contact houden met psycholoog	Afspraken nakomen, traject volgen	evalueren
Zingeving			
Lichamelijk functioneren	Persoonlijke verzorging verbeteren	Dagelijks douchen, 2x per dag tanden poetsen, om de 2 dagen schone kleren aan, 1x per week vuile was wassen	-
	Voedingspatroon verbeteren	Regelmatig en gevarieerd eten	-
	Aandacht geven aan lichamelijke klachten	Sportrevalidatie volgen, bekkenbodemtherapie volgen, behandeling logopedist	-
	Dag en nacht ritme aanpassen	23.00 naar bed gaan, vaste weekstructuur houden	-
	Wandelen	Half uur per dag wandelen	-
Evaluatie	-	-	Evalueren en cliënt leren om prioriteiten te stellen
Praktisch functioneren	Kamer en gezamenlijke ruimte schoonhouden	Schoonmaakrooster opstelen, 1x per week kamer schoonmaken, dagelijks de afwas doen	Aanspreken op schoonhouden gezamenlijke ruimtes
Dagbesteding	Vrijwilligerswerk doen	Wekelijks naar vrijwilligerswerk (COC)	-
	Re-integratietraject volgen	Deelnemen + volhouden	-
	Deelnemen aan activiteiten die cliënt leuk vindt	Inschrijven voor cursussen	-
Opvoeding	-	-	-

Cliënt 5

	Doelen cliënten	Vaardigheden	Methodische vaardigheden hv'er
Financiën	Cliënt heeft wwb-uitkering	Inschrijven gemeente, aanvragen bsn, inschrijven CWI, aanvragen WWB	Aanmelden ziektekostenverzekering
	Cliënt heeft zorgtoeslag	Aanvraag indienen	-
	Cliënt heeft afbetalingsregeling		Contact opnemen en betalingsregeling treffen met schuldeiser, belangenbehartiging, adviseren, regeling zwart op wit laten zetten
	Administratie ordenen en structureren	Benodigheden aanschaffen	-
	Administratie op orde houden	Papieren uitzoeken en ordenen	-
	Zicht hebben op te ondernemen acties op de post	Wekelijks post doornemen, waar nodig in samenwerking met hv'er actie ondernemen	Samenwerken, ondersteunen bij taalproblemen
	Cliënt heeft inzicht in inkomsten en uitgaven	Maandelijks overzicht maken, budgetplan maken	-
	Bankrekening openen	Openen rekening	-
	Leefgeld zelf beheren	Afspraken maken over doorstorting van leefgeld	Afspraken maken
Nazorg:	Cliënt heeft huurtoeslag	Aanvraag indienen en afwachten	-
	Zelf geldbeheer	-	Verantwoordelijkheid terug geven aan cliënt, begeleidingstraject stoppen
Huisvesting	Cliënt woont zelfstandig	Orienteren op kamers, inschrijven woningbouwvereniging, reageren op kamers	Laten wachten = prioriteiten stellen
Status	Cliënt heeft duidelijkheid over zijn verblijf in Nederland	Samen met vluchtelingenwerk de stappen ondernemen die nodig zijn voor een B9-regeling	-
Sociaal functioneren nazorg	Afbouwen contact VieJa	-	Ondersteuning bij financiën (controlerende taak) + afbouwen contact
Psychisch functioneren	Cliënt heeft psychische begeleiding door GGZ	Cliënt gaat naar 1e afspraak	-
	Cliënt komt afspraken na bij GGZ	Begeleidingstraject volgen	confronteren
Zingeving	-	-	-
Lichamelijk functioneren	Cliënt heeft behandeling voor lichamelijke klachten	Afspraken nakomen	Tolk inschakelen + deze taak overdragen aan ziekenhuis
Praktisch functioneren	Volgen Nederlandse taalcursus	Uitzoeken waar cursus gedaan kan worden	Ook uitzoeken + aanmelden
Dagbesteding	Cliënt heeft werk	Arbeidstraject volgen (dagbesteding + begeleiding)	Uitzoeken mogelijkheden
Opvoeding	-	-	-

Cliënt 6

	Doelen cliënten	Vaardigheden	Methodische vaardigheden hv'er
Financiën	WWB-uitkering hebben	Aanvragen	Ondersteunen bij aanvraag
	Zelfbeheer van geld op termijn	Cliënt krijgt leefgeld per maand	-
Nazorg:	Automatische betalingen nutsbedrijven/vaste lasten	Administratie ordenen/bijhouden	assisteren
Huisvesting	Huisvesting in de stad hebben	Inschrijven woningbouwvereniging	Bemiddeling
	Zelfstandige woning hebben	Urgentie aanvragen/hebben en reageren op huizen	
Status	Geldig verblijfsvergunning hebben	-	Juridisch hv'er consulteren, bemiddeling en ondersteuning
Sociaal functioneren	Sociaal netwerk opbouwen	Activiteiten ondernemen waarin netwerk uitgebreid kan worden	-
	Goed en veilig sociaal netwerk hebben met betrouwbare vriendschappen	Bespreken met psycholoog, intuitie ontwikkelen voor deze vriendschappen	Inzicht geven, leren ontdekken/signaleren 'antenne' van betrouwbare contacten, ondersteunen ontwikkeling intuitie
	Plek en ruimte creëren voor gevoel, zich vertrouwd voelen bij hv'ers	Veilige omgeving, bespreken van emoties en gevoel wanneer cliënt zich onprettig voelt	-
Nazorg	Afbouwen contact met VieJa	Contact afbouwen	Tijd geven voor afbouwen, ondersteuning bieden bij administratieve taken
	Vriendschappen opbouwen in nabije omgeving	-	-
		het verleden	
Zingeving	Liefde en vrijheid	Werk vinden, hulpverlening door psycholoog, vriendschappen vinden, Nederlandse taal verbeteren, eigen keuzes maken wat betreft levensstijl, voorzien in eigen levensonderhoud, zo onafhankelijk mogelijke levensstijl	-
	Betrouwbare en veilige vriendschappen hebben	Ontwikkelingen intuitie/inschattingsvermogen	-
Lichamelijk functioneren	Geen maagklachten meer	Specialist bezoeken, medicatie nemen, onder controle blijven	-
Praktisch functioneren	Taalvaardigheden verbeteren, zowel verbaal als schriftelijk	Taalles volgen en training	-
Dagbesteding	Cliënt heeft werk en evt. opleiding	Consulteren klantmanager en CWI	-
	Cliënt heeft arbeidstraject succesvol afgerond	Traject volgen conform de afspraken	-
nazorg	Cliënt heeft vaste baan en dag/weekinvulling	-	-
Opvoeding	-	-	-

Cliënt 7

	Doelen cliënten	Vaardigheden	Methodische vaardigheden hv'er
Financiën	-	-	-
Huisvesting	-	-	-
Status	-	-	-
Sociaal functioneren	Cliënt heeft meer sociale interactie	Informeren naar open kring van de kerk, informeren bij COC, uitgaan, cursus op de modevakschool, investeren in sociale contacten	-
Nazorg	Cliënt is weerbaarder en laat zich niet meer raken door verbale/fysieke agressie van zijn ex-partner	Dagelijkse bezigheden oppakken	-
Psychisch functioneren	-	-	-
Zingeving	Cliënt voelt zich prettiger door het uitvoeren van vormgevingsactiviteiten	Pakt zijn werk wat betreft vormgeving weer op	-
Lichamelijk functioneren	-	-	-
Praktisch functioneren	-	-	-
Dagbesteding	-	-	-
Opvoeding	-	-	-

Cliënt 8

	Doelen cliënten	Vaardigheden	Methodische vaardigheden hy'er
Financiën	Zorgtoeslag op eigen rekening ontvangen	Wijzigingsformulier aanvragen	-
Huisvesting	Zelfstandige woonruimte hebben	inschrijven woningbouwvereniging, inschrijfgeld betalen, oriënteren op kamers, inschrijven bij kamerverhuurders, hulpverlening op de hoogte houden van nieuwe ontwikkelingen	-
Status	Verblijfsvergunning hebben, zonder afhankelijke verblijfstitel	Voortgezet verblijf aanvragen	-
Sociaal functioneren	Gescheiden van partner	scheiding aanvragen	-
Psychisch functioneren	Psychische begeleiding voor het leren omgaan met de gebeurtenissen (HG)	Aanmelden bij GGZ	ondersteunen bij aanmelding, gevolgen bespreken, erbij stilstaan, overtuigen
Zingeving	-	-	-
Lichamelijk functioneren	-	-	-
Praktisch functioneren	Administratie op orde houden en doornemen	Post wekelijks doornemen	Ondersteunen bij doornemen, aansluiten bij mogelijkheden cliënt
	Zicht hebben op acties die genomen moeten worden n.a.v. post	acties ondernemen	-
	Nederlandse taal verbeteren	Taalles volgen	adviseren
	WA-verzekering hebben	Afsluiten verzekering	-
Dagbesteding	-	-	-
Opvoeding	-	-	-

Cliënt 9

	Doelen cliënten	**Vaardigheden**	**Methodische vaardigheden hv'er**
Financiën	Cliënt heeft een uitkering	Cliënt gaat naar Sociale Dienst	-
	Cliënt heeft huur- en zorgtoeslag	Toeslagen aanvragen	-
	Cliënt lost schuld bij vriend af	Prioriteit geven aan afbetalen	-
	Alle betalingen zelf doen	Eigen administratie bijhouden en hulp vragen bij betalingen	-
	Zelf geld beheren	Met ondersteuning budgetteren	Budgetbegeleiding bieden
Nazorg:	Schulden zijn afgelost	Betalen vriend en VieJa Utrecht	-
	Zelf administratie en post afhandelen	Hulp vragen bij wat hij niet zelf kan	-
	Budgetteert en uitgavenpatroon plannen	Overleg met woonbegeleider TV, overzicht en inzicht hebben in financiën	-
	Ontvangen kinderbijslag	Formulieren aanvraag invullen en versturen	-
Huisvesting	Cliënt heeft zelfstandige woning	Overleggen met hv'er welke stappen genomen moeten worden	Contact met gemeente, opties en mogelijkheden bespreken met cliënt, bemiddeling vragen van klantmanager van WWB
Status	-	-	-
Sociaal functioneren	Cliënt heeft sociaal netwerk	Onderhouden contacten en aangaan nieuwe contacten	-
	Rust en veiligheid creëren voor zichzelf en dochter	Geen contact met ex, adres geheim houden en een nieuw mob.nr. nemen	-
Psychisch functioneren	Cliënt heeft rust	goed ritme houden (zonder stress),	-
	Maakt gedachten en gevoelens bespreekbaar	gesprekken over zijn proces (verhouding met ex vriendin)	-
nazorg	Cliënt blijft zich stabiel en goed voelen	Zorg dragen voor stabiele en evenwichtige omgeving en vraagt hulp als het nodig is.	-
Zingeving	Dochter voelt zich goed en gezond	optimale verzorging, beroep op kennis van anderen doen bij vragen	-
Lichamelijk functioneren	-	-	-
Praktisch functioneren	Cliënt begrijpt alle woorden uit correspondentie	uitleg vragen aan hv'er	-
	Goede beheersing Nederlandse taal	bijscholing taalvaardigheden	-
nazorg	Financiële transacties zelf doen	zelfstandig invullen acceptgiro/overschrijvingen	-
	3 assessments afronden van de inburgeringscursus	inschrijven voor herkansingen	-
Dagbesteding	Betaalde baan zoeken en opvang voor zijn dochter	opvang voor baby zoeken en daarna werk	-
Opvoeding	Advies vragen aan voogd, consultatiebureau en huisarts	neemt contact op met die instellingen	-

Cliënt 10

	Doelen cliënten	Vaardigheden	Methodische vaardigheden hv'er
Financiën	Cliënt heeft wwb-uitkering	bankafschriften van laatste 3 maanden inleveren bij Sozawe, inschrijven uwv, aanvragen beëindigingverklaring zw/ww en inleveren bij sozawe, inschrijven burgerzaken	-
	Cliënt heeft zelfstandige zorgtoeslag	wijzigingsformulier aanvragen, invullen en terugsturen	-
	Oplossing betalingsachterstanden	contact met zilveren kruis over achterstand, post meenemen en bespreken met hv'ers	-
	Eigen administratie bijhouden	post openen tekenen vieja utrecht	-
	Ordenen en structureren post en papieren	post doornemen met hv'er, ordner kopen, actie ondernemen nav post	-
	Muntgeld en briefgeld onderscheiden en herkennen	plan voor opstellen met tussenvoorziening	-
	Inzicht krijgen in inkomen en uitgaven	plan voor opstellen met tussenvoorziening	-
	Zelfbeheer geld	machtiging tekenen storting wwb naar tussenvoorziening, geldbeheer TV	-
	-	-	Methodische vaardigheid: ondersteuning bieden, afspraken maken, schulden bespreken, afstemmen zorg met TV, klaar staan voor cliënt, wijzen op afspraken, verantwoordelijkheid bij cliënt leggen, casemanagen, doorverwijzen
Huisvesting	Na IQ-test bepalen welke begeleiding nodig is bij huisvesting	zie psychisch	-
Status	-	-	-
Sociaal functioneren	-	-	-
Psychisch functioneren	Onderzoek gehad naar verstandelijke vermogens	afspraak huisarts voor doorverwijzing, deelnemen aan onderzoek	-
	Aanmelden bij MEE	intakegesprek aanvragen	-
Zingeving	-	-	-
Lichamelijk functioneren	Behandeling en controles volgen i.v.m. HIV-besmetting	behandeling overzetten	-
Praktisch functioneren	Taalles volgen	afspraak voor intake maken	-
	Boodschappen en contante betalingen doen	wekelijks boodschappen doen met woonbegeleider	-
	Leren klok kijken	oefeningen doen en bespreken	-
	-	-	eindverantwoordelijkheid nemen, plan opstellen
Dagbesteding	Oriënteren op vrijwilligerswerk	naar de vrijwilligersvacaturebank	-
	Deelnemen aan activiteiten in de omgeving	buurthuis bezoeken	-
Opvoeding	-	-	-

Bijlage H | Doelen van de cliënten

Financiën

	Aantal cliënten met dit doel
Inkomen hebben en continueren (bijv. WWB-uitkering)	10
Zorgtoeslag hebben	5
Huurtoeslag hebben	3
Kinderbijslag ontvangen	1
Schulden wegwerken (betalingsregeling)	7
Afspraken nakomen met schuldeisers	1
Administratie ordenen en op orde houden	7
Zicht hebben en acties ondernemen op post	4
Zelf (leef)geld beheren	7
Inzicht hebben in inkomsten en uitgaven	4
Budgetplan maken	2
Geldbeheer overdragen aan begeleid wonen	1
Bankrekening openen	1
Muntgeld en briefgeld onderscheiden en herkennen	1
Automatische betalingen nutsbedrijven/vaste lasten	1

Status

	Aantal cliënten met dit doel
Dhr. heeft B9- verblijfsstatus, deze continueren/verlengen	1
Cliënt heeft duidelijkheid over zijn verblijf in Nederland	1
Geldig verblijfsvergunning hebben (onafhankelijk)	4

Huisvesting

	Aantal cliënten met dit doel
Zelfstandige huisvesting	8
Keuze maken waar te willen wonen	1
Doorstromen naar begeleid wonen	2
Cliënt is aangemeld bij AMW	1
Samenwonen met partner en kind in nieuwe woonruimte	1
Tijdelijk bij VieJa Utrecht wonen	1
Na IQ-test bepalen welke begeleiding nodig is bij huisvesting	1

Sociaal functioneren

	Aantal cliënten met dit doel

Deelnemen aan een sociale vaardigheidstraining	1
Conflicten en irritaties snel en effectief oplossen	2
Afbouwen contact VieJa	2
Sociaal netwerk opbouwen, betrouwbare vriendschappen opbouwen	5
Plek en ruimte creëren voor gevoel, zich vertrouwd voelen bij hulpverleners	1
Cliënt heeft meer sociale interactie	1
Cliënt is weerbaarder en laat zich niet meer raken door verbale/fysieke agressie	2
Gescheiden van partner	1
Rust en veiligheid creëren voor zichzelf en dochter	1
Goed kunnen functioneren in een relatie (autonoom blijven)	1
Hulp bij juridische procedure	1

Psychisch functioneren

	Aantal cliënten met dit doel
Cliënt aanmelden bij en psychische begeleiding in de GGZ hebben	9
Omgaan met spanningen met partner en deze beter hanteren/ spanningen reguleren	1
Zo min mogelijk klachten van psychische aard hebben	3
Emoties en traumatische ervaringen ventileren en verwerken	1
Stabiel en steviger voelen	4
Cliënt heeft rust (goed slapen)	2
Maakt gedachten en gevoelens bespreekbaar	1
Onderzoek gehad naar verstandelijke vermogens	1
Aanmelden bij MEE	1

Zingeving

	Aantal cliënten met dit doel
Liefde en vrijheid	1
Betrouwbare en veilige vriendschappen hebben	1
Cliënt voelt zich prettiger door het uitvoeren van vormgevingsactiviteiten	1
Dochter voelt zich goed en gezond	1

Lichamelijk functioneren

	Aantal cliënten met dit

	doel
Weer gaan sporten (lid bij een club)	2
Persoonlijke verzorging verbeteren	1
Voedingspatroon verbeteren	1
Aandacht geven aan lichamelijke klachten	1
Dag en nacht ritme aanpassen	1
Cliënt heeft behandeling voor lichamelijke klachten	4
Behandeling en controles volgen i.v.m. HIV-besmetting	1

Praktisch functioneren

	Aantal cliënten met dit doel
Kamer en gezamenlijke ruimte schoonhouden	1
Goede beheersing Nederlandse taal, zowel verbaal als schriftelijk (Nederlandse les)	6
Administratie op orde houden en doornemen	2
Zicht hebben op acties die genomen moeten worden n.a.v. post	2
WA-verzekering hebben	1
Cliënt begrijpt alle woorden uit correspondentie	1
Financiële transacties zelf doen	1
3 assessments afronden van de inburgeringcursus	1
Boodschappen en contante betalingen doen	1
Leren klok kijken	1
Huishouden kunnen doen	1

Dagbesteding

	Aantal cliënten met dit doel
Een betaalde baan hebben	4
Oriënteren op - en vrijwilligerswerk doen	2
Re-integratietraject volgen en afronden	2
Deelnemen aan activiteiten die cliënt leuk vindt	2
Cliënt heeft werk en evt. opleiding	1
Cliënt heeft vaste baan en dag/weekinvulling	1
Opvang voor dochter hebben	1

Opvoedingshulpverlening

	Aantal cliënten met dit doel
Advies vragen aan voogd, consultatiebureau en huisarts	1

Bijlage I | Methodische vaardigheden 8-fasenmodel

Methodische vaardigheden t.a.v. de begeleiding naar zelfstandig wonen, gebaseerd op het 8-fasenmodel, die worden gevraagd aan de hulpverleners van VieJa Utrecht, afdeling mannenopvang
Verdeeld onder de koppen: algemene methodische vaardigheden en daarna per leefgebied.

Algemene methodische vaardigheden:

- Het voeren van een aanmelding-, intake-, evaluatie- en exitgesprek
- Het overwegen of de cliënt in aanmerking komt voor opname, een begeleidingstraject en overwegen hoe het hulpverleningscontact verder moet worden vormgegeven.
- Het voeren van begeleidingsgesprekken gericht op het begeleidingsplan
- Het nemen van besluiten in het hulpverleningsproces
- Het wegwijs maken van de cliënt binnen de instelling en verdere hulpverlening die nodig kan zijn
- Het geven van uitleg over de werkwijze en huisregels van de instelling
- Het aangaan van een hulpverleningsrelatie, een vertrouwensrelatie waarin wordt samengewerkt met het oog op balans tussen afstand en nabijheid
- Het kunnen raadplegen van deskundigen
- Het opstellen van (middellange termijn-) doelen
- Het stellen van prioriteiten
- Acties kunnen formuleren
- Taken kunnen verdelen tussen cliënt en hulpverlener(s)
- Het aanleren van vaardigheden aan een cliënt
- Het stimuleren van cliënten
- Het overdragen van informatie over de cliënt aan andere hulpverleners
- Het kunnen organiseren van nazorg
- Hulpverleningsrelatie kunnen afsluiten
- Kennis van de sociale kaart hebben
- Het netwerk bij de hulpverlening betrekken

Methodische vaardigheden per leefgebied

Huisvesting
- Contact onderhouden - en samenwerken met externen
- Cliënt aanspreken op eigen verantwoordelijkheden

Financiën
- Cliënt leren overzicht te maken van inkomsten en uitgaven
- Kennis hebben van wetten en regelgeving
- Cliënt informeren over mogelijkheden voor ondersteuning/cursussen
- Mogelijke aanpassingen in het uitgavenpatroon bespreekbaar maken

Sociaal functioneren
- Aandacht schenken aan voor de cliënt belangrijke dagen/gebeurtenissen
- Hulpbronnen inschakelen
- Netwerk cliënt uitbreiden
- Kennis van aanbod aan activiteiten
- Activiteiten organiseren
- Zorg afstemmen met de betrokken hulpverleners

Psychisch functioneren
- Een luisterend oor bieden
- Een cliënt serieus nemen
- De cliënt regelmatig oprecht complimenteren
- De cliënt mogelijkheden bieden om positieve ervaringen op te doen
- Je eigen grenzen erkennen als hulpverlener
- Doorverwijzen naar andere hulpverleningsinstanties

Zingeving
- Interesse tonen in de cliënt
- Normen en waarden van de cliënt respecteren
- Bespreekbaar maken van het onderwerp zingeving

Lichamelijk functioneren
- Cliënt adviseren over de mogelijkheden voor gezonde voeding
- Cliënt aansturen om gebruik te maken van sportactiviteiten
- Cliënt motiveren om de stappen te ondernemen die bijdragen aan de doelen op dit leefgebied

Praktisch functioneren
- Cliënt leren plannen en overzicht houden
- Cliënt leren om de eigen administratie te ordenen en bij te houden
- Het kunnen inschakelen en aansturen van vrijwilligers

Dagbesteding
- De interesses van de cliënt in kaart brengen
- Cliënt ondersteunen op weg naar dagbesteding
- Het regelen van voorlichting over de mogelijkheden van dagbesteding
- Cliënten stimuleren tot het ondernemen van dagactiviteiten

Bijlage J | Methodische vaardigheden uitgevoerd door de hulpverleners

In deze bijlage vindt u de methodische vaardigheden die door de hulpverleners zijn uitgevoerd. Ze zijn onderverdeeld in dezelfde verdeling als u in het hoofdstuk zelf terugvindt.

Bij 8.1 Interviews met hulpverleners

Algemene methodische vaardigheden

Voeren begeleidingsgesprekken
Advies en uitleg geven
Juridische kennis hebben
Kennen sociale kaart
Doorverwijzen
Motiveren
Kennen sociaal wetenschappelijke theorieën
Vaardigheden aanleren
Socialisatie bekijken
Reflecterend vermogen
Kritisch naar jezelf kijken
Jezelf laten zien
Aansluiten bij wensen van de cliënt
Confrontatie aangaan
Doorverwijzen naar andere (hulpverlenings-)organisaties
Individuele begeleiding/gesprekken
Empathisch zijn
Rationeel denken
Doelvaardig werken/doelgericht handelen
Tools aanleren aan een cliënt
Overzicht houden
Communiceren met verschillende hulpverleners – afstemmen
Slagvaardig zijn
Aansluiten bij het niveau en de leefwereld van de cliënt

Bij 8.2 evaluaties, horend bij de hulpverleningsplannen

Algemene methodische vaardigheden

Doorverwijzen naar andere instellingen
Cliënt aanmelden bij andere organisaties
Overdragen gegevens cliënt aan andere organisaties
Afstemmen zorg met andere hulpverleners
Nazorg bieden
Belangenbehartiging
Eindverantwoordelijkheid nemen/casemanagen
Plan opstellen
Aansluiten bij de mogelijkheden van de cliënt
In samenspraak met cliënt besluiten nemen
Samenwerken met cliënt
Cliënt aansturen en aansporen voor hulp

De cliënt motiveren
De cliënt adviseren
De cliënt inzicht geven
De cliënt overtuigen
Voorlichting geven
Evalueren
Hulpverleningscontact afbouwen
Cliënt prioriteiten leren stellen
Ondersteuning bieden
Er voor de cliënt zijn

Huisvesting:

Contact met andere organisaties onderhouden
Bemiddelen bij andere instanties
Toekomstperspectief en mogelijkheden bespreken op het gebied van huisvesting
Ondersteunen bij krijgen/behouden van zelfstandige woonruimte
Zoeken naar een woonplek die aansluit bij de mogelijkheden en wensen van de cliënt
Leren omgaan met afspraken

Financiën:

Bespreekbaar maken van inkomsten en uitgaven
Cliënt leren hoe hij kan bezuinigen
Cliënt inzicht geven in financiën
Budgetbegeleiding bieden
Contact opnemen en een betalingsregeling treffen met schuldeiser
Cliënt consequenties laten inzien/verantwoordelijkheid leren nemen
Schulden bespreekbaar maken
Leren prioriteiten stellen
Afspraken maken
Deadlines stellen
Cliënt begeleiden naar zelfstandig beheer van geld

Status:

Bevragen en doorvragen over continueren B9-traject
Juridisch hulpverlener consulteren
Bemiddeling

Sociaal functioneren:

Contact hebben met instantie vaardigheidstraining/aanmelden
Ondersteuning bieden aan het (cliënt)systeem
Focussen op bron van conflicten
Ondersteuning bieden in de ontwikkeling van de intuïtie van de cliënt
Cliënt leren ontdekken van een ‘antenne’ voor betrouwbare contacten

Psychisch functioneren:

Wekelijks vinger aan de pols houden
Op huisbezoek gaan
Aansporen tot reflectie
Confronteren van de cliënt

Stil staan bij de gevolgen van huiselijk geweld en deze bespreken

Zingeving:

-

Lichamelijk functioneren:

Uitzoeken of vergoeding mogelijk is voor sportactiviteiten (vanuit de wet WIJ)

Praktisch functioneren:

Aanspreken op schoonhouden gezamenlijke ruimtes
Taalcursus uitzoeken + aanmelden
Ondersteunen bij doornemen post
Assisteren bij post ordenen en reageren op post
Ondersteunen bij taalproblemen
Dagstructuur leren hanteren
Tolk inschakelen voor vertaaldiensten (ook bij afspraken bij externen) + dit overdragen aan externen
Cliënt leren plannen

Dagbesteding:

Werkmogelijkheden uitzoeken
Dagstructuur leren hanteren

Opvoedingshulpverlening:

-

Bij 8.3 interviews met de cliënten

Algemene methodische vaardigheden

Het voeren van begeleidingsgesprekken gericht op het begeleidingsplan
Het kunnen raadplegen van deskundigen
Het opstellen van (middellange termijn-) doelen
Het stellen van prioriteiten
Acties kunnen formuleren
Het aanleren van vaardigheden aan een cliënt
Het stimuleren van cliënten
Het overdragen van informatie over de cliënt aan andere hulpverleners
Kennis van de sociale kaart hebben
Taken kunnen verdelen tussen cliënt en hulpverlener(s)

Huisvesting:

Het helpen aan/bieden van veilig onderdak
Contact onderhouden - en samenwerken met externen
Het beantwoorden van vragen omtrent huisvesting
Het regelen van goederen om het huis mee in te richten

Financiën:

Hulp bieden bij het aanvragen van een uitkering
Het uitzetten van leefgeld voor de cliënt
Het bieden van schuldhulpverlening

Cliënt leren omgaan met zijn salaris

Status:

Contact met advocaat onderhouden
Hulp bieden bij aanvraag (verlenging) verblijfsvergunning

Sociaal functioneren:

Het aanleren van vaardigheden aan een cliënt (omgaan met partner, time-out nemen, familie toespreken)
Belangen behartigen
Activiteiten organiseren
Netwerk cliënt uitbreiden
Hulpbronnen inschakelen
Aandacht schenken aan voor de cliënt belangrijke dagen/gebeurtenissen
Een driehoeksoverleg organiseren met politie (informeren over taken politie)

Psychisch functioneren:

Een cliënt serieus nemen
Een luisterend oor bieden
Doorverwijzen naar andere hulpverleningsinstanties

Zingeving:

Interesse tonen in de cliënt
Steun bieden aan de cliënt om op de been te blijven

Lichamelijk functioneren:

Cliënt motiveren om de stappen te ondernemen die bijdragen aan de doelen op dit leefgebied (naar de dokter gaan)

Praktisch functioneren:

Cliënt leren om de eigen administratie te ordenen en bij te houden
Het kunnen inschakelen en aansturen van vrijwilligers
Het regelen van taalles voor de cliënt
Post doornemen met de cliënt

Dagbesteding:

Cliënt ondersteunen op weg naar dagbesteding
Cliënten stimuleren tot het ondernemen van dagactiviteiten

Opvoedingshulpverlening:

Hulp bieden bij de bezoekregeling met de kinderen van de cliënt

Bijlage K | Vergelijking van de methodische vaardigheden

Hieronder staan de uitkomsten van de vergelijking van de methodische vaardigheden uit het 8-fasenmodel en de methodische vaardigheden die zijn uitgevoerd door de hulpverleners.

Algemene methodische vaardigheden

METHODISCHE VAARDIGHEDEN, TOEGEPAST VANUIT HET 8-FASENMODEL
Deze methodische vaardigheden worden vanuit de methodiek gevraagd en worden door de hulpverleners uitgevoerd.

Het kunnen raadplegen van deskundigen
Het opstellen van (middellange termijn-) doelen
Het stellen van prioriteiten
Acties kunnen formuleren
Taken kunnen verdelen tussen cliënt en hulpverlener(s)
Het aanleren van vaardigheden aan een cliënt
Het stimuleren van cliënten
Het overdragen van informatie over de cliënt aan andere hulpverleners
Het kunnen organiseren van nazorg
Hulpverleningsrelatie kunnen afsluiten
Kennis van de sociale kaart hebben
Het voeren van begeleidingsgesprekken gericht op het begeleidingsplan
Het voeren van een aanmelding-, intake-, evaluatie- en exitgesprek
Het netwerk bij de hulpverlening betrekken
Het geven van uitleg over de werkwijze en huisregels van de instelling

METHODISCHE VAARDIGHEDEN VANUIT HET 8-FASENMODEL DIE NIET ZIJN TOEGEPAST
Deze methodische vaardigheden worden vanuit het 8-fasenmodel gevraagd aan hulpverleners, maar kwamen niet terug in de bronnen die wij hebben gebruikt. Vanuit de bronnen zeggen we dat deze methodische vaardigheden niet zijn toegepast door de hulpverleners.

Het overwegen of de cliënt in aanmerking komt voor opname, een begeleidingstraject en overwegen hoe het hulpverleningscontact verder moet worden vormgegeven.
Het nemen van besluiten in het hulpverleningsproces
Het wegwijs maken van de cliënt binnen de instelling en verdere hulpverlening die nodig kan zijn
Het aangaan van een hulpverleningsrelatie, een vertrouwensrelatie waarin wordt samengewerkt met het oog op balans tussen afstand en nabijheid

(METHODISCHE) VAARDIGHEDEN BUITEN HET 8-FASENMODEL DIE ZIJN TOEGEPAST
In deze tabel vindt u de methodische vaardigheden die werden genoemd in de verschillende interviews, de hulpverleningsplannen en de enquêtes. Deze kwamen alleen niet voor in de methodische vaardigheden, benoemd in het 8-fasenmodel. Dit zijn dus (methodische) vaardigheden, buiten het 8-fasenmodel.

Advies en uitleg geven
Juridische kennis hebben
Kennen sociaal wetenschappelijke theorieën
Vaardigheden aanleren
Socialisatie bekijken
Reflecterend vermogen
Kritisch naar jezelf kijken

Jezelf laten zien
Aansluiten bij de cliënt
Confrontatie aangaan
Doorverwijzen naar andere (hulpverlenings-)organisaties
Empathisch zijn
Rationeel denken
Doelvaardig werken/doelgericht handelen
Overzicht houden
Communiceren met verschillende hulpverleners – afstemmen
Slagvaardig zijn
Belangenbehartiging
Eindverantwoordelijkheid nemen/casemanagen
De cliënt motiveren
De cliënt inzicht geven
De cliënt overtuigen
Voorlichting geven
Evalueren
Ondersteuning bieden
Er voor de cliënt zijn

Methodische vaardigheden per leefgebied

Huisvesting:

METHODISCHE VAARDIGHEDEN, TOEGEPAST VANUIT HET 8-FASENMODEL

Contact onderhouden - en samenwerken met externen

METHODISCHE VAARDIGHEDEN VANUIT HET 8-FASENMODEL DIE NIET ZIJN TOEGEPAST

Cliënt aanspreken op eigen verantwoordelijkheden

(METHODISCHE) VAARDIGHEDEN BUITEN HET 8-FASENMODEL DIE ZIJN TOEGEPAST

Bemiddelen bij andere instanties
Toekomstperspectief en mogelijkheden bespreken op het gebied van huisvesting
Ondersteunen bij krijgen/behouden van zelfstandige woonruimte
Zoeken naar een woonplek die aansluit bij de mogelijkheden en wensen van de cliënt
Leren omgaan met afspraken
Het helpen aan/bieden van veilig onderdak
Het beantwoorden van vragen omtrent huisvesting
Het regelen van goederen om het huis mee in te richten

Financiën:

METHODISCHE VAARDIGHEDEN, TOEGEPAST VANUIT HET 8-FASENMODEL

Cliënt leren overzicht te maken van inkomsten en uitgaven
Mogelijke aanpassingen in het uitgavenpatroon bespreekbaar maken
Cliënt consequenties laten inzien/verantwoordelijkheid leren nemen
Cliënt informeren over mogelijkheden voor ondersteuning/cursussen

METHODISCHE VAARDIGHEDEN VANUIT HET 8-FASENMODEL DIE NIET ZIJN TOEGEPAST

Kennis hebben van wetten en regelgeving

(METHODISCHE) VAARDIGHEDEN BUITEN HET 8-FASENMODEL DIE ZIJN TOEGEPAST

Budgetbegeleiding bieden
Contact opnemen en een betalingsregeling treffen met schuldeiser
Schulden bespreekbaar maken
Afspraken maken
Deadlines stellen
Cliënt begeleiden naar zelfstandig beheer van geld
Hulp bieden bij het aanvragen van een uitkering
Het uitzetten van leefgeld voor de cliënt
Het bieden van schuldhulpverlening
Cliënt leren omgaan met zijn salaris

Sociaal functioneren:

METHODISCHE VAARDIGHEDEN, TOEGEPAST VANUIT HET 8-FASENMODEL

Aandacht schenken aan voor de cliënt belangrijke dagen/gebeurtenissen
Hulpbronnen inschakelen
Netwerk cliënt uitbreiden
Activiteiten organiseren
Zorg afstemmen met de betrokken hulpverleners

METHODISCHE VAARDIGHEDEN VANUIT HET 8-FASENMODEL DIE NIET ZIJN TOEGEPAST

Kennis van aanbod aan activiteiten

(METHODISCHE) VAARDIGHEDEN BUITEN HET 8-FASENMODEL DIE ZIJN TOEGEPAST

Contact hebben met instantie vaardigheidstraining/aanmelden
Ondersteuning bieden aan het (cliënt)systeem
Focussen op bron van conflicten
Ondersteuning bieden in de ontwikkeling van de intuïtie van de cliënt
Cliënt leren ontdekken van een ‘antenne’ voor betrouwbare contacten
Het aanleren van vaardigheden aan een cliënt (omgaan met partner, time-out nemen, familie toespreken)
Belangen behartigen

Psychisch functioneren:

METHODISCHE VAARDIGHEDEN, TOEGEPAST VANUIT HET 8-FASENMODEL

Een luisterend oor bieden
Een cliënt serieus nemen
Doorverwijzen naar andere hulpverleningsinstanties
De cliënt regelmatig oprecht complimenteren
De cliënt mogelijkheden bieden om positieve ervaringen op te doen

METHODISCHE VAARDIGHEDEN VANUIT HET 8-FASENMODEL DIE NIET ZIJN TOEGEPAST

Je eigen grenzen erkennen als hulpverlener

(METHODISCHE) VAARDIGHEDEN BUITEN HET 8-FASENMODEL DIE ZIJN TOEGEPAST

Wekelijks vinger aan de pols houden
Op huisbezoek gaan

Aansporen tot reflectie
Confronteren van de cliënt
Stil staan bij de gevolgen van huiselijk geweld en deze bespreken

Zingeving:

METHODISCHE VAARDIGHEDEN, TOEGEPAST VANUIT HET 8-FASENMODEL

Interesse tonen in de cliënt
Bespreekbaar maken van het onderwerp zingeving
Normen en waarden van de cliënt respecteren

METHODISCHE VAARDIGHEDEN VANUIT HET 8-FASENMODEL DIE NIET ZIJN TOEGEPAST

-

(METHODISCHE) VAARDIGHEDEN BUITEN HET 8-FASENMODEL DIE ZIJN TOEGEPAST

Steun bieden aan de cliënt om op de been te blijven

Lichamelijk functioneren:

METHODISCHE VAARDIGHEDEN, TOEGEPAST VANUIT HET 8-FASENMODEL

Cliënt motiveren om de stappen te ondernemen die bijdragen aan de doelen op dit leefgebied
Cliënt adviseren over de mogelijkheden voor gezonde voeding
Cliënt aansturen om gebruik te maken van sportactiviteiten

METHODISCHE VAARDIGHEDEN VANUIT HET 8-FASENMODEL DIE NIET ZIJN TOEGEPAST

-

(METHODISCHE) VAARDIGHEDEN BUITEN HET 8-FASENMODEL DIE ZIJN TOEGEPAST

Uitzoeken of vergoeding mogelijk is voor sportactiviteiten (vanuit de wet WIJ)

Praktisch functioneren:

METHODISCHE VAARDIGHEDEN, TOEGEPAST VANUIT HET 8-FASENMODEL

Cliënt leren plannen en overzicht houden
Cliënt leren om de eigen administratie te ordenen en bij te houden
Het kunnen inschakelen en aansturen van vrijwilligers

METHODISCHE VAARDIGHEDEN VANUIT HET 8-FASENMODEL DIE NIET ZIJN TOEGEPAST

-

(METHODISCHE) VAARDIGHEDEN BUITEN HET 8-FASENMODEL DIE ZIJN TOEGEPAST

Aanspreken op schoonhouden gezamenlijke ruimtes
Taalcursus uitzoeken + aanmelden
Tolk inschakelen voor vertaaldiensten (ook bij afspraken bij externen) + dit overdragen aan externen
Ondersteunen bij taalproblemen
Assisteren bij post ordenen en reageren op post

Dagbesteding:

METHODISCHE VAARDIGHEDEN, TOEGEPAST VANUIT HET 8-FASENMODEL

Cliënt ondersteunen op weg naar dagbesteding
Cliënten stimuleren tot het ondernemen van dagactiviteiten
De interesses van de cliënt in kaart brengen

METHODISCHE VAARDIGHEDEN VANUIT HET 8-FASENMODEL DIE NIET ZIJN TOEGEPAST

Het regelen van voorlichting over de mogelijkheden van dagbesteding

(METHODISCHE) VAARDIGHEDEN BUITEN HET 8-FASENMODEL DIE ZIJN TOEGEPAST

Dagstructuur leren hanteren
Cliënten stimuleren tot het ondernemen van dagactiviteiten

Het 8-fasenmodel werkt met 8 leefgebieden, Vieja Utrecht hanteert 2 extra leefgebieden, namelijk: status en opvoedingshulpverlening.
(Methodische) vaardigheden die hulpverleners op deze leefgebieden hebben laten zien zijn:

Status:

Bevragen en doorvragen over continueren B9-traject
Juridisch hulpverlener consulteren
Bemiddeling
Contact met advocaat onderhouden
Hulp bieden bij aanvraag (verlenging) verblijfsvergunning

Opvoedingshulpverlening:

Hulp bieden bij de bezoekregeling met de kinderen van de cliënt

Bijlage L | Helpende methodische vaardigheden uit de interviews

Dit zijn de methodische vaardigheden die de cliënten in de interviews aangaven helpend te vinden.

Algemene methodische vaardigheden:

- Het voeren van begeleidingsgesprekken gericht op het begeleidingsplan
- Het kunnen raadplegen van deskundigen
- Het opstellen van (middellange termijn-) doelen
- Het stellen van prioriteiten
- Acties kunnen formuleren
- Het aanleren van vaardigheden aan een cliënt
- Het stimuleren van cliënten
- Het overdragen van informatie over de cliënt aan andere hulpverleners
- Kennis van de sociale kaart hebben
- Taken kunnen verdelen tussen cliënt en hulpverlener(s)

Methodisch vaardigheden per leefgebied:

Huisvesting: Uw woonsituatie (huis/kamer, urgentie, inschrijven gemeente)
- Het helpen aan/bieden van veilig onderdak
- Contact onderhouden - en samenwerken met externen
- Het beantwoorden van vragen omtrent huisvesting
- Het regelen van goederen om het huis mee in te richten

Financiën: Het totaalplaatje van uw inkomsten, uitgaven en schulden
- Hulp bieden bij het aanvragen van een uitkering
- Het uitzetten van leefgeld voor de cliënt
- Het bieden van schuldhulpverlening
- Cliënt leren omgaan met zijn salaris

Status: Uw verblijfsvergunning
- Contact met advocaat onderhouden
- Hulp bieden bij aanvraag (verlenging) verblijfsvergunning

Sociaal functioneren: Hoe u omgaat met familie, vrienden, kennissen, onbekenden
- Het aanleren van vaardigheden aan een cliënt (omgaan met partner, time-out nemen, familie toespreken)
- Belangen behartigen
- Activiteiten organiseren
- Netwerk cliënt uitbreiden
- Hulpbronnen inschakelen
- Aandacht schenken aan voor de cliënt belangrijke dagen/gebeurtenissen
- Een driehoeksoverleg organiseren met politie (informeren over taken politie)

Psychisch functioneren: Hoe u zich geestelijk voelt (blij, bang, bedroefd, boos), psychiatrisch ziektebeeld en/of verslaving
- Een cliënt serieus nemen
- Een luisterend oor bieden
- Doorverwijzen naar andere hulpverleningsinstanties

Zingeving: Wat u zin geeft in het leven (geloof, kinderen, werk, hobby's, relaties)
- Interesse tonen in de cliënt
- Steun bieden aan de cliënt om op de been te blijven

Lichamelijk functioneren: Hoe het lichamelijk met u gaat en hoe u voor uzelf zorgt
- Cliënt motiveren om de stappen te ondernemen die bijdragen aan de doelen op dit leefgebied (naar de dokter gaan)

Praktisch functioneren: Wat u kan op het gebied van de Nederlandse taal, huishouding voeren en techniek
- Cliënt leren om de eigen administratie te ordenen en bij te houden
- Het kunnen inschakelen en aansturen van vrijwilligers
- Het regelen van taalles voor de cliënt
- Post doornemen met de cliënt

Dagbesteding: Hoe u de dag invult, wat u op een dag doet (opleiding, (vrijwilligers)werk, zorg voor de kinderen)
- Cliënt ondersteunen op weg naar dagbesteding
- Cliënten stimuleren tot het ondernemen van dagactiviteiten

Opvoedingshulpverlening: Hoe het met uw kinderen gaat en hoe u ze opvoedt.
- Hulp bieden bij de bezoekregeling met de kinderen van de cliënt

Bijlage M | Uitgevoerde methodische vaardigheden, waarvan (vooralsnog) onbekend is of ze aansluiten bij de behoeften van de cliënt

Dit is de lijst met methodische vaardigheden die door de hulpverleners zijn uitgevoerd, waarvan aan de hand van de gegevens uit de interviews en enquêtes niet gezegd kon worden of deze aansluiten bij de behoeften van de cliënt.

Algemene methodische vaardigheden

Juridische kennis hebben
Kennen sociale kaart
Motiveren
Kennen sociaal wetenschappelijke theorieën
Socialisatie bekijken
Reflecterend vermogen
Kritisch naar jezelf kijken
Jezelf laten zien
Aansluiten bij wensen van de cliënt
Confrontatie aangaan
Empathisch zijn
Rationeel denken
Overzicht houden
Communiceren met verschillende hulpverleners – afstemmen
Slagvaardig zijn
Aansluiten bij het niveau en de leefwereld van de cliënt
Belangenbehartiging
Eindverantwoordelijkheid nemen/casemanagen
In samenspraak met cliënt besluiten nemen
Cliënt aansturen en aansporen voor hulp
De cliënt motiveren
De cliënt inzicht geven
De cliënt overtuigen
Voorlichting geven
Evalueren
Ondersteuning bieden
Er voor de cliënt zijn

<u>Huisvesting:</u>

Toekomstperspectief en mogelijkheden bespreken op het gebied van huisvesting
Leren omgaan met afspraken

<u>Financiën:</u>

Afspraken maken
Deadlines stellen

<u>Status:</u>

Bevragen en doorvragen over continueren B9-traject
Juridisch hulpverlener consulteren
Bemiddeling

Sociaal functioneren:

Contact hebben met instantie vaardigheidstraining/aanmelden
Focussen op bron van conflicten
Ondersteuning bieden in de ontwikkeling van de intuïtie van de cliënt
Cliënt leren ontdekken van een ‘antenne’ voor betrouwbare contacten

Psychisch functioneren:

Wekelijks vinger aan de pols houden
Op huisbezoek gaan
Aansporen tot reflectie
Confronteren van de cliënt
Stil staan bij de gevolgen van huiselijk geweld en deze bespreken

Zingeving:

-

Lichamelijk functioneren:

-

Praktisch functioneren:

Aanspreken op schoonhouden gezamenlijke ruimtes
Taalcursus uitzoeken + aanmelden
Ondersteunen bij taalproblemen
Dagstructuur leren hanteren
Tolk inschakelen voor vertaaldiensten (ook bij afspraken bij externen) + dit overdragen aan externen
Cliënt leren plannen

Dagbesteding:

Werkmogelijkheden uitzoeken
Dagstructuur leren hanteren

Opvoedingshulpverlening:

-